



AUSTEVOLL KOMMUNE

KULTURMILJØPLAN 2016 – 2028

Kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø
i Austevoll kommune - Revidert utgåve 2022

Vedteken i Austevoll kommunestyre den 22.09.22 – sak 099/22



”Kulturminne - ei kjelde til kunnskap, oppleving og identitet”

Innhald

Samandrag.....	8
DEL 1 GENERELL DEL.....	9
Planarbeidet	10
Organisering og medverknad	10
Mandat for revidering av kulturmiljøplanen.....	11
Planen si oppbygging og innhald	11
Kvifor kulturmiljøplanar?.....	11
Overordna føringar for kulturminne/kulturmiljøfeltet.....	12
Mål med lokal kulturmiljøplan.....	13
Omgrep innan kulturminnevernet	14
Ulike vernekategoriar	15
Aktørar innan ivaretaking av kulturminne og kulturmiljø.....	16
Forvalting av kulturminne i lokal offentleg regi	23
Vern gjennom bruk og motiverte private eigarar	24
Formidling av kulturminne og kulturmiljø	24
Tilskot og økonomiske støtteordningar	24
DEL 2 LOKAL HISTORIE, LOKALEKULTURMINNE OG KULTURMILJØ	26
Austevoll frå fortid mot framtid – lokalhistorisk kortversjon	27
KULTURMINNE I AUSTEVOLL – TEMATISK OVERSYN	30
Fornminne/Automatisk freda kulturminne.....	31
Gravrøyser Kongsen på Selbjørn	33
Steinalderbuplassar Drivenes på Selbjørn.....	34
Gravrøys Kolhaugen Bekkjarviksundet på Huftarøy	35
Gravrøys Eidsbøen på Huftarøy.....	35
Gravhaug Prestaneset/Storebø på Huftarøy	36
Gravrøysa på Aratuå/Grønestølen på Hufthamar.....	37
Skipsfunn/Funn under vann.....	38
Nyare tids kulturminne – kategoriar for vern og ivaretaking	39

HANDELS- OG GJESTGJEVARSTADAR	40
Handels- og gjestgjevarstaden: Kvalvåg	40
Handels- og gjestgjevarstaden: Bekkjarvik	41
Handels- og gjestgjevarstaden: Bakholmen	42
Handels- og gjestgjevarstaden: Gamle Bakkasund	43
Handels- og gjestgjevarstaden: Krosshamn	44
Handels- og gjestgjevarstaden: Kolbeinshamn	45
Kulturmiljøet: Storebø kai – «Hippakaaien»	46
Kulturmiljøet: Naustvågen på Møkster - Handelsstaden Møkster Landhandel	47
Kulturmiljøet: Naustvågen på Møkster - Handelsstaden Alfred Johnsen Ass.Landhandel	48
Kulturmiljøet: Fagerbakkevågen	49
Kulturmiljøet: Kolbeinsvik	50
 SJØBRUKSMILJØ	 51
Kulturmiljøet: Salthella – sjøbruksmiljø	51
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stolmavågen	52
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stangelandsvågen	53
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vestrevågen - Møkster	54
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Litlekalsøy	55
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet – Kalve/ Storekalsøy	56
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Klepsvik/Storekalsøy	57
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet Bakka/Bakkastraumen Storekalsøy	58
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Melingsvågen (aust og vest) Hundvåkøy	59
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Ølnavågen Hundvåkøy	60
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Øklandsvågen Hundvåkøy	61
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vasseide/Birkeland Huftarøy	62
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet ved Storebøvågen – Storebø Huftarøy	63
Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Selvågen Huftarøy	64
Kulturmiljøet: Sag og Steinnaust i Sandvik (Gardvik) – Huftarøy	65
Kulturmiljøet: Drønspollen/Drøna – Huftarøy	66
Kulturmiljøet: Gauksheim – Treet – Selbjørn	67
Kulturmiljøet: Grasdalsjøen/ Sætre – Selbjørn	68
Kulturmiljøet/-minne: Fjordamannsbu – Sandtorv	69

KYSTGARDEN. GARDSANLEGG, GARDSHUS OG UTMARKSVERKSEMD.....	70
Kulturmiljøet/Kystgarden: Museumstunet - Hufthamartunet	71
Kulturmiljøet/Kystgarden: Hotvik ved Gauksheim – Selbjørn.....	73
Kulturmiljøet: Gardsmiljø Vassnes	74
Kulturmiljøet: Gardsmiljø Grepanes – Birkeland – Hufterøy.....	75
Kulturmiljøet: Gardsmiljø Såtendal – Hufterøy	76
Kulturmiljøet: Gardsmiljø Notanes– Hufterøy	77
Kulturmiljøet: Gardsmiljø Hille – Storekalsøy	78
Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Økland	79
Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Taranger.....	80
Kulturminne/miljø: Geithus Åsmundpollen i Eido.....	81
Kulturmiljø: Torvhus og torvmyrer i utmarka	82
Kulturminne/miljø: Brakatorvhus i Bratten	83
Kulturminne/-miljø: Uthus, steinsette innhegningar og steingardar i utmarka	84
Kulturminne/miljø: Steingardar	85
Kulturminne/miljø: “Samson sine murar” - Årland Stolmen.....	86
Kulturminne/miljø: Steingardar og murar på Rosseide/Ystaneset på Stolmen.....	87
Kulturminne/miljø: Gauksheim – «Treet» - Selbjørn.....	88
Kulturminne/miljø: Helleren “OVEN” ved Hotvik/Gauksheim	89
Kulturminne/miljø: Ørne- og oterhytter på Selbjørn.....	90
Kulturminne/miljø: Setermiljø – Uteflorar i utmarka Rabben/Veivåg.....	92
 KYRKJER, KYRKJEBYGG OG GRAVPLASSAR	 93
Kulturmiljø: Austevoll Kyrkje – Storebø.....	93
Kulturmiljø: Stolmen/Møkster Kyrkje - Stolmen.....	94
Kulturmiljø: Bekkjarvik Kyrkje – Bekkjarvik	95
Kulturmiljø: Storekalsøy Kyrkje - Storekalsøy	96
Kulturmiljø: Stolmen/Kvalvåg Gravplass med ringetårn.....	97
Kulturmiljø: Kalve «Kolerakyrkjegarden» - Gravplass med ringetårn Kalve/Storekalsøy	98
Kulturmiljø: Storebø gamle gravplass med ringetårn	99
Kulturmiljø: Møkster Kyrkjestad/gravplass	100
Kulturmiljø: Litlakalsøy gravplass/ringetårn	101
Kulturmiljø: Hundvåkøy gravplass m/kyrkje	102
Kulturmiljø: Kyrkjestaden på Sandtorv	103

Kulturmiljø: Gravplassen i Vinnesvågen	104
SAMFERDSLE	105
Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Kvalvåg	105
Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp i innløpet til Heimarkspollen	106
Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Røstøy	107
Kulturmiljø: Ferdselsårer/bygdevegar i kommunen	108
NÆRINGSBYGG; TEKNIKE/INDUSTRIELLE KULTURMINNE OG KULTURMINNE KNYTT TIL VASSDRAG	109
Kulturmiljø: Bygdesag og mølleanlegg – Haukanesvassdraget Sagvatnet og Kvernavatnet	109
Kulturmiljø: Vassdrag med mølleanlegg - Vestre-Vinnesvåg	110
Kulturmiljø: Mølleanlegg mellom Gauksheim og Hottvik på Selbjørn	111
Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Storebø	112
Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Kolbeinsvik	113
Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Røstøy	114
Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Storavikjo/Busepollen	115
Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Seiholmen ved Røstøy	116
Kulturmiljø: Steinbrot for marmor på Salthella	117
Kulturmiljø: Anlegg for uttak av is til fiskeeksport /Kvalvåg Stolmen	118
Kulturmiljø: «Kanalen» Sørvik/Stolmen	119
Kulturmiljø: Salteri i kommunen	120
Kulturmiljø: Nothengjer i kommunen	121
Kulturmiljø: Barkeri i kommunen	122
Kulturmiljø: Loshytta og skipmannsstegen på Kalve/Storekalsøy	123
Kulturmiljø: Smie i Røstøy	124
Kulturmiljø: Smie i Bekkjarvik	125
Kulturmiljø: Elektrisk straum	126
SAMFUNNSINSTITUSJONAR, OFFENTLEGE BYGG; ORGANISASJONSBYGG OG SKULEBYGG	127
Kulturmiljø: Samfunnshuset på Stolmen	127
Kulturmiljø: Samfunnshuset /«Grendahuset» på Storebø	128
Kulturmiljø: Skulehuset i Gauksheim	129
Kulturmiljø: Skulehuset i Haukanes	130
Kulturmiljø: Gamleskolen på Storebø	131

Kulturmiljø: Gamleskolen i Naustheller/Nauthella - Kolbeinsvik	132
Kulturmiljø: Skulehuset i Bratten (Bratta skule).....	133
Kulturmiljø: Gamleskolen i Drøna - grunnmuren	134
Kulturmiljø: Bedehus i kommunen	135
 FORSVAR OG KRIGSMINNE	 136
Kulturmiljø: Grøntuo på Stolmen	136
Kulturmiljø: Drøna - Restar av flyvrak frå andre verdskrig.....	137
Kulturmiljø: «Skåtunhola» Lyttestasjon I 2- verdskrig – Loddø - Huftarøy.....	138
 FERIE OG FRITID – UTEIGE BUSTADAR/HYTTEBYGGING	 139
 FASTE KULTURMINNE _LOKAL BYGGESKIKK OG HISTORISK UTVIKLING.....	 140
Døme på utviklinga innan lokal bustadbygging i Austevoll.....	141
Minnesmerke, parkar og hagar	145
Kulturmiljø: Minnestein - Austevoll kyrkje	145
Kulturmiljø: Minnestein Austevoll kyrkje	146
Kulturmiljø: Minnestein Møkster/Stolmen Kyrkje på Stolmen	147
 LAUSE KULTURMINNE.....	 148
Private og offentlege samlingar av kulturhistoriske gjenstandar.....	148
Kulturmiljø: Privat museum – Økland på Hundvåkøy.....	148
Kulturmiljø: Kystmuseet på Storekalsøy – Bakkasund.....	149
Kulturmiljø/minne: Barkegryte frå Kvalvågen på Stolmen	150
Kulturmiljø: Kystmuseum/Båtsamling - Bekkjarvik	151
Kulturmiljø: Skulemuseum – Gamleskolen på Storebø.....	152
Båt og fartøy.....	153
Kulturmiljø: Båtbygging på Dalen/Bjelland på Storebø og «Slorkjen»/Vassnes I Kolbeinsvik	153
Kulturmiljø: Motorverkstad/Produksjon av motorar	154
Reiskap frå fiskeri og anna verksemd	155
Kulturminne: Garn, not og anna reiskap frå lokalt fiskeri	155
Foto og skriftleg materiale.....	156
Kulturminne: Gamle foto	156
Kulturminne: Gamle brev og anna privat skriftleg materiale	157

IMMATERIELL KULTURARV - HANDVERK.....	158
Kulturminne: Handverket knytt til Austevollbunaden.....	158
Kulturminne: Handverket knytt til båtbygging.....	159
Kulturminne: Handverket knytt til reiskap brukt til fiskeri og jordbruk.....	160
Kulturminne: Tørrmuring i naturstein	161
Kulturminne: Lyngbrenning i utmarka	162
Tradisjonsforteljing, song og musikk.....	163
 DEL 3 HANDLINGSPLAN FOR KULTURMINNE OG KULTURMILJØ I AUSTEVOLL 2021 – 2025.....	164
Handlingsplan for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll 2022 – 2025	165
Målsetting generell del.....	165
Målsetting for fornminne og automatisk freda kulturminne	167
Målsetting for kulturminne i nyare tid (faste kulturminne og kulturmiljø)	168
Målsetting for lause kulturminne.....	170
Målsetting for immaterielle kulturminne.....	1721
Skjematisk oversyn – Vernekategori A, B og C	172
Føresegner og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø Vernekategori A, B og C	178
KULTURMINNE I AUSTEVOLL SKJEMA FOR REGISTRERING OG VERDSETTING AV LOKALE KULTURMINNE	181
HØYRINGSINNSPEL TIL REVIDERT KULTURMILJØPLAN 2016 -2028	183
Kjeldeliste	188

Samandrag

I meir enn 10.000 år har folk klora seg fast på dei vindfulle øyane her i vest. Fiske og verksemdar knytt til aktivitet på sjøen har i hundreår vore grunnpilaren i næringslivet. Arkeologiske funn vitnar om at sjøen hadde ei viktig rolle for folket her vest allereie då isen trekte seg attende. Leveveg og livsvilkår finn ein framleis att i kystkommunen sine mange spanande kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap. Kommunen har ein rik kulturarv som ein kan vera stolt av. Dei mange kulturminna er med på å gje øysamfunnet Austevoll eit unikt særpreg og austevollingen sin identitet.

Kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø 2016 – 2028 er den første kulturmiljøplanen som vert utarbeidd for kommunen. Planen vert ein delplan av kommuneplanen sin samfunnsdel, og er heimla i Plan og bygningslova §11-9, arealføremål jf. pbl § 11-7, omsynssoner med retningslinjer og føresegn jf. pbl §11-8. Planen skal reviderast kvart 4. år.

Prosjektarbeidet med denne delplanen vart arbeidd med i perioden august 2015 – juni 2016, og revidert i perioden august 2020 – november 2021. Prosjektarbeidar/kulturminnekonsulent har i dei ulike periodane arbeidd med temaet kvar torsdag. Austevoll kommune har fått tilskot frå Hordaland fylkeskommune og Riksantikvaren til dette arbeidet.

Kulturmiljøplanen gir eit bilde av situasjonen for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll her og no. Målet er at planen skal vera ein mal for kommande arbeid og revideringar av kulturmiljøplanen. Planen er og tenkt som eit verktøy for dagleg kulturminne-/miljøforvaltning. Håpet er at arbeidet og skal vera eit bidrag til å fremja forståing for verdien av kulturminna og kulturmiljø for dei som til ei kvar tid bur i lokalsamfunnet.

I arbeidet med kulturmiljøplanen har ein stilt seg spørsmål:

Kva rammer har ein å arbeida etter innan kulturminnefeltet her lokalt?

Korleis står det eigentleg til med kulturminnefeltet i Austevoll?

Kva arbeid bør prioriterast i planperioden fram mot neste revidering?

I revidert kulturmiljøplan har ein jobba med desse spørsmåla og kom fram til tre delar. I delane er det fokusert på følgande:

-Del 1 omhandlar det generelle knytt til kulturmiljøplanar, omgrep innan kulturminnevernet, aktørar innan kulturminnevernet, utfordringar og mål, forvaltning av lokale kulturminne og tilskot

-Del 2 tek for seg lokal historie, lokale kulturminne, kulturmiljø, beskriving av det enkelte minnet, kategorisering og tiltak i planperioden.

-Del 3 har handlingsplan for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll 2022 – 2025. I vedlegg 1 finn ein føresegnar og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø - Kategori A, B og C (Vedlegg1). I vedlegg 2 ligg skjema som er bruk og kan brukast i vidare arbeid for verdsetting og klassifisering av lokale kulturminne.

I det tidsavgrensa arbeidet med revidering av kulturmiljøplanen har det vore viktig å lyfta fram og visa at ein har eit spanande mangfald av kulturminne og kulturmiljø i kommunen. Det kjem vidare fram at det framleis er trong for grunnarbeid når det gjeld registreringar, dokumentering og verdsetting av kulturminna. Planen vert difor eit «levande dokument». Dette er viktig for å sikra kunnskap og få til ei betre offentleg forvaltning, privat skjøtsel og vern. Ved å ta godt vare på eit utval av lokale kulturminne og miljø, vert dei kjelder til kunnskap, oppleving, identitet, ny verdiskaping - og for dei kommande generasjonane.

Det må understrekast og rettast ein takk til dei mange lokale entusiastar som gjer eit formidabelt arbeid med å ta vare på lokal byggeskikk, og anna innan den lokale kulturarven. Me håper kulturmiljøplanen kan bidra til at det blir lettare for dei å gjennomføra prosjekt og at fleire vil jobba for ta den lokale kulturarven med seg inn i framtida. Motto for dette arbeidet er difor «kulturminne – ei kjelde til kunnskap, oppleving og identitet» .

God lesing og bruk av den reviderte kulturmiljøplanen for Austevoll!

DEL 1 GENERELL DEL

Kulturmiljøplanar

Omgrep innan kulturminnevernet

Aktørar innan kulturminnevernet

Utfordringar og mål

Forvalting av lokale kulturminne

Tilskot



Bærekraftsmåla viser vegen for samfunnsplanlegginga – globale spørsmål krev lokale svar. Kjelde: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Planarbeidet

Austevoll kommune fekk sin fyrste kulturminneplan/kommunedelplan for kulturminne i 2016. Denne planprosessen og ferdig plan var nybrottsarbeid. Erfaring etter fire år med den nye planen, er at dette har fungert som lause rammer for den lokale kulturminneforvaltinga. I revidering av kulturminneplanen er det etterlyst ein betre oversikt over kulturminna og kulturmiljø som må sikrast for ettertida. Ynskjet er at ein i revideringa legg vekt på kulturminneverdiar og prioritering av desse ut frå A-, B- og C-kategoriar. Dette vil gjera det lettare å sikra og forvalta lokale kulturminne og kulturmiljø.

Organisering og medverknad

Planarbeidet er eit samarbeid mellom kultur- og planavdelinga i Austevoll kommune. Arbeidet byggjer på eksisterande plan frå 2016 og innkomne forslag til betring/tilrettelegging av planen. Målet er at ein i denne omgangen jobbar fram eit meir brukarvennleg dokument for lettare og betre forvaltning av lokale kulturminne. Kulturminne og kulturmiljø som vert handsama i denne planen, vart samla inn etter forslag frå lokalbefolkninga i november og desember 2015. Målet er at ein etter kvart registrerer fleire kulturminne/kulturmiljø og legg desse inn på www.askeladden.no og/eller formidlar kunnskapen til lokalbefolkning og andre.

Kulturavdelinga har stått for tilsetting av prosjektarbeidar. Denne personen har jobba kvar torsdag (20% stilling) med revideringsarbeidet frå 17 august 2020 til desember 2021. Tenesteutvalet vedtok at planen skulle ut på høyring den 19 april 2022. Innan høyringsfristen den 17 juni 2022 kom det innspel frå 5 ulike aktørar. Desse innspela er jobba inn i planutgåva.



Kyrkjelyden er samla etter ei gravferd ved Storebø kyrkje ca.1936. Maleriet er signert Monsen. Etterkommarane etter prestens Mjøs har gitt dette kulturhistoriske maleriet attende til Austevoll. Utlån: Oddvar Stangeland

Mandat for revidering av kulturmiljøplanen

1. Gje betre oversikt over kulturminne og kulturmiljø i Austevoll kommune
2. Prioritera kulturminne og kulturmiljø ut frå verneverdiar knytt til A-, B- og C-kategoriar
3. Revidert plan skal utarbeidast ut frå oppdaterte nasjonale og regionale retningslinjer
4. Planen skal intergrerast i kommunen si øvrige verksemd og anna planleggingsarbeid
5. Revidert plan skal ha med ein handlingsplan for vidare arbeid fram mot ny revidering i 2025

Planen si oppbygging og innhald

Planen har tre delar:

- Del 1 omhandlar det generelle knytt til kulturminneplanar, omgrep innan kulturminnevernet, aktørar innan kulturminnevernet, utfordringar og mål, forvaltning av lokale kulturminne og tilskot
- Del 2 tek for seg lokal historie, lokale kulturminne, kulturmiljø, beskriving av det enkelte minnet og tiltak i planperioden
- Del 3 har handlingsplan for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll 2021 – 2025. Her finn ein og føresegner og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø - Kategori A, B og C (Vedlegg1). i vedlegg 2 ligg skjema som er brukt for verdsetting og klassifisering av lokale kulturminne.

Kvifor kulturmiljøplanar?

Kulturmiljøplanen er totalt sett eit bidrag til formidling av Austevoll sin

unike historie. Austevollingen har gjennom historia hatt eit naturbasert liv ved kysten. Hus, naustmiljø, utmarksløer, kyrkjer og kulturlandskap er berre nokre av kjeldene for å hugsa og forstå fortida, men og gleda oss i notid. Den rike kulturarven kan nyttast som eit verkemiddel for noverande og kommande generasjonar sitt arbeid for god livsmeistring og identitetsskaping.

Berekraftig turisme og reiseliv er eit uttalt mål frå FN. I dette har Austevoll eit ansvar for å styrkja innsatsen for vern og sikring av kultur- og naturarven. Det er og eit mål frå FN at lokalmiljø skal arbeida for å fremja lokal kultur og lokale produkt. Kulturminneplanen vert difor eit viktig verkemiddel for å nå desse måla.

Den overordna kulturminneforvaltninga i Norge vert styrt av Klima- og miljøverndepartementet og med Riksantikvaren ved roret. Gjennom prosjektet «kulturminne i kommunane» (KIK) har dei sett seg som

FNs berekraftsmål

Å forvalta kulturminne er eit internasjonalt ansvar. Norge har slutta seg til desse måla. For å nå måla må ein:

11.4) Styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv

8.9) Innen 2030 utarbeide og iverksette politikk for å fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

12.B) Utvikle og innføre metoder for å måle effekten av bærekraftig reiseliv som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

mål at flest mogleg av kommunane i landet skal ha tilgjengeleg kunnskap og oversikt over viktige kulturminne. Dei vil og at kommunane skal ha planar for forvaltning av kulturminna.

Riksantikvaren ynskjer vidare at verneverdige kulturminne og kulturmiljø skal sikrast i arealplanar og leggst inn i relevante register. Alle kommunar skal sjølv ha, eller ha tilgang til, naudsynt kompetanse og verktøy for å kunna ivareta kulturminna. Ein kulturmiljøplan kan sjåast i samband med god lokalsamfunnsutvikling. Ein kan la kulturminna bli ein ressurs og ein premiss for diskusjonar og avgjerder i lokalsamfunnet. Kulturminneplanane skal gi betre grunnlag for offentleg tilskots- og økonomiforvaltning, der det og skal vera mogleg for private eigarar å få hjelp og stønad. Kulturminneplanane er altså meint som aktive verktøy i tilskots- og vedlikehaldstenking både på lokalt og regionalt nivå. Gjennom arbeidet med kulturmiljøplanane vil kommunane få auka kunnskap om lokalhistoria og kvifor dei ulike kulturminna og kulturmiljøa skal takast vare på. Når innbyggjarane blir kjente med eigen historie og formidlar denne til andre, vil det skapast meirverdiar.

For areal-, plan- og byggesakshandsaminga vil ein med ein kulturmiljøplan tidlegare og enklare kunna ta omsyn til kulturminneverdiane. Ein kulturmiljøplan som er vedtatt politisk, vil gi føringar for korleis omsynet til kulturminne og kulturmiljø skal ivaretakast i kommuneplanen sin arealdel. Den kan seia noko om bruk av areal og omsynssoner kring desse. I anna kommunal verksemd kan kulturminneplanen vera eit viktig bidrag til eigedsforvaltning, skule og undervisning, kultur, næring, samferdsle med meir. Ein god plan er resultat av ein god prosess og at den blir fylgt opp av brei handling i etterkant. (<http://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK/Hvorfor-boer-kommunen-ha-en-kulturminneplan>).

Overordna føringar for kulturminne/kulturmiljøfeltet

På nasjonalt nivå har me ei rekke føringar som gjeld forvaltning av kulturminne og kulturmiljø. Dette er retningsgivande for regionalt og kommunalt nivå når dei lager eigne planar og retningsline.

I stortingsmeldingar får me dei nasjonale måla for kulturmiljøpolitikken. Her kan ein nemna **«Meld.St.16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken»**. Det er her presentert tre nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken, - engasjement, berekraft og mangfald. I denne meldinga vart det viktig for regjeringa å gjera arbeidet med kulturmiljø til ein del av samfunnsutviklinga. Kulturmiljø blir sett på som sentralt for gode byar og tettstadar, trivsel og ikkje minst ein viktig del av det grøne skiftet og eit godt miljøvern (<https://www.riksantikvaren.no/stortingsmelding-vedtatt/>).

Lov om kulturminne (kulturminnelova) er det sentrale lovverket for beskyttelse av kulturminne og kulturmiljøa. Det sterkaste verkemiddelet er freding. Ein rekke faste kulturminne er freda direkte i loven (automatisk freda kulturminne). Det finnes og verkemiddel i den for å freda utalte kulturminne gjennom enkeltvedtak (vedtaksfreda kulturminne). Lause kulturminne og skipsfunn er også beskytta i loven. Kulturminnelova har særskilte paragrafar om blant anna saksbehandling, utførsels- og innførselsforbod, og kva konsekvensar brot på loven kan få.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningslova) er det viktigaste verkemiddelet for kommunen med omsyn til samfunns- og arealplanlegging.

Kommunen kan sikra kulturminne, kulturmiljøa og landskap gjennom aktiv bruk av dei moglegheitene som loven gir. Både arealformål, føresegrer og omsynssoner er aktuelle tema. Plan- og bygningslova har ein plandel med

føresegner om oversiktsplanlegging, bindande arealplanlegging og konsekvensutredningar, og en bygningsdel med føresegner om søknadsplikt, kontroll og godkjenning av bygge- og anleggsarbeid.

Andre relevante lover og forskrifter er naturmangfaldlova, kyrkjelova, offentleglova osv. Les meir om lovverk og forskrifter på Riksantikvaren si nettside <https://www.riksantikvaren.no/les-om/lovverk/>.

På lokalt nivå er det særskilt viktig å sjå dei nasjonale og regionale føringane i samband med kommuneplanen sin arealdel- og samfunnsdel. I samband med arbeidet med ny kommuneplan i kommunen vår vert difor denne delplanen eit viktig dokument å arbeida vidare med inn i framtida.

Mål med lokal kulturmiljøplan

Hovudmålet med kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø er å styrkja kulturminnevernet i Austevoll. Dette kan gjerast ved å utarbeida ein plan som:

- gir oversikt over breidde i kulturminnetema i kommunen
- visar ei prioritert liste over utval av kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap
- presenterar ein handlingsplan for å sikra kommunal forvaltning av kulturminna, kulturmiljøa og kulturlandskapa
- •sørgjer for at kulturminneplanen vert innarbeidd i kommuneplanen sin samfunnsdel og arealdel med generelle føresegner jf. pbl § 11-9, arealføremål jf. pbl § 11-7, omsynssoner med retningslinjer og føresegn jf. pbl 11-8, og i tillegg forskrift om konsekvensutredning https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854/KAPITTEL_9#KAPITTEL_9

«Eit kulturminne er spora etter menneska som har levd før oss, deira liv og virke. Omgrepet kulturarv blir ofte nytta for både immaterielle og materielle kulturminne.»

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/kulturminner-og-kulturmiljo/id1198/>

Delmål for arbeidet med kulturminneplanen i Austevoll er:

- å utarbeida kunnskapsgrunnlag om kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap til bruk i anna kommunal planlegging
- å identifisera effektive tiltak for å redusera tap av kulturminne
- å sikra ei betre og meir heilskapleg kulturminneforvaltning
- å etablera eit godt verktøy som kan forenkla og effektivisera kommunen sitt arbeid i plan- og byggesaker som vedkjem kulturminne-interesser
- bidra til formidling og bevisstgjerjing av Austevoll sine kulturminneverdiar
- skapa grunnlag for vidare kartlegging og registrering av kulturminne og kulturmiljø i Austevoll
- ta vare på kulturminne og kulturmiljø for kommande generasjonar
- jobba fram rutinar der ein registrerar og jobbar med tiltak for å førebyggja skadar klimaendringar kan/vil påføra lokale kulturminne og kulturmiljø.

Omgrep innan kulturminnevernet

Kulturminne kan definerast som alle spor etter menneskeleg verksemd i vårt fysiske miljø. For Austevoll sin del betyr det at mykje i våre omgjevnadar er minne frå ei anna tid.

Kulturminnelova er klar på at me må ta vare på kulturminna og kulturmiljøa. Spørsmålet er korleis me skal ta vare på kulturminna frå fjern og nær fortid. Kulturminnelova og andre føringar kan gje oss ein peikepinn på korleis me skal gå fram. Kulturminneplanen vert difor eit viktig lokalt arbeidsdokument for forsvarleg lokal kulturminneforvaltning.

Materielle kulturminne vert gjerne delte inn i faste- og lause kulturminne.

Faste kulturminne er minne som er stadbundne og funne i sin opphavlege kontekst. Dette kan vera bygningar, buplassar, gravhaugar eller vegar. Døme på faste kulturminne i Austevoll er lokale bustadar og arkitektur, handelsstadar, sjøbruksmiljø, tekniske og industrielle kulturminne, krigsminne, kyrkjebygg, skule og organisasjonsbygg, samferdsle, gardsanlegg og utmarksverksemd.

Lause kulturminne er minne som ikkje er funne i si opphavlege kontekst, som kan flyttast på og som tilfeldig vert oppdaga ved funn eller ved utgravingar. Døme på lause kulturminne er mynt frå før 1650, ting (våpen, smykke, inventar m.v.) frå oldtida eller mellomalder. Andre lause kulturminne kan vera private eller offentlege samlingar av kulturhistoriske gjenstandar. Det kan vera ulike båt- og fartøystypar, reiskap frå fiskeri og havbruk, eller fotomateriale, skriftleg materiale og kunstgjenstandar av lokalhistorisk verdi.

Immaterielle kulturminne er «usynlege» minne som kan fortelja oss om til dømes tru, tradisjon, handverk, song, musikk og dans. I Austevoll finn me ein rikhaldig immateriell kulturarv knytt til dialekt, song, og handverkstradisjonar knytt til mellom anna båtbygging.

Kulturmiljø. Når kulturminna utgjer del av ein større heilskap eller samanheng, vert det kalla eit kulturmiljø. Kulturmiljøa kan vera eit byområde, ei setergrend, eit fiskevær eller eit industriområde med fabrikkar og bueiningar. I Austevoll finn me kulturmiljø i til dømes handels- og gjestgjevarstadane, i dei ulike bygdene, og ved sjøen der naust, båt og bruk er sentrale kulturelement.

Kulturlandskap. Kulturlandskap er landskap som heilt eller delvis er blitt omforma frå opphavleg naturtilstand på grunn av menneske si verksemd. Omgrepet omfattar alle typar landskap, som jordbrukslandskap, industrilandskap, kystlandskap, bylandskap og fjellandskap. I Austevoll finn me kystlandskap prega av naturtilhøva og driftsforma her på kysten. Ein sentral aktør i utforminga av kystlandskapet her på øyane er framleis villsauen.

KULTURMINNELOVEN

§ 2. Kulturminner og kulturmiljøer – definisjoner.

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Reglene om kulturminner og kulturmiljøer gjelder så langt de passer også for botaniske, zoologiske eller geologiske forekomster som det knytter seg kulturhistoriske verdier til.

Etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes. Ved vurdering av verneverdier kan det i tillegg legges vekt på viktige naturverdier knyttet til kulturminnene.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>

Ulike vernekategoriar

Automatisk freda kulturminne

Dette gjeld både materielle- og immaterielle kulturminne. Alle kulturminne frå tida før reformasjonen (1537) er automatisk freda. Vidare er alle ståande byggverk oppførte mellom 1537 og 1649, skipsfunn og samiske kulturminne eldre enn 100 år, rekna som automatisk freda.

Midlertidig freding kan ein vedta som straksvedtak dersom eit kulturminne er trua eller utsett for fare, eller om ein vil evaluera eit kulturminne med tanke på permanent freding.

Freding er det sterkaste juridiske verkemiddelet i kulturminnevernet, og skal sikra langsiktig vern av kulturminne av nasjonal verdi. Automatisk freda kulturminne kan berre frigjevast av Riksantikvaren.

Om funn, gjenstandar eller konstruksjonar blir oppdaga i samband med gravearbeid, skal arbeidet stoppast med ein gong. Fylkeskonservator skal underrettast med ein gong. Jfr Lov om kulturminne

Vedtaksfreda kulturminne

I enkelte tilfelle blir det gjort vedtak om å vedtaksfreda yngre kulturminne og miljø, slik at til dømes eit område rundt eit eldre kulturminne blir sett i ein større samanheng enn det automatisk freda enkeltobjektet. Dette kan og gjelda yngre enkeltobjekt. Vedtaksfreding vert gjort av Riksantikvaren. Dette krev ein høyringsprosess og eit vedtak. I denne type fredingsprosess vert faglege kriterium vektlagde. Desse kriteria er representativitet, autentisitet, tilstanden til kulturminnet, arkitektonisk kvalitet, symbol, bruk og miljø. Det må søkast om løyve til gjennomføring av alle tiltak som på ein eller annan måte kan forandra eit freda kulturminne.

Freding etter kulturminnelova blir brukt for å sikra kulturminne eller kulturmiljø av nasjonal verdi.

Verneverdige kulturminne

Mange kulturminne er verdfulle for kommunen, sjølv om dei ikkje er freda. Desse kulturminna kan vernast ved omsynssone for ivaretaking i kommuneplanen eller ein reguleringsplan. Når eit kulturminne er verna (jfr. kategori A,B og C), har det ein formell vernestatus og kan ikkje utan vidare rivast eller endrast. Skiljet mellom freding og vern er, at det eine er lovvedtak og det andre er vedtak av omsynssone, og/eller ein vedteken kulturminneplan med innhald.

Omsynssone

Omsynssone er eit avgrensa område i ein kommuneplan eller reguleringsplan der det skal taksast spesielle omsyn, og der det blir gitt retningslinjer. Plan- og bygningslova gir høve til å definera ei omsynssone på eit objekt, t.d. ein bygning, eller avsetta eit område med tanke på å ivareta naturmiljø eller kulturmiljø. Regulering med omsynssone kan brukast for å ta spesielle omsyn til objekt og miljø som er verdfulle lokalt og regionalt.

Listeførte kyrkjer

I Austevoll har me ingen listeførte kyrkjer. Dei listeførte kyrkjene er bygde før 1850, eller valt ut av ulike andre årsaker. Kyrkjer bygde før 1650 er i tillegg automatisk freda. Kyrkjerundskrivet har reglar for forvaltning av listeførte og andre kyrkjer med lokal kulturminneverdi. I rundskrivet vert det vist til innhaldet i plan- og bygningslova som gir kommunane høve til å ta vare på/sikra verneverdige kyrker i plansamanheng. Blant anna gjer § 12-5 nr. 5 det

mogleg å regulera til kulturmiljø og kulturminne, og § 12-7 nr. 6 opnar for å vedta vern.

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/00d635cb742944b2a7a441ea7f20635a/rundskriv-q-06-2020-1.pdf>)

Aktørar innan ivaretaking av kulturminne og kulturmiljø

Statlege myndigheiter sitt ansvar

Riksantikvaren sorterer under Klima- og Miljødepartementet, og er det direktoratet som har nasjonalt fagleg ansvar for kulturminnevernet.

Riksantikvaren skal:

utøva den nasjonale kulturminnepolitikken som er vedteken av Stortinget og regjeringa

vera rådgivar for departementet i alle saker som gjeld kulturminne og kulturmiljøa

ha fullmakt til å freda faste og flytande kulturminne gjennom enkeltvedtak eller forskrift

i kommunale plansaker kunna stoppa planar ved «innsigelse» om nasjonale kulturminne-interesser er trua

Riksantikvaren har ansvar for www.asketadden.no og miljøovervåkingsprogrammet knytt til SEFRAX. Her undersøker og registrerer dei tap, endringar og tilstand på bygningar frå før 1900 (sjå www.miljostatus.no)

Fylkeskommunen

Vestland fylkeskommune skal bidra til å forvalta den nasjonale og regionale kulturarven vår i eit langsiktig perspektiv. Fylkeskommunen har ansvar for å vurdere og gje fråsegn til tiltak som gjeld:

- forvalting av automatisk freda kulturminne
 - å førebu freding av bygningar/bygningssmiljø og kulturminne
 - samarbeid med kommunane om forvalting av kulturmiljø og kulturlandskap av regional og nasjonal verdi
- Dette kan vera høyringsuttaler til planar, dispensasjonssaker og meldingar om tiltak frå kommunar, andre offentlege instansar og private aktørar.

Kommunen

Austevoll kommune sin planstrategi for 2020 – 2024 seier at kommunen skal gjere historisk kultur og kulturmiljø meir synleg i kvardagen. Kommunen har og ansvar for å forvalta kulturminne og kulturmiljøa i sitt planarbeid gjennom Plan- og bygningslova og kulturminnelova.

Austevoll kommune har difor ei nøkkelrolle:

Kommunen må sikra kulturminne i eigen kommune. Gjennom samfunns- og arealplanlegging er Plan og bygningslova det viktigaste verkemiddelet.

Kommunen kan stilla krav til konsekvensutgreiing der tiltak kjem i konflikt med kulturminne. Jfr. Forskrift om konsekvensutredning:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854/KAPITTEL_9#KAPITTEL_9

Kommunen har eit spesielt ansvar for kulturminne av lokal verdi, og kan sjølv velja å sikra kulturminne som er viktige for lokalsamfunnet, sjølv om dei ikkje vurderast til å ha regional eller nasjonal verdi.

«Det stillast krav om dokumentasjon på at nye tiltak ikkje skiplar verneverdige kulturminne og kulturmiljø, og dersom konflikt med kulturminne, skal saka leggjast fram for regional kulturvernmynde. Det er krav om reguleringsplan i område med kulturminne»

(Austevoll kommune. Føresegner og

Ved at viktige kulturminne «settes på kartet» skal kommunen kontrollere at verneverdige og freda kulturminne ikkje blir rivne eller endra utan at det har vore mogleg for fagmyndigheitene å uttala seg.

Kommunen skal også passa på at ikkje kulturminna sine omgjevnadar blir øydelagde, at ein ikkje byggjer for nær eit fornminne og at nybygg harmonerer med eldre verneverdige bygningsmiljø.

Ei av dei viktigaste oppgåvene kommunen har er å formidla og leggja til rette for oppleving av kulturminne i Austevoll. Kommunen har ansvar for forvaltning av kulturminne frå nyare tid som ikkje er freda, og for eventuelle freda og verneverdige bygg i kommunen sitt eige.

Musea

Universitetsmusea og sjøfartsmusea har ansvar for arkeologiske utgravingsarbeid og marinarkeologi. For Austevoll er dette Universitetsmuseet/UIB og Sjøfartsmuseet i Bergen. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har ansvar for arkeologiske utgravningar frå mellomalderen.

Lause kulturminne som er frå tida etter 1537, vert forvalta av andre museum. Austevoll sorterer under Sunnhordland Museum på Leivik, Stord. Dette museet har ansvar for fagleg bygningsantikvarisk bistand, innsamling, restaurering og formidling av gjenstandar og for dokumentasjon av immateriell kulturarv.

Private eigarar sitt ansvar

Dei fleste kulturminna er i privat eige. Eigaren sin vilje, kompetanse, økonomi og erfaring er avgjerande for at kulturminnet og kulturmiljøet skal bli tatt vare på og brukt på ein berekraftig måte. Det er offentlege og private støtteordningar som kan bidra fagleg og økonomisk i dette arbeidet, men ansvaret for å ta vare på, rett restaurering og hovudfinansiering ligg på dei som eig kulturminna. Det er eit stort og viktig samfunnsansvar.

Frivillige organisasjonar i lokalmiljøet

Mange frivillige organisasjonar og velforeiningar som til dømes Austevoll Historielag, Austevoll Kyst- og sogelag, Selbjørn Fiskerisogelag, Austevoll Turlag, representantar frå idrettslag og velforeiningar, kan ta ansvar for kulturminne ved å øva press i kulturminnesaker, og engasjera seg for ivaretaking i enkeltsaker. Fleire organisasjonar har og tatt på seg ansvar for vedlikehald, skilting, dokumentasjon eller andre formidlings-, innsamlings- og sikringstiltak.

Samarbeid med skular er viktig for å opparbeida forståing og byggja identitet hos dei unge. Gjennom åra har elevar tatt del i ulike prosjekt knytt til lokal kulturarv.

Rydd eit kulturminne

Norsk kulturarv driv aksjonen «Rydd et kulturminne» Dei tilbyr skoler, barnehagar og idrettslag stipend på kr 4.000,- for å rydde og gjøre det tilgjengelig omkring et kulturminne i sitt nærmiljø. Formålet er at dette skal bygge bevissthet om lokale kulturminner og gjøre barn og unge stolte over sitt nærmiljø

Søknadsskjema finn ein på
<https://www.miljolare.no/aktiviteter/kulturminner/rydding/>

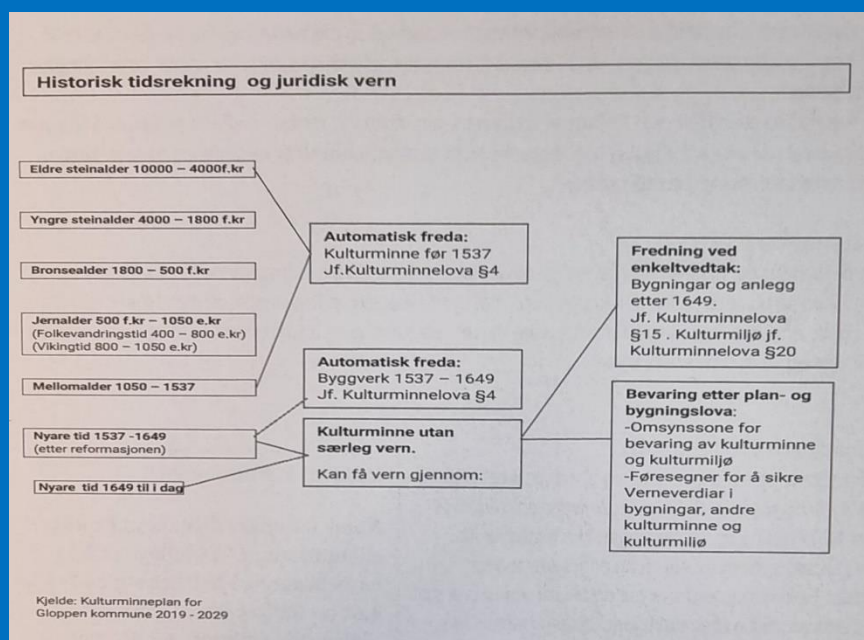
Registrering av kulturminne i Austevoll

Registrering av kulturminne i SEFRAK-registeret, Askeladden og Kulturminnesøk er kjelder til kunnskap om kulturminne. SEFRAK-registeret (Sekretariatet For Registrering Av faste Kulturminne i Noreg) er landsdekkande og visar eldre bygg i Norge, oppført før 1900-talet. Det at ein bygning står lista i SEFRAK, gir den ikkje automatisk vern, men indikerer at den kan vera av kulturhistorisk verdi. Austevoll har få kulturminne registrert i SEFRAK-registeret. Det er i dag heller ikkje oversikt over tilstanden til dei kulturminna som vart registrert i dette registeret på 1980-talet.

I dag nyttar kommunar og andre kulturminnedatabasen Askeladden. «Dette er ein nasjonal database med oversyn over kulturminne og kulturmiljø som er freda etter Kulturminneloven, verna etter Plan- og bygningsloven eller vurdert som verneverdige i ein kommunal kulturminneplan. Askeladden vert brukt av kulturminne-forvaltning, i plan- og byggesaksforvaltning, av forskarar og konsulentar. Askeladden utvekslar data gjennom Norge digitalt. Informasjon som vert lagt i Askeladden, vil og vera synleg i Kulturminnesøk. Kulturminnesøk er ein open publikumsløysning der alle kan legge inn informasjon om kulturminne»

<https://www.riksantikvaren.no/veileder/kommunalt-verneverdige-kulturminner-i-askeladden/>

I Austevoll har ein starta på arbeidet med å leggja ulike kategoriar kulturminne inn på databasen Askeladden. Dette er tenkt som eit kontinuerleg arbeid i kommande år. Kulturminneplanen skal vera tett knytt til denne databasen, og blir såleis eit reiskap for forvaltning og vern av kulturminne i Austevoll. Gjennom www.kulturminnsok.no kan folk flest leggja inn kulturminne. Det er eit viktig bidrag til heilskapleg registrering og dokumentasjon av kulturminne i Austevoll.



Kvifor ta vare på kulturminne?

Som leietråd i arbeidet med kulturminneplanen som vart vedtatt i 2016, vart det sagt at kulturminna er ei kjelde til kunnskap, oppleving og identitet. Kulturminne kan og vera ei kjelde til brei verdiskaping. Ein må tenkja heilskapleg, og at ein må arbeida med feltet ut frå fleire vinklingar. God heilskapleg kvalitetstenking omkring kulturminne vil gje ringverknadar. Ein tenkjer då ikkje berre verdier som pengar og økonomisk utbytte, men kulturminne som ressurs i samfunnsplanlegging, som identitetsmarkørar for innbyggjarane, for næringsliv/reiseliv og for regionen og nasjonen.

For å skapa grunnlag for ringverknadar, må ein tenkja heilskap og kvalitet, og sjå at ulike faktorar må liggja til grunn for vidare arbeid og suksess på feltet. Kulturminna er unike og uerstattelege om dei blir borte.

Rapporten til Menon Economics visar at område med høg tettleik med kulturminne, som gamlebyen i Fredrikstad og i verneverdige område i Oslo, aukar bustadverdien rundt desse områda med 4 - 5 prosent.

Turisme og kulturminne skapar positiv verdiskaping og næringseffekt. I Henningsvær, som reknast som det fiskeværer som er best tatt vare på i Norge, seier rapporten at kulturmiljøturistane står for nesten halvparten av verdiskapinga i reiselivet. Kulturmiljøturisme står og for rundt 20 prosent av sysselsettinga på staden.

Det siste året har me opplevd koronapandemi og fokus på Norgesferie. Ei undersøking Norstat har utført for Riksantikvaren hausten 2020, viste at kulturminne er vel så viktig som naturopplevingar på norgesferien.

I undersøkinga seier 73 prosent av dei spurte at dei er godt nøgde med Norge som sitt næraste ferieland. Heile 57 prosent av dei som har vitja kulturminne, seier at dei er svært nøgde med ferien sin. Til samanlikning seier 46 prosent av dei som prioriterte naturopplevingar, at dei er svært nøgde.

Eit anna funn i undersøkinga er at 27 prosent av dei yngste respondentane melder om auka interesse for kulturminne i 2020. Kulturminne blir også viktigare når vi planlegg sommarferien i 2022. Dette gjeld særleg for aldersgruppene mellom 18 og 29 år og dei som er over 60 år (<https://www.riksantikvaren.no/siste-nytt/pressemeldinger/kulturminner-er-ferievinner/>).

Utfordringar og målsettingar i det lokale kulturminnearbeidet

Kulturminne og kulturmiljø er ein del av grunnlaget for å forstå oss sjølve og samfunnet. Kunnskapen om desse gjer heimstaden vår særskild for den einskilde, og unik i ein større samanheng.

Å ta vare på alle spor etter menneske si verksemd, er umogleg. Ein lyt difor gjera eit utval.

VERDIEN AV KULTURARV OG BETALINGSVILLIGHET

Menon Economics gjorde på oppdrag av Riksantikvaren studier i Oslo, Gamlebyen i Fredrikstad, Røros og Henningsvær. Undersøkelsen gikk ut på å kunne si noe om den samfunnsøkonomiske nytten av vår kulturarv. Er befolkningen betalingsvillig for å bo i en verneverdig bolig, eller i områder med høy tetthet av kulturminner? Gir kulturmiljø nettoinntekter for lokalt næringsliv som turisme og andre aktiviteter relatert til kulturmiljø?

Undersøkelsen viste at er høyere betalingsvillighet for å bo i verneverdige boliger enn i sammenlignbare boliger som ikke er verneverdige. Verdien av å bo i nabolag med høy tetthet av kulturminner er høyere enn selv å bo i en verneverdig bolig. Vi finner også positiv betalingsvillighet for å bo i et kulturmiljø og å bo i nærheten av et kulturmiljø, sammenlignet med bo i områder uten påvirkning fra kulturmiljøet. Videre viser studien at kulturmiljøer bidrar til økt velferd i lokalsamfunn i form av økt sysselsetting og verdiskaping, blant annet gjennom turisme.

Sjå rapport på <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2017-72-Verdien-av-kulturarv-1.pdf>

Det som vert vektlagt som verneverdig, bør samla gje eit representativt bilete av menneske sitt liv og virke. Det er viktig at kulturminna vert sett på som ein ressurs for vår tid, og som ein ressurs vi forvaltar på vegne av framtida. Ein må gjera val ut frå kva vi i vår tid vurderar som viktig å ta vare på. Når eit kulturminne er borte, kan ein aldri få det att. Det er opp til kommunen å avgjera kva som er viktige kulturminne når det gjeld lokal verdi. Utover det kan kulturminne også ha regional eller nasjonal verdi. I nokre tilfelle kan kulturminneverdiane også vera på eit internasjonalt nivå. Dokumentasjon, vern, forvaltning, bruk og verdiskaping er sentrale element i arbeidet med kulturminneplanen. Kulturminna i Austevoll kommune er under press både når det gjeld arealbruk, folketalsvekst og synet på og kunnskapen om kulturminna sin verdi og eigenart. I kommuneplanen er visjonen å vera ein «ja-kommune». Korleis skal vi kunna behalda Austevoll sin historie og identitet i ei framtid med utvikling på områda bustadbygging, vegplanlegging, industriutvikling og folkevekst? Kulturminnevernet støytar på utfordringar og dilemma også i møte med andre samfunnsinteresser, og i spennet mellom vern og utvikling.

«Kommunene kan sette kulturarven inn i en areal- og samfunnsmessig sammenheng slik at den blir et aktivum i lokalsamfunnet og gi verdiskaping med ringvirkninger langt ut over kommunens grenser.»

<http://www.riksantikvaren.no/index>.

Hovudutfordringar for kulturminnevernet i Austevoll er:

- Tap av bygningar og kulturmiljø
- Mangel på dokumentasjon (heilskapleg Sefrak/Askeladden-registrering og/eller andre bygnings- og kulturmiljø registreringar)
- Mangel på antikvarisk/kulturhistorisk verdsetting/konsekvensutgreiing i offentleg plan- og tiltaksarbeid

Nye tider gjer at gamle bygningar av kulturhistorisk verdi mister sin funksjon og kan forsvinna heilt. Bustadhus, naust, løer, smier og torvhus blir ståande tomme og forfell. Bygningar som har vore viktige for Austevoll sin historiske identitet blir borte. I Austevoll har me «berre» ein SEFRAK rapport frå delar av Selbjørn frå 1991 (280 objekt), registrering av sjøbruksmiljø i 1989 (24 område) og handels- og gjestgivarstader frå 1973 (5 miljø). Det er i dag usikkert korleis status for desse registrerte kulturminna og kulturmiljøa er. Hufthamartunet vart oppmålt og tilstandsvurdert i 2012. I seinare tid er det gjort ein del landsomfattande registreringar mellom anna av kyrkjer, kyrkjegardar, gravsteinar osv. Dette inkluderer og Austevoll. Våre lokale kyrkjebygg er fotograferte og skildra, men ikkje målte opp etter antikvariske retningslinjer. Gravsteinar og minnestøtter vart registrerte som del av eit landsomfattande registreringsarbeid. Ein kan her visa til www.kirkesok.no og www.disnorge.no/gravminner.

Av lokalt kulturhistorisk gjenstandsmateriale var det ein gjennomgang og registrering av nokre av gjenstandane på Hufthamartunet i 1996.

Mange stadnamn er samla inn og kartfesta i fleire omgangar i Austevoll. Dette er eit rikt historisk materiale som no vert nytta i samband med skilting av vegar og stadar i Austevoll. Materialet er å finna på <http://kartverket.no/Kart/Stedsnavn/>, <http://clu.uni.no/stadnamn/cgi-bin/lydkart/stadnamn-kart-lyd.py> og <http://www.bergensregionkart.no/>.

Alt materialet er godt for si tid, og gir gode opplysningar om enkelte objekt og kulturmiljø. Utfordringa er at mykje av materialet er gammalt. Det er i dag usikkert om desse bygningane og miljøa eksisterer eller er i den forfatning som dei var i den gongen dei vart registrerte. For å få kunnskap om kulturminne og kulturmiljø til formidling, kommunal planlegging og anna bruk, bør ein prioritera nye registreringar knytte til kulturhistoriske tema og/eller kulturmiljø og område.

I kulturminneplanen si fyrste utgåve vart eit utval av kulturminne lista opp. Denne lista vert kalla kommunalt listeførte kulturminne. Meininga med denne opplistinga var å bli merksam på dei ulike kulturminna generelt sett, og at ein i plan- og byggjesaker fekk ein peikepinn på kva kulturminneverdiar ein måtte ta omsyn til. Delar av denne lista som gjeld faste kulturminne, er og vil bli lagt inn på kulturminneportalen www.asketadden.no.

Målet er at ein etterkvart skal få lagt inn det meste av faste kulturminne og kulturmiljø. Det er og naudsynt å verdsetja dei enkelte kulturminna og kulturmiljøa. Dokumentasjon og registrering av kulturminne vil difor bli eit pågåande arbeid i Austevoll i kommande år.



På www.kulturminnesok.no, www.asketadden.no og www.miljoatlas.no finn ein kartfesta registrerte kulturminne i Austevoll. Her er eit kulturminnekart henta frå www.miljoatlas.no

Vedlikehald av verneverdige bygg og anlegg

I Austevoll har ein ikkje hatt ei lokal rettleiingsteneste når det gjeld restaurering og vedlikehald av eldre hus og anlegg. Kulturminne i privat eige er avhengig av eigaren si interesse, kompetanse, erfaring og økonomisk handlingsrom. Ein eigar kan velja å ikkje vedlikehalda ein verneverdig bygning, eller eigar kan modernisera etter krav i tida og syn på estetikk. Kva ansvar og kompetanse har kommunen på dette området? Korleis kan kommunen gå meir aktivt inn med antikvarisk kompetanse og formidling av tilskotsordningar til offentlege og private eigarar av kulturminna? Kan antikvarisk rettleiing gje auka økonomisk verdi på bygg, anlegg og omkringliggande kulturmiljø? Frå juni 2021 vart det tilsett ein kulturminnekonsulent i 20% stilling. Målet med denne stillinga er at ein på sikt kan bidra med denne type konsultasjon, i samarbeid med fylket, museum og landbrukskontor (jfr. SMIL-ordninga).

Universell utforming

I møte med moderne tekniske krav og forskrifter må ein søkja å finna tilpassa løysningar i eit unikt kulturmiljø. Korleis kan ein lokalt møta krav om universell utforming utan å redusera den antikvariske verdien av verneverdige bygningar og kulturmiljø?

Energi og miljøomsyn

Omsyn til energisparing vil framover og bli sterkare i høve til verneverdig og eldre bygningsmasse. Miljøomsyn skal vega sterkt, men kan komma i konflikt med til dømes gamle uisolerte vindauga og byggemateriale. Kven skal huseigar rådføra seg med? Korleis kan ein lokalt bidra med kunnskap og ekspertise på dette området?

Areal og tettstadsutvikling

Det er politisk vedtatt i Austevoll kommune å byggja tettare i dei eksisterande tettstadsområda. I enkelte område framstår tettstadane som tidstypiske og heilskaplege, bygd i samband med aktivitetar knytt til sjø og fiskeri. I andre område påverkar nybygg og nyetableringar dei eksisterande bustadområda. Arkitektoniske og kultur-historiske verdiar har i fleire tilfelle stått i vegen for det nye. Kva gjer ein i slike tilfelle? Kan eksisterande eldre bygg og anlegg bli ein spennande del av ein ny heilskap? Bør verdfull kulturhistorisk bygningsmasse flyttast til nye område? Kan lokale kulturhistoriske konsekvensutgreiingar gje eit nytt syn på «den gamle skiten»? Er områderegulering og omsynssoner vegen å gå for å sikra unik bygningsmasse og miljø?

Vegplanlegging

Debatten om nye vegar og bruer i kommunen er eit tema det vil bli meir trykk på i åra som kjem. Kvar skal vegar gå? Kva kulturhistoriske og vernemessige omsyn skal ein ta med i planlegginga? Vegplanlegging kan verta spesielt utfordrande, då det og er etatar utanfor Austevoll kommune som set premissar og krav.

Attgroing og klimaendringar

Kulturlandskap gror att fordi det ikkje blir brukt som beitemark. Eit våtare klima og manglande vedlikehald av elveleie, vegar, grøfter og steingardar, gjer at mange kulturminne blir meir utsette for skadar og blir øydelagde.

Utbygging i strandsona og i utmarka

Strandsona og utmarka er under press. I strandsona finn ein bygningar og miljø som er viktige delar av vår kystkulturarv. Sjøen var ferdselsveg og gav livsgrunnlag. Dette ser me att langs sjøen i Austevoll. Me finn handelsstadar, sjøhus, nothengjer og saltebuer. Kvart år forsvinn delar av denne kulturarven. Kva har me eigentleg att, og kva vil me ta vare på for ettertida?

I utmarka finn me restar etter bygg som i dag kan synast uviktige og utan funksjon. Bør ein ta vare på bygg som fortel ein kulturhistorie om torvuttak, utmarksslått, og steingardar brukt til stølsdrift i utmarka. Kva med ørnehytter, kverner og sager? Eit stort og rikt mangfald er under press. Kva er vegen vidare for dei lokale kulturminna?

Kulturminne og klimatilpassing

“Stigende havnivå, økte stormflommål og økt kysterosjon er en trussel for kystnær bebyggelse i utsatte områder. Mer regn og økt fuktighet vil føre til mer råte og soppvekst. Alle bygningsmaterialer er utsatt for nedbrytning over tid, og klimaforhold er avgjørende for hvor hurtig dette vil foregå. De fleste materialer brytes raskere ned i et varmere og fuktigere klima” (<https://www.riksantikvaren.no/tilpasning-til-et-klima-i-ending/>).

Her i Austevoll må ein ta høgde for at endra klima vil ha innverknad på bygg og anlegg knytt til fiskeri og anna sjørelatert verksemd. I samband med registreringar på databasen Askeladden, må ein i denne revideringa av kulturminneplanen ha som mål at ein i kommande arbeidsperiode fokuserar på ein hasteplan for registrering av naust, buer og sjøhus mm.

Forvaltning av kulturminne i lokal offentlig regi

For at ein ikkje skal gløyma historia til Austevoll og austevollingen gjennom tidene, så ser me at det er trong for å systematisk registrera kulturminne som visar ulike delar av historia og folk sitt virke her ute i øyriket. Austevoll kommune er i rask endring, og det er difor viktig at ein tek seg tid og råd til å sjå seg attende. Det er stor trong for å registrera og dokumentera kulturminne som står i fare for å gå tapt. Ein god og oversiktleg kulturminneplan som reviderast kvart fjerde år, er ein viktig ressurs i det å arbeida med forståinga av vår eigen historie, forvaltning og formidling av lokalhistorisk kunnskap til framtidige generasjonar i Austevoll.

I den fyrste kulturminneplanen for Austevoll var registrering av kulturminne eit viktig mål i handlingsplanen. Som nemnd før manglar Austevoll ein heilskapleg SEFRAK-registrering. Det er gjort ein del arbeid på dette feltet etter kulturminneplanen vart vedtatt. Desse registreringane ligg på www.asketadden.no og www.kulturminnesok.no. Dette arbeidet må fortsetja i kommande planperiode, for å sikra dokumentasjon og verdisetta dei ulike kulturminna. Erfaring innan dette feltet visar at god dokumentasjon gir høve til god forvaltning av dei ulike lokale kulturminna. I dag er det avdeling for oppvekst- og kultur og plan- og byggesak som har ansvar for Austevoll kommune si kulturminneforvaltning. I politiske saker er det plan- og byggesaksutval og tenesteutval som tek politiske avgjerder knytt til kulturminneforvaltninga.

Frå juni 2021 er det etablert ein eigen fast stilling (20%) knytt til kulturminneforvaltning i Austevoll kommune. Gjennom denne stillinga vil ein sikra kontinuitet i arbeidet med å forvalta kulturminne.

Eit anna tiltak, for å setja meir fokus på god kulturminneforvaltning, kan vera å etablere eit kulturminneteam. Dette teamet må ha kompetanse til å vurdere kulturminneverdiar, gje råd til eigarar og dokumentera kulturminne. Gjennom den fast tilsette og kulturminneteamet kan kommunen samarbeida med grunneigarar som vil ta vare på kulturminne for ettertida på ein heilskapleg måte.

Kommunen vil og bidra til god kulturminneforvaltning ved å henta inn fagpersonar der det trengs. Gjennom faglege støttespelarar kan private eigarar eller lag som vil gjennomføra kulturminneprosjekt, skaffa seg grunnlag for gode søknadar til fylkeskommunen, kulturminnefondet eller andre aktørar. Austevoll kommune vil vera ein støttespelar for dei som vil søkja kulturminnemidlar.

Faste kulturminne som får støtte frå det offentlig, vil få ein vernestatus med omsynssone. Dette er eit mildt vern som gjer at grunneigar må diskutera med lokal kulturminneforvaltning om dei vurderer å riva eller gjera endringar med kulturminnet. Legg ein omsynssone rundt eit kulturminne, kan det vera ein fordel i søkjeprosessen om eksterne midlar.

Kommunen sine registreringar i ASKELOADDEN gir oversikt over ein del av kulturminna i kommunen. Alle dei registrerte kulturminna i denne portalen er å rekna som verneverdige i lokal og regional samanheng, sjå Veileder Kommunalt verneverdige kulturminner i Askeladden.

(file:///C:/Users/akkrma/Downloads/Kommunalt_verneverdige_kulturminner_i_Askeladden-1.pdf).

Ved endringar på desse kulturminna skal kulturminneansvarleg i kommunen ha melding og gje ein uttale i saka.

Vern gjennom bruk og motiverte private eigarar

Kulturminne og kulturmiljø vert i dag fyrst og fremst redda og tatt vare på av motiverte eigarar, frivillige lag og ei løysingsorientert forvalting. Stadig færre kulturmiljø blir redda av berre å nytta paragrafar. Offentleg forvalting legg opp til eit samarbeid med private for å redda verdfull kulturarv gjennom vern og bruk.

«Et kulturminne i aktiv bruk er mer nyttig enn et som står ubrukt. Flere av de tidligere forfalte kulturminnene har i dag en funksjon i næringsvirksomhet som overnattingssted, restaurant eller kafé, museer og til utstillinger. Denne nytten er først og fremst viktig for eieren. Bruken fører ofte til en økonomisk verdiskaping som gir eieren et bedre grunnlag for å ta vare på kulturminnet, men det er også til nytte for besøkende eller de som liker å vite at våre kulturminner tas vare på.» (<https://www.kulturarv.no/vern-gjennom-aktiv-bruk>)

Kulturminnefondet er ein av dei viktige aktørane når det gjeld tilskot til å ta vare på private kulturminne i Norge. Dei seier at tilskota til private kulturminneprosjekt har auka dei siste åra, og at dette har gitt synergieffektar til meir ivaretaking og bruk av kulturminne og kulturmiljø i Norge (<https://kulturminnefondet.no/15-ar-med-vern-og-bruk/>).

For Austevoll sin del ser ein at det er heilt naudsynt at det offentlege og private har eit godt og kulturminnefagleg samarbeid for å verna kulturminne, slik at det vert god og føremålstenleg bruk.

Formidling av kulturminne og kulturmiljø

Engasjementet rundt formidling av lokale kulturminne ser ein tydeleg når lokale reiselivsaktørar marknadsfører Austevoll. I turistbrosjyrane lokkar lokale aktørar med kulturlandskap, bygg og miljø som visar Austevoll si tilknytning til sjøen gjennom hundreåra.

Kommunen vil bli ein klarare pådrivar for å gjera historia knytt til kulturminne og kulturmiljø kjent for innbyggjarar og turistar. Dette vil ein gjera gjennom å leggja til rette for samarbeid mellom grunneigarar, reiselivsaktørar, lag og skulane i kommunane.

Gjennom å skapa rom for samarbeid om formidlinga, vil ein oppnå meir stoltheit for lokalmiljøet og større forståing for å ta vare på naust, utmarksløer, bustadhus og kulturmiljø i kommunen vår. I formidlingssamanheng kan kommunen mellom anna vera ein koordinator for igangsetting, og den som har kunnskap om støtteordningar for å finansiera dei ulike prosjekta. Kommunen kan etter kvart byggja opp ein «idébank» som kan nyttast av aktørar innan kulturminneformidlinga. Kommunen si heimeside kan nyttast meir aktivt i slik samanheng.

Tilskot og økonomiske støtteordningar

Det finns mange ulike støtteordningar som private eigarar eller offentleg forvaltarar kan søkja på.

Austevoll kommune har ein eigen pott som er knytt til spesifikke punkt i kulturminneplanen. Tilskot kan gjevast til dokumentasjon- og verdsettingsarbeid, fotoinnsamling, skilting og betring av tilgangen til kulturminna i kommunen.

Sjå eigen søknadsfrist <https://www.austevoll.kommune.no/tenester/idrett-kultur-og-fritid/tilskotsordningar/sok-eksternt-tilskot-til-kulturarbeid/>

Regionale tilskot i regi av Vestland fylke er å finna på <https://www.vestlandfylke.no/tilskot/>.

Tilskot til kulturarv er knytt til ulike kategoriar av kulturminne, automatisk freda og/eller nyare tids kulturminne. Tilskot til verna kulturminne vert no i sterkare grad knytt til om kommunen har registrert desse i kulturminne-databasen askeladden, og dermed gitt kulturminnet ein vernestatus. Tilskot skal i første rekke nyttast til konkrete vernetiltak på bygningar og anlegg. Tilskot kan og nyttast til andre tiltak i handlingsplanen som høyrer til kulturminneplanen, som kurs og formidling. Sjå andre tilskotsordningar og søknadsfristar på <https://www.vestlandfylke.no/tilskot/>

Riksantikvaren har eigne midlar ein kan søkja på til tiltak som istandsetting, sikring og skjøtsel.

Sjå tilskot til freda bygg, fartøy, fagutvikling i fartøyvernet, brannsikring i tett trehusmiljø osv på <https://www.riksantikvaren.no/les-om/tilskudd/>

Kulturminnefondet er ein statleg tilskotsordning og eit lågterskeltilbod for private eigarar av verneverdige kulturminne. Frivillige lag og organisasjonar, enten dei eig kulturminne sjølv eller forvaltar dei på vegne av andre, kan søkja. Kulturminnefondet gir økonomisk støtte til å ta vare på verneverdige kulturminne som bygningar, bustadar, båtar, hageanlegg og kulturlandskap. Kulturminnefondet har ingen søknadsfrist, men tek fortløpande imot søknadar.

Ein må vera obs på at tilskot ofte krev at ein går inn med ein viss prosent eigenandel. Sjå søknadskriterium den enkelte aktør set for eigenandel.

SMIL-midlar er tilskotsordninga «spesielle miljøtiltak i jordbruket». For Austevoll sin del er det Stord Fitjar landbruks- og miljøkontor (SFLMK) som forvaltar desse tilskota. Tilskota er retta mot kulturminneverdiane i kulturlandskapa til jordbruket. Her kan nemnast restaurering av bygningar knytt til den tradisjonelle kystgarden. Restaurering av steingardar og andre kulturminne er og eit prioritert område. Sjå meir info på Stord og Fitjar landbruks- og miljøkontor sin tiltaksstrategi for Austevoll. Tiltaksstrategiar for tilskotsordninga SMIL for Austevoll kommune 2020 - 2023 er å finna på [file:///C:/Users/akkrma/Downloads/Tiltaksstrategi-Austevoll-Smil-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/akkrma/Downloads/Tiltaksstrategi-Austevoll-Smil-2020%20(1).pdf)

Fortidsminneforeninga har ulike tilskotsordningar. Sjå meir info på <https://fortidsminneforeningen.no/bygningsvern/kulturminner-for-alle/sok-penger/>

Gjensidigestiftelsen er Norges største finansstiftelse som delar ut [støtte til samfunnsnyttige føremål](#). Eit lag eller organisasjon i lokalmiljøet kan søkja støtte til kulturminneprosjekt av allmenn interesse. Sjå meir info på <https://www.gjensidigestiftelsen.no/om-gjensidigestiftelsen/>

Norsk kulturarv driv aksjonen «Rydd et kulturminne». Her kan mellom anna skular og barnehagar få tilskot for å rydda og gjera kulturminne brukarvenlege. Søknadsskjema finn ein på <https://www.miljolare.no/aktiviteter/kulturminner/rydding/>

Sparebanken Vest har årlege tildelingar av fondsmidlar. Desse går til frivillige lag og organisasjonar som jobbar mellom anna innan kulturminnefeltet. Sjå meir info på www.spv.no

DEL 2

LOKAL HISTORIE, LOKALE KULTURMINNE OG KULTURMILJØ



Samson sine murar på Stolmen. Ein verdi for framtida? Foto: Lena Eikeland Kutschera



Hufthamartunet. Foto: Hordaland fylkeskommune v/Ann Steindal

Austevoll frå fortid mot framtid – lokalhistorisk kortversjon

Alle kulturminne og kulturmiljø er minne frå fortida. Dei handlar om menneske si livsform og livsvilkår. Ulike lausfunn i Austevoll vitnar om busettingar som kan daterast meir enn 10.000 år attende i tid. Berre på Stolmen er det registrert over 30 plassar med steinalderfunn. Vidare finn ein i Austevoll gravhaugar frå bronsealder, jernalder og vikingtid. Eit par av vikinggravene vart opna på 1900-talet, blant dei ei kvinnegrav på Taranger på Hundvåkøy i 1910. I denne grava vart det gjort funn av vevskei, sauesaks, sigd, nøkkel, oval bronsespenne, snellehjul, ljustein, vevlodd og reiskapar av kvalbeinrestar.

I tidleg mellomalder veit ein at Austevoll var sentral i kyrkjesamanheng. I stavkyrkjene på Sandtorv og på Møkster har folk hatt ein åndeleg og sosial treffstad. På Bergen museum kan ein sjå alterskåpet frå Sandtorvkyrkja. Dette vert rekna som eit særst godt arbeid innan mellomalder-kyrkjekunst. Skåpet vart laga i Nederland i 1510-1520. Frå denne tida finn ein fleire spor etter folk og verksemd i Austevoll. På Sunnhordland Museum finn me «Stolmastova». Dette er ei årestove som har stått i klyngetunet på Våge på Stolmen. I Stolvågen vart det i denne tida drive handel og utrusting av skip. På 1600-tallet visar kjelder at det var handel og gjestgjevarverksemd i Kvalvågen på Stolmen.

Folk flest levde nok eit tradisjonelt liv med verksemd knytt til jordbruk og fiskeri. På Hufthamartunet kan ein leva seg inn i 1600-talet sitt leveste. Her kan folk ha sete rundt eldstaden i «gamlestova» som framleis står i tunet. Stova vert kalla ei årestove og fortel oss om utvikling innan buform og eldstadutvikling dei siste 400 år.

Ut over 1600-tallet vaks det fram mange handel- og gjestgjevarstader. Me kjenner dei den dag i dag som Bekkjarvik, Bakholmen, Bakkasund, Krosshamn osv.

I *Kulturhistorisk veibok* for Hordaland (1993) kan ein lesa at det skjer mykje på kyrkjefronten i desse åra. I 1635 reiv dei kyrkja på Sandtorv, og bytta kyrkjestad til Hundvåkøy. Delar av gamlekyrkja vart brukt i den nye, men ein skal visstnok framleis finna restar etter stavkyrkja i løer på Hundvåkøy. På Møkster vart det ny tømmerkyrkje i 1686.



"Baggaholm", i dag Bakholmen, vart teikna inn på kartet Carta Marina av Olaus Magnus i 1572. Ein trur at det var ein viktig stoppestad langs leia. Kjelde: www.digitaltmuseum.no Opphavsrett: Digitalt fortalt

På lokalhistoriewiki kan ein lesa at det i 1701 er registrert 375 mannspersonar i øyriket. I 1769 er folketallet 1265 personar, i 1801 1592 personar og i 1890 er folketallet kome opp i 2870 personar.

(https://lokalhistoriewiki.no/wiki/%C3%85rstalsliste_for_Austevoll). I løpet av 1700- og 1800-talet veks folketal, handelsverksemd, skule og organisasjonsliv side om side. Austevollingen driv handel, dei driv brugdefangst, dei losar og dei fiskar når silda kjem inn til kysten, dei driv heimejorda og utmarka. Om kveldane og i fristundene var det tid for karding, spinning, veving og sying. Alt hushaldet hadde trong for, måtte lagast eller bytast til seg.

Verksemd på sjøen og aukande krav til tryggleik utover 1800-talet resulterte mellom anna i fyrstasjonar på Økshamaren og Pirholmen i 1849 og Marsteinen fyrstasjon i 1877.

I 1849 bryt det ut ein koleraepidemi under sørafisket etter sild. Eit av minna etter denne grufulle hendinga finn me på Kalve. Framleis går den under nemninga «kolerakyrkjegarden» på Storekalsøy. 1800-talet er tida det blei etablert skulestover, postopneri og ein fekk rutebåtar som frakta gods og folk sør og nord for øyane. Ein får nye kyrkjer på Storebø og Stolmen. På Kalve spring smågutane frå 1890 åra opp «skipmannstegen» til loshytta for å speida etter fartøy som kunne ha bruk for los. Fram mot 1900-talet utvikla fiskeriet seg ved at ein prøvar seg på nye fiskefelt, Islandsfiske. Det vert og tatt i bruk nye typar reiskap. I 1894 deltok ein seglkutter frå Møkster truleg som første austevollsbåt på makrelldorgefisket i Nordsjøen. I 1903 prøvar ein ut den nota som skulle bli viktig for 1900- og 2000-talet sitt havbaserte industrielle fiskeri. Frå skepsis snur trua på grunn av ei nyvinning frå Amerika, og etter kvart vart snurpenota ein faktor for suksess og vidareutvikling i Austevoll.



Skipmannstegen ved loshytta på Kalve – Foto Austevoll Kommune

I 1902 stod det første ungdomshuset i kommunen ferdig på Stolmen. I 1911 og 1912 starta Stolmen og Selbjørn Fiskerforening. Etter kvart får kommunen eit mangfald av foreiningar innan målsak, fiskarkvinnelag, husmorlag, fiskarlag og kristelege foreiningar.

Både 1. og 2. verdskrig prega austevollsamfunnet. Austevollingar var med i krigshandlingar, og særleg under 2.verdskrigen var fleire aktive i motstandsarbeidet. På Møkster står huset etter «handelsmannen» Abalone Møgster (1883-1974). Ho vart arrestert 25. juni 1942 og sendt til Tyskland for motstandsarbeid på Møkster. Ho er berre eitt døme på aktiviteten under den siste krigen. Fysiske minne etter denne krigen finn me framleis på Stolmen og på Marsteinen fyrstasjon.

I åra 1958-1970 vart, ifølgje lokalhistoriewiki, dei fleste småbruka i kommunen lagt ned, og kombinasjonen småbruk-fiske var, med nokre få unntak, borte (www.lokalhistoriewiki.no). Dette fortel oss at andre næringar blir viktigare, utdanning til andre yrke tar over og fiskeflåten er i ferd med å effektiviserast. I åra etter 1960 kjem det nye reiarlag, det vert kjøpt nye fiskebåtar, og starta mekanisk verkstad og notverkstad i kommunen. Båtane får etterkvart kraftblokk og går over til den moderne ringnota. I 1964 er austevollsbåtar med på ringsnotfiske etter sild og makrell i Nordsjøen. I 1975 får Austevoll sin første fabrikksturpar, «Møksterfjord», som visstnok var den første i landet av det slaget.

Vegutbygging og privatbilar gjer sitt inntog utover 1960-talet, og kommunen får eigne bilverkstadar.

På slutten av 1970-talet etablerar Havforskningsinstituttet Austevoll Havbruksstasjon, og like i nærleiken kjem Fiskarfagskulen i Austevoll (i dag Austevoll vidaregåande skule). Det vert i desse åra større fokus på ei næring som etterkvart skal blir ei særskild viktig næringsgrein – oppdrett av laks.

Samstundes som det skjer ei stor og rivande utvikling innan fiskeri og havbruk, startar ein opp arbeidet med bygdebok for Austevoll (Tufteland, Johan (red.): *Austevoll gard og ætt I. Møkster sokn*. Utgjevar: Austevoll herad (1978)). Fleire vender blikket bakover mot fortida, og i 1979 startar Huftarøy husflidslag sitt arbeid. Dei gjorde og gjer framleis eit godt arbeid for å dokumentera lokal folkedrakt- og handverkstradisjon, og halda kunnskapen levande for nye generasjonar.

Ved årsskiftet 2015 passerte folketallet i Austevoll 5000 personar. Skal ein samanfatta historia til Austevollingen, lever kommunen framleis av fiskeri, oppdrett og i seinare år ein viktig supplyflåte. I kjølvatnet av dei nemnde verksemdene har kommunen mange bedrifter som driv med innovativ næring knytt opp mot det eksisterande, men og næringar som går nye vegar. Me går ei spanande framtid i møte. Korleis vil framtida bli? Det gjenstår å sjå.....



Ein skuledag i jernalder ved Aratuå/Grønestølen på Hufthamar

KULTURMINNE I AUSTEVOLL – TEMATISK OVERSYN

Menneske frå kvar historisk tidsperiode «legg igjen» spor frå sin aktivitet og skapartrong. Under finn ein eit tematisk objektoversyn etter innsamling av forslag til viktige kulturminne og kulturmiljø for austevollingen. Innsamling av forslag gjekk føre seg i november og desember 2015. I samband med kulturminneplan-arbeidet gjekk ein ut og bad om forslag til tema og konkrete kulturminne som burde få ein plass i kulturminneplanen. Her er eit oversyn over det som kom inn av forslag. I revideringa av kulturminneplanen i 2021 har ein jobba vidare med dette oversynet og fått inn nokre nye forslag. Ein har lagt til fleire opplysningar, foto og lagt på vernekategori A,B eller C. I tillegg vert kategoriane knytte til eit eige skriv med føreseigner for å forvalta kulturminna på ein god og framtidsretta måte. Sjå eige vedlegg. Dokumentasjon knytt til kulturminne og kulturmiljø er eit pågåande arbeid som vil fortsetja i kommande planperiode. Planen vert difor sett på som eit levande dokument. Kulturminna og kulturmiljø er lagt inn i følgjande oppsett:

Fornminne/Automatisk freda kulturminne:

Spor etter vår eldste historie i landskapet
Lause kulturminne

Kulturminne frå nyare tid:

Faste kulturminne frå etter-reformatorisk og nyare tid:
Kyrkjer, kyrkjebygg og gravplassar
Kulturmiljø i kystkulturen sitt kulturlandskap (handelsstadar, tettstadar, sjøhusmiljø)
Kulturmiljø i landbruket sitt kulturlandskap (gardsanlegg, utmarksverksemd)
Samferdsle
Næring, tekniske/industrielle kulturminne og vassdrag
Samfunnsinstitusjonar (offentlege bygg, organisasjonsliv og skulebygg)
Forsvar og krigsminne
Ferie og fritid
Bustadar og arkitektur (historisk utvikling innan lokal arkitektur)
Parker og hagar

Lause kulturminne frå etterreformatorisk- og nyare tid:

Private og offentlege samlingar av kulturhistoriske gjenstandar
Båt og fartøy
Reiskap frå fiskeri og anna verksemd
Foto og skriftleg materiale
Kunst

Immaterielle kulturminne:

Handverk
Tradisjon og segner
Song, musikk og dans

Fornminne/Automatisk freda kulturminne

Automatisk freda kulturminne er funn frå tida før 1537 og i Austevoll er det registrert om lag 140 fornminne.

Registrerte fornminne er registrerte i kart og databasane www.askeladden.no og www.kulturminnesok.no. Dette er eit godt og oppdatert materiale som gir gode opplysningar om arkeologiske funn knytte til Austevoll. Materialet visar restar av busetting, åkrar, dyrkingsspor, båtstøer, gravhaugar og andre gravminne. Det er gjort ei rekke lausfunn som er registrerte og ivaretatt på Historisk Museum i Bergen.

Kulturminnelova § 14. omhandlar skipsfunn. Staten skal ha eigeomsretten til meir enn hundre år gamle båtar, skipsskrog, utstyr, last og anna som har vore frå eller delar av slike ting, når det synest klart etter tilhøva at det ikkje lenger er rimeleg sannsynleg at det er mogleg å finna ut om det er ein eigar, eller kven som er eigar.

Rundt Austevoll er det registrert omlag 15 slike funn. Fleire av desse er automatisk freda, andre har ein uavklart status.

Forvaltningsmyndigheit over kulturminne frå før reformasjonen er lagt til Historisk museum/Bergen Museum, Hordaland fylkeskommune, medan Riksantikvaren har det overordna ansvaret. Kommunen har likevel ansvar for at det blir tatt omsyn til fornminnene. Kommunen skal bidra til skjøtsel og formidling av fornminne. Alle innbyggjarane har også eit ansvar. Det er viktig å ta omsyn ved utbygging og ferdsel i fornminneområde. Dersom det vert oppdaga skade eller hærverk på eller ved fornminna, er det viktig å kontakta kulturavdelinga i fylkeskommunen.

Blir det gjort funn som kan tenkast å vera eit fornminne, er det plikt om å melda frå til same myndigheit.

Hordaland fylkeskommune hadde i rapporten «*Bevaringsprogram for arkeologiske kulturminne (BARK)*» gjort eit prioritert utval av arkeologisk kulturminne som får eit fokus knytt til tilrettelegging og formidling. For Austevoll sin del var dette:

Gravrøyser Kongsen på Selbjørn
Steinalderbuplassar Drivenes på Selbjørn
Gravrøys Eidsbøen på Huftarøy
Gravrøys Storebø på Huftarøy
Gravrøys Kolhaugen Bekkjarviksundet på Huftarøy

Dei prioriterte kulturminna er tekne med og vidare omtala i handlingsplan for kulturminne i Austevoll. I tillegg har ein lagt til gravrøysa på Aratua/Grønestølen på Hufthamar. Dette fornminnet har ein viktig pedagogisk verdi for Storebø skule, god plassering nær riksvegen og bygdetunet Hufthamartunet. Fornminne/automatisk freda kulturminne er freda etter kulturminnelova og blir forvalta av Riksantikvaren og fylkeskommunen. Desse driv systematisk kartlegging over lang tid, og minna har eit sterk vern med lov.

HISTORISK TIDSREKNING I NOREG

ELDRE STEINALDER 10 000 – 4000 f.kr
YNGRE STEINALDER 4000 – 1800 f.kr
BRONSEALDER 1800 – 500 f.kr
JERNALDER 500 f.kr – 1050 e.kr
(Folkevandringstid 400 – 800)
(Vikingtid 800 – 1050)
MELLOMALDER 1050 -1537
NYARE TID 1537 – 1649
(etter reformasjonen)
NYARE TID 1649 – i dag

Automatisk Freda kulturminne er alle kulturminne som er eldre enn 1537, og ståande byggverk som er fra før 1650. Desse er automatisk freda gjennom kulturminnelova og opnar for at kulturminne fra nyare tid kan fredast ved enkeltvedtak

Kulturminneloven §3

«Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje»

I Austevoll har ein, som før omtala, mange spor etter fornminne/automatisk freda kulturminne. Desse ligg ofte meir eller mindre skjulte i terrenget. Derfor er det spesielt viktig å leggja til rette for informasjon og tilgjenge til desse kulturminna. Slike kulturminne kan gje høve til lærerike møte mellom fortid og notid. I Austevoll finn ein spor etter steinalder-lokasjonar, anna busetting, gravrøyser og gravminne. I tillegg er det fleire lause funn frå steinalder, bronsealder, jernalder og mellomalderen. I denne planperioden vil ein fokusera på dei prioriterte kulturminna under, men det er sjølv sagt ynskjeleg at ein utvidar prioriteringslista for å heva kunnskapen og statusen til desse kulturminna.

MÅL for arbeidet med automatisk freda kulturminne/fornminne i planperioden er å vera i dialog/samarbeid med fylkeskonservator om:

- kartlegging og tilstandsrapportar til lokale fornminne
- fagleg vurdering av omsynssoner rundt fornminna
- sikra god sakshandsaming etter gjeldande lovverk
- kommunen må skilta og gjera prioriterte fornminne tilgjengelege for lokalbefolkning og tilreisande

Sjå fullstendig oversyn og kartfesting av registrerte fornminne/automatisk freda kulturminne i Austevoll på www.kulturminnesok.no og www.askeladden.no



Sigd av grå flint med lyse spetter, rett egg og oppskjerpet, vinklet rygglinje, som gir sigden en trapesoid form. Funnet i tilkjørt jord til hage i Vestre Vinnesvågen. Kjelde: <https://digitaltmuseum.no/021029851980/sigd>

Gravrøyser Kongsen på Selbjørn

Fire gravrøyser frå bronsealder/jernalder. Dei er bygde på Kongsafjellet, på toppen av lave fjellknausar. Slik har dei som bygde gravrøysene, fått flotte røyser utan altfor mykje arbeid. To av røysene er målte til 7 meter i tverrmål, og den største røysa er 20 meter i diameter og omlag 3 meter høg. Dei tre andre er mindre.

Gravrøyser som desse ser ut som ein stor haug med stein. Steinen er ofte kring 30 centimeter i tverrmål, men ein finn også ofte større blokker på kring ein meter i ei røys. Det ligg ikkje jord og veks ikkje gras på gravrøyser, slik det gjer på gravhaugar. Alle gravminna på Kongsafjellet har vore røva. Nokon har grove seg heilt ned til fjellet under den største av røysene og kasta steinen utover.

Kongsafjellet, 185 moh, er det høgste punktet på øya Selbjørn. Fjellet blir kalla Kongsen, og er eit populært turområde, i dag lett tilgjengeleg via fint steinsette trapper.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege gravrøyser frå bronsealder/jernalder
 Mykje besøkt
 Er dekkja med mose og kratt
 Stein er spreidd utover

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet
 Sette opp informasjonsskilt
 Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator
 Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator



Frå Kongsen. Staden er dag eit populært turmål

Steinalderbuplassar Drivenes på Selbjørn

To steinalderbuplassar ein trur er frå tida 9200 – 4000 før Kristus. Ligg like ved sjøen/Selbjørn bru. Den eine lokaliteten er ca. 10 x 4 m og ligg 15 m.o.h. Den andre lokaliteten ligg nokre meter frå den fyrste og er 10 x 5m og ligg 13 m.o.h. Den eine lokaliteten ligg mellom to bergflater i nord og sør, og den andre ligg ope til i landskapet. I samband med arkeologiske undersøkingar vart det gjort fleire prøvestikk og samla blei det gjort 56 funn på buplassane. Dei fleste av funna var flintavslag.

Strandlina tilseier at alderen er tidleg mesolitikum (9200 - 8100 BC), og senmesolitikum (6400 – 400 BC), men mangelen på diagnostisk materiale gjer denne datering usikker.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege buplassar frå steinalder

Er dekt med mose og kratt

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet

Setta opp informasjonsskilt

Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Gravrøys Kolhaugen Bekkjarviksundet på Huftarøy

Like over sundet for steinalderlokalitetane ligg røysa øvst på ei naturleg høgd. Denne er datert til tida bronsealder/jernalder. Gravrøysa måler 18 m i tverrmål og er godt og vel 1,5 m høg. Røysa er heilt overgrodd med lyng, bregne og brake. I 2007 vart gravrøysa kontrollert av Hordaland fylkeskommune. Røysa er intakt.

Røysa ligg i lyngvakse lende på Kolhaugen der Bekkjarviksundet er smalast, kring 75 m rett O for stranda og kring 60 m NNO for brusokkelen ved strandkanten. Frå staden er det storfelt utsyn over havet i NV og V. I S stengjer brua for utsynet.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege gravrøys frå bronsealder/jernalder

Er dekt med mose og kratt

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet

Setta opp informasjonsskilt

Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Gravrøys Eidsbøen på Huftarøy

Gravrøys frå bronsealder/jernalder. Røysa ligg ved gymnastikksalen til Austevoll ungdomsskule med utsyn over Bjørnafjorden. Røysa er sterkt tilgrodd med mose, bregne, lyng og einer. Markeringa er uklår, men tverrmålet kan vera kring 5 x 3 m, orientert NO-SV. Høgda er truleg omlag 0,5 m. Nokre steinar/blokker stikk i dagen, og ein kan også kjenna steinar under vegetasjonen.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege gravrøys frå bronsealder/jernalder

Er dekt med mose og kratt

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet

Setta opp informasjonsskilt

Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Gravhaug Prestaneset/Storebø på Huftarøy

Gravhaug frå jernalder. Haugen ligg ved vegen i byggjefeltet ved barnehagen. Gravhaugen måler 9 X 7 m. Høgda på haugen varierar frå 0,7-0,9 m til om lag 1,2 m. Haugen er kasta ut i midten, og her ligg og eit gravkammer som er godt synleg. Kammeret måler 1,8 X 0,7 m orientert NA-SV i lengda. Kammeret er konstruert av rund stein og noko brotstein. Kammeret er 0,5 m djupt. Det kan sjå ut til at haugen har hatt ei tunn kappe av jord, men no stikk fleire stein i dagen..

Haugen er delvis grodd med gras, lyng og brake, og syner ikkje godt i lendet slik vegetasjonen er i dag. Gravhaugen er eit godt døme på plassering av slike graver. Frå staden er det utsyn i alle himmelreningar.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege gravrøys frå jernalder

Er dekt med mose og kratt

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet

Setta opp informasjonsskilt

Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Gravrøysa på Aratuå/Grønestølen på Hufthamar

Gravrøysa ligg like ved fylkesvegen på Hufthamar. Dette er eit gravminne frå jernalder.

Grava vart utgraven 1958-59 (Per Jahn Lavik) og restaurert. Haugen er 12,5 m i tverrmål og 1,60 m høg, bygd kring ein knaus som stakk fram i dagen i midten, av tørr stein med tjukt torvdekke. To bein låg under; ein halskvervel i V og eit hundebein 3 m mot O, saman med brend kvist. I Per Fett sine oppteikningar på Bergen Museum står det at dei og fant eit sverd, ein sigd og ei øks i haugen (https://www.dokpruio.no/arkeologi/fett/fett_ramme.html).

Frå ei registrering i 1986 står det at gravhaugen er 13 m i tverrmål og er kring 1,5 m høg. Han ligg på det høgaste punktet i grasvaksen, kupert beitemark. Haugen er intakt og godt synleg. Området vert i dag nytta som beitemark for sau og storfe. Mykje dyretråkk rundt haugen har øydelagt marka her, men sjølve gravminnet er uforstyrta. Årleg har Hordamuseet kome og hatt eit undervisningsopplegg med elevar frå Storebø skule om jernalderen. Dette opplegget vert gjennomført ved gravrøysa.

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Lett tilgjengelege gravrøys frå jernalder

Er dekt med mose og kratt

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ryddig av feltet

Setta opp informasjonsskilt

Ny kartlegging/registrering av fylkeskonservator

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Skipsfunn/Funn under vann

Kulturminneloven § 14.

Staten skal ha eiendomsretten til mer enn hundre år gamle båter, skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært ombord eller deler av slike ting når det synes klart etter forholdene at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier. (www.lov om kulturminner.no) Kjelde: www.kulturminnesok.no/www.askeladden.no

Navn	Kulturminnetype	Vernestatus Pr. 2021	Lokalitets ID:	Art:
Arnvid	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	140919	Skipsfunn
Marsteinboen	Skipsfunn/Funn under vann	Uavklart	122699	Skipsfunn
Ivarsflua	Skipsfunn/Funn under vann	Ikke fredet	131799	Skipsfunn
Akenside	Skipsfunn/Funn under vann	Ikke fredet	139704	Skipsfunn
Borgny	Skipsfunn/Funn under vann	Ikke fredet	139702	Skipsfunn
Norcap	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	140906	Skipsfunn
D/S Delamore	Skipsfunn/Funn under vann	Uavklart	124874	Skipsfunn
Hilko	Skipsfunn/Funn under vann	Uavklart	139703	Skipsfunn
D/S Kong Olaf	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	89155	Skipsfunn
D/s Siggen	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	89120	Skipsfunn
Kornesteinsvika	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	89121	Skipsfunn
Skorøy	Skipsfunn/Funn under vann	Uavklart	89319	Skipsfunn
Bakkasund	Skipsfunn/Funn under vann	Automatisk fredet	89122	Havneområde
Krosshamn	Skipsfunn/Funn under vann	Ikke fredet	162553	Havneområde
Salthella Rabben	Skipsfunn/Funn under vann	Ikke fredet	158991	Sjømerke

Vernestatus: Automatisk freda

Tilstand: Ukjent

Kulturminneverdiar: Historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdi og bruksverdi

Tiltak i planperioden: Ny kartlegging/registrering

Fagleg vurdering av forvaltningsmynde (fylkeskonservator, sjøfartsmuseum)

Nyare tids kulturminne – kategoriar for vern og ivaretaking

I denne reviderte utgåva av kulturminne-planen er lagt mest vekt på kulturminne frå nyare tid. Status for kulturminne frå nyare tid i Austevoll, er at me i kommunen vår manglar ei samla oversikt over kulturminna. Det manglar og ei samla vurdering av verneverdien av dei enkelte minna. I tida etter den fyrste kulturminneplanen blei vedtatt i 2016, er klarare retningslinjer for forvaltning av kulturminna blitt etterspurt både på oppvekst- og kulturavdelinga og på avdelinga for plan- og byggjesak. Private eigarar og lokale lag innan feltet har og spurt etter klarare klassifisering og retningslinjer for vern av kulturminne og kulturmiljø i Austevoll. Dette er mellom anna naudsynt for å kunna søkja om tilskot til restaurering/vern av eit kulturminne eller kulturmiljø.

I denne reviderte utgåva av kulturminneplanen vil ein sjå nærare på dei prioriterte kulturminna me hadde med i den fyrste kulturminneplanen. Kulturminne og kulturmiljø frå nyare tid vil sjåast i samanheng med «Føresegner og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø – Kategori A, B og C». SJÅ EIGE VEDLEGG. Målet med den reviderte planen blir difor å klargjera verneverdi og retningslinjer for vidare ivaretaking og vern, gjennom å kategorisera dei einskilde kulturminna og kulturmiljøa som A, B eller C.

Eit pågåande arbeid framover vil difor bli å registrera og leggja dokumentasjon av stadig nye kulturminne og kulturmiljø inn i databasen www.askeladden.no. Dette arbeidet vil på sikt gje eit betre og meir fullverdig bilete av dei kulturminna som er på øyane i Austevoll.

I denne reviderte utgåva av kulturminneplanen held me som før på breidda i kulturminnetema frå nyare tid. Me har som før knytt utvalet av kulturminna til den lokale kulturhistoria, og det som peikar seg ut som det spesielle for Austevoll. Sjå oversyn i starten av del 2. Vidare vil me og gå inn på miljø og einskildminne, og sjå desse i høve til eit eige registreringsskjema utarbeidd til formålet. Sjå eige vedlegg.

Dette skjemaet er utarbeidd ut frå nasjonale verneverdiar. Når det gjeld kategorisering finns det ikkje ein nasjonal standard. Kategorien A, B, C er difor sett i forhold til nasjonale verneverdiar og lokal prioritering. Det er her viktig å leggja til at ein har vore i kontakt med fleire kommunar, og har jobba ut frå kulturminneplanane til mellom anna Bømlo kommune og Gloppen kommune.

Tilskot til verna kulturminne

Det overordna målet er å sikre kulturminneressursane i regionen som vitsskapeleg kjeldemateriale og grunnlag for nolevande og framtidige generasjonars oppleving, sjølvforståing, trivsel og verksemd. Føremålet med tilskotsordninga er å minimalisera tapet av verneverdige kulturminne, gjennom å støtte kommunar som tek ansvar for å identifisere, verdsetje og forvalte verneverdige kulturminne i tråd med nasjonale og regionale mål. Ordninga skal stimulere til auka innsats på kulturminnefeltet og styrke vern av prioriterte kulturminne av lokal og regional verdi.

<https://www.vestlandfylke.no/kultur/kulturarv/tilskot-til-istandsetjing-av-verneverdige-kulturminne/>

Kulturmiljø - Handels- og gjestgjevarstadar

Handels- og gjestgjevarstaden: Kvalvåg

Omtale: Handels- og gjestgjevarstad med kongeleg bevilling frå 1731. Kvalvåg var kjent alt på 1600-talet som handelsstad. Hamna låg godt til i høve til fiskeri og fiskeforedling slik denne verksemda vart driven i tidlegare tider. "Pettershuset" vart bygd i 1830-åra og høyrde til handels- og gjestgjevarstaden. I hagen ligg uthus, potetkjellar, løebygning frå 1892 og dokkestove frå 1920-åra. På baksida av huset låg og det gamle bakeriet. På kaien ligg bustadhuset som ein meinar har vore begynt på i løpet av 1600-talet, «brennevinsbua» stammar frå 1700-talet, og den store «trelasten» på nær 2000 m² var bygd i 1890-åra. Sjølve steinkaiaen vart begynt på omkring 1900. Denne var eit resultat av dampskipstrafikk og krav til meir effektiv frakt. Kyrkja frå 1892 ligg like ved. Gravplassen "Fredens dal" vart opparbeidd i samband med koleraåret i 1849. Funn av fleire automatisk freda kulturminne/fornminner i kulturmiljøet.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Ingen heilskapleg formell vernestatus av kulturmiljøet. Straktiltak er naudsynt. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å sikra bygningar og kulturmiljø. Trong for eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar.

Kulturminneinformasjon – skilting eller app

Kartlegging og dokumentasjonsarbeid

Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator

Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Kvalvåg. Foto: Austevoll kommune

Handels- og gjestgjevarstaden: Bekkjarvik

Omtale: Handels- og gjestgjevarstad frå 1600-tallet. I 1897 fekk familien Halstensen handelsbrev og har sidan den tid utvikla staden til bruk slik det er i dag. I tillegg til handelshus, kaiar, nothengje og bustadhus er Bekkjarvik Gjestgiveri eit markant og viktig bygg i kulturmiljøet. Ingen heilskapleg formell vernestatus av kulturmiljøet.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Ingen heilskapleg formell vernestatus av kulturmiljøet.

Endring av opphavleg kulturmiljø med m.a. forretningsbygg. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å sikra bygningar og kulturmiljø. Trong for eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Bekkjarvik. Foto: Austevoll kommune

Handels- og gjestgjevarstaden: Bakholmen

Omtale: Handels- og gjestgjevarstad nemnd med årstal i 1657. Kartfesta av Olaus Magnus i 1572 som «Baggaholmen». Ein trur at det var ein viktig stoppestad langs leia langt attende i tid. I 1890 overtok Peder Halvorsen Kleppe plassen. I hans tid var det ombygging av hus og handelshus. Handel, bakeri og postopneri var i drift på øya til 1940-åra. Rutebåten «Karmsund» hadde anløp Bakholmen frå 1865. Sund og Austevoll Sparebank hadde sete på øya som og var møtestad for heradsstyret i Austevoll og Møkster i tida 1886 -1964. Etter at det nye kommunehuset stor ferdig på Storebø i 1964, vart møta flytta, og det vart stille på Bakholmen. I dag er plassen feriestad, i privat eige. Ingen heilskapleg formell vernestatus av kulturmiljøet.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar, bruksverdiar og landskapsverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å sikra bygningar og kulturmiljø. Trong for eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Bakholmen. Foto/kjelde: <https://www.grind.no/midthordland/austevoll/bakholmen>

Handels- og gjestgivarstaden: Gamle Bakkasund

Omtale: Handels- og gjestgivarstad frå 1660 åra. Frå omlag 1730 skal, i følgje Austevoll saga – kultursoge 1, den same slekta ha hatt sete som gjestgjevarar, handelsmenn og oppsitjarar i 200 år. Staden var sentral i inn og utsegling til Krossfjorden. Her kunne mellom anna fiskarane få kvile, mat og øl under vinter- og vårfiske. Bakkasund var og ein del av systemet dei utvikla på 1600 talet, der det vart fastsett at for kvar mil eller dagsreis skulle vera ein overnattingsstad og gjestgiveri med kro. Merket for at her fanst ein stad for den farande, var ein kross, eller om natta ei lykt som viste vegen. I 1791 fekk staden løyve som gjestgjevarar. Den siste som dreiv verksemda, dreiv fram til 1940. I dag er gamle Bakkasund ein feriestad. I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: hovudhud (med tidlegare butikk i kjellar), skjenkestove, sjøbod og løe.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Gamle Bakkasund.

Foto/kjelde: https://kunsthistorie.com/fagwiki/Fil:20150923_Bakkasund_051_resize.JPG

Handels- og gjestgjevarstaden: Krosshamn

Omtale: Krosshamn var ein etablert gjestgivarstad på 1600-tallet. Utviklinga av staden vert sett i samanheng med stavkyrkja som stod på Sandtorv til 1600-tallet. Det skal ha stått ein kross på staden som skulle vise vegen til kyrkja. Av dette kom namnet Krosshamn. Frå 1700-tallet er det fleire kjelder å halda seg til og dei fortel om ulike eigarar, hendingar og forretningsføretak. Her var skomakar, fargar av tøy, bakar, handel og postopneri. I 1837 vart det innført kommunalt sjølvstyre i Norge, og store delar av Austevoll vart lagt under Sund kommune. Krosshamn vart i denne samanhengen ein politisk/administrativ møtestad i den nye kommunen Sund og Austevoll. Dette heldt fram til 1886, då Austevoll vart eigen kommune. Frå 1900 til 1946 var Lina (Oline Bergitte Berentsdatter) forpaktar og "handelsmann" i Krosshamn. Etter at Lina gav seg, blei butikkdrifta flytta til kaien på Sandtorv. Familien til Lina fekk kjøpa Krosshamn, og har etter dette brukt staden som feriestad

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: hovudhus (med tidlegare butikk) og tingstove. På eigedommen er, og har det stått, sjøhus, eldhus med baderom, stabbur, bygg for farging, låve og fjøs, bakeri og "rulleboden". I berget på eigedommen finn ein fortøyingspålar til bruk for større seglskip/fartøy.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Krosshamn – Bilete utlånt av Kåre Sandtorv

Handels- og gjestgjevarstaden: Kolbeinshamn

Omtale: Langt tilbake i tid har Kolbeinshamn vore ei lun hamn for dei farande i leia. I 1710 budde det ein kipper (tønne- og kjeppemakar) Olle i hamna. I 1757 heiter det at staden er "et ganske fornødent sted for reisende". Her var det losji og skifte av båt for den som var på reise. I 1870 fekk Peder Monsen Hummelsund handelsbrev. I fire generasjonar etter Peder var det handel i Kolbeinshamn. I tillegg til handel var det postopneri, anløp av rutebåten frå 1878. Etter kvart vart det investert i fiskefartøy og nybygg på staden. Kombinasjonen handel, gjestgivarverksemd, gardsdrift og fiskeri, heldt fram. Tidene endra seg, og i 2007 var rammevilkåra for handelstaden så endra at ein la ned drifta etter 139 år.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: hovudhus frå 1868/1923, nothengje/butikklokale frå ca. 1920/1965, naust og bueining frå 1869. På eigedommen står det i tillegg ein forretning og ei bueining frå 1980-talet, og eit hus ført opp på gamal grunn i 1970.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Er eit godt døme på den historiske tidslinja for denne type handelsstadar med eit mangfald av aktivitet (skysstasjon, anløp for rutebåten, postopneri mm). Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Fagleg vurdering av omsynssone av fylkeskonservator
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Kolbeinshamn – Bilete Peder Kolbeinshavn

Kulturmiljøet: Storebø kai – «Hippakaaien»

Omtale: Handelsfirmaet til Jan Pettersen i Kvalvåg etablerte i 1893 ein filial på Storebø. Filialen på Storebøkaaien fekk på folkemunne tilnamnet «hippakaaien». På Hippen fekk ein kolonialvarer, bunkers og anna naudsynt til hushaldet og til utrusting av fiskebåtar. På Storebøkaaien var det yrande liv når rutebåten kom med reisande, ferske varer og post. Forretningsbygget brende ned i 1945, men vart straks bygd opp att. I nybygget vart det plass til kommunale kontor, bank, likningskontor, trygdekaske og lækjarkontor. I tillegg til dette bygget har kulturmiljøet framleis «meieriet», og fire naust. Frå Storebø-kaaien gjekk den gamle kyrkjevegen til kyrkja.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Området er ein viktig del av identiteten til Storebø som kommunesentrum, kyrkjestad, handelsstad, skulestad og turrstad. Området er i endring og områdereguleringsplan for Storebø tek omsyn til endringa, men tek og omsyn til dei kulturhistoriske verdiane som ligge her ved sjøen. Kommunen har eit rettleiingsansvar for ivaretaking av desse verdiane ved utbygging. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdifulle kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan
Dialog og rettleiing med eigarar ved utbygging
Kulturminneinformasjon – skilting eller app



Kulturmiljøet rundt Storebø kai/ Hippa-kaaien kring 1905 og 2020 Eldre bilete utlånt av Irene Kaland

Kulturmiljøet: Naustvågen på Møkster - Handelsstaden Møkster Landhandel

Omtale: Eit kjent namn frå Austevoll er Abelone Møgster. Nasjonalt og regionalt er ho kjent som krigsfange frå Ravensbrück og Mauthausen. På Møkster dreiv ho Møkster Landhandel frå 1910 til slutten av krigen. I tillegg til butikkdrift i Vestrevågen, vart ho engasjert i kaibygging og bygging av ny butikk og hus i Naustvågen. Frå 1970-talet var det Gerd og Anders Møgster som dreiv handel på Møkster. Dei bygde nytt butikklokale. I dag er snøggbåtanløp og butikken flytta over vågen til Møkster Næringspark.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: to bustadar, gammalt butikklokale/fritidsbustad, "nytt" butikklokale frå 1970-tallet, kaianlegg og bodar tilknytt gamal drift.

Det er gitt politiske føringar på å setta opp ein statue av Abelone Møgster. For å iverksetta denne bestillinga, må ein avtale med grunneigarar om dei har interesse av statuen på privat grunn. Dette vil medføra ei auka interesse for Møkster og Abelone Møgster som ein historisk person.

Vernestatus: B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi

Vurdering av kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt, regionalt og nasjonalt (?) potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan i Naustvågen på Møkster

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Meir kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kulturmiljøet i vågen



Kulturmiljøet: Naustvågen på Møkster - Handelsstaden Alfred Johnsen Ass.Landhandel

Omtale: Landhandelen vart starta opp av Alfred Johnsen i 1925. Saman med kona Johanne og familien budde dei i andre etasje, og hadde butikklokalet i fyrste etasjen. Familien dreiv i tillegg gard, oppkjøp av hummar og sal av oljeprodukt, og dei var kommisjonærer for Salhus veveri og Arne Fabrikker. På 1980-talet var det slutt for butikkdrifta, men framleis står bygget som ein del av eit kulturmiljø i Naustvågen på Møkster.

I kulturmiljøet finn vi: Butikken/bustad. Huset er eit tre etasjes bygg med vinde.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Huset er ein del av eit kulturmiljø knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne som er ein del av eit kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan i Naustvågen på Møkster

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kulturmiljøet i vågen



Johnsen sin landhandel i Naustvågen på Møkster

Kulturmiljøet: Fagerbakkevågen

Omtale: I Fagerbakkevågen vart det grunnlagt landhandel i 1915. Denne utvikla seg til å bli ei omfattande drift med kolonialvarer, skipshandel, sild, hummar og andre typar fisk. I havna var det sildesalteri og nottørke som var ein naturleg del av forretningsverksemda. I tillegg til bygga som var knytte til det sjørelaterte, var det i landhandelen bustad og bygg knytte til gardsdrifta. I havna var det stoppestad for rutebåten.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Det var fremma fredningsbestemmelse for bygg i Fagerbakkevågen. På noverande tidspunkt har fylkeskonservator endra status. Kulturmiljøet har framleis høg verneverdi både i regional og lokal samanheng.

Havna er i dag i aktiv bruk av kystfiskeflåten og av aktører som driv fritidsfiske.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: : A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Er eit godt døme på den historiske tidslina for denne typen handelsstadar med eit mangfald av aktivitet (handel, skyssstasjon, anløp for rutebåten, postopneri mm). Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan i Fagerbakkevågen.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Fagerbakkevågen

Kulturmiljøet: Kolbeinsvik

Omtale: I Kolbeinsvik vart det opna landhandel i 1946. Denne vart opna i eit naust og seinare erstatta med eit nybygg på kaien. Butikklokalet og fleire av nausta står framleis i Kolbeinsvik. I bakre kant av nausta finn me forretnings- og industrilokale til verksemdar som er der i dag.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Havna er i dag i aktiv bruk av oppdrettsnæringa og av aktører som driv fritidsfiske.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: : B. Kulturmiljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Frå Kolbeinsvik

Kulturmiljø – Sjøbruksmiljø

Kulturmiljøet: Salthella – sjøbruksmiljø

Omtale: Kulturmiljø på nordvest-sida av Selbjørn. I dag ein del av eit større molo-, fiskerihavn-, nærings- og industriområde, og nyare naustområde. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» vart det i 1989 registrert 3 sjøhus i kulturmiljøet. Dei to eldste sjøhusa vart registrerte til å vera 150-200 år gamle. Det største sjøhuset med to vindeskur og tre etasjer, er yngre (byggjeår ca 1900 ?).

På Salthella vart det i si tid tatt ut marmor. Marmorbrotet var i drift på i byrjinga av 1600-åra på Salthelleholmen til ut på 1800-tallet. I tillegg var det handel og overnatting på staden. Den siste handelsmannen som dreiv kolonialvarehandel, la ned drifta i 1989. Den siste som dreiv kolonialbutikk på Salthella, heitte Ingvard Halstensen.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: : Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan for Salthella.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Salthella på 1950-talet. Foto Sverre Sande

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stolmavågen

Omtale: Eit særmerkt sjøbruksmiljø. Stolmavågen var knytt til fiskeri og handel allereie på 1600-talet. Gode år med fiske skapte eit miljø med handelshus, ishus, buer og naust. Losar og tollarar var stasjonerte her. Dei deltok aktivt i losing og tollverksemd i Krossfjorden og Selbjørnsfjorden.

I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» vart det i 1989 registrert 20 naust, sjøbuer, halvtেকkjer. Det eldste bygget er truleg bygd rundt 1847, og dei nyaste nausta er sett opp på 1970-talet. Talet på bygg i kulturmiljøet er i dag usikkert. Det har mellom anna vore brann, riving og ombygging. Ny registrering er difor naudsynt. I området er det fleire reguleringsplanar. Desse planane utviklar og fortettar området retta mot fritids-, turist-, og opplevingsnæringa.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdifullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan i Naustvågen på Møkster

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Stolmavågen 1989. Kjelde: <https://www.austevoll.kommune.no/tenester/planar/kartleggingar-og-rapportar/verneverdige-sjoberuksmiljo.5329.aspx>

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stangelandsvågen

Omtale: Eit særmerkt sjøbruksmiljø som ligg innanfor Stolmavågen. Stangelandsvågen og Stolmavågen var knytte til fiskeri og handel allereie på 1600-talet. Gode år med fiske skapte eit miljø med handelshus, ishus, buer og naust. Losar og tollarar var stasjonerte her. Dei deltok aktivt i losing og tollverksemd i Krossfjorden og Selbjørnsfjorden.

I Hordaland Fylke sin registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» vart det i 1989 registrert 8 naust, sjøbuer, halvtেকkjer i denne vågen. Det eldste bygget var bygd i 1910 (?) og dei nyaste nausta er sette opp på 1970-talet.

Talet på bygg i kulturmiljøet er i dag usikkert. Det har vore bygd mange nye naust i vågen dei seinare åra. Ny registrering er difor naudsynt.

I området er det fleire reguleringsplanar. Desse planane vil utvikla og fortetta området retta mot fritids-, turist-, og opplevingsnæringa. Kommunen har eit rettleiingsansvar for å ta vare på kulturminna i dette miljøet.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdifullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan i Naustvågen på Møkster

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vestrevågen - Møkster

Omtale: Innseglinga til Vestrevågen er frå nordvestsida av Møkster. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» vart det i 1989 registrert 9 sjøbuer og sjøhus med vinde. Byggeår er frå 1870 til 1970 talet. Fleire av byggja står I dag, men talet er usikkert. Strakstiltak er naudsynt på nokre av bygga.

Området er eit heilskapleg sjøbruksmiljø og det einaste av dette slaget på Møkster

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Vestrevågen

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Litlekalsøy

Omtale: Sjøhusmiljø på austsida av Litlekalsøy. I kulturmiljøet ligg det mange sjøbuer og sjøhus. I registreringa til Hordaland Fylkeskommune frå 1989, vart det registrert 17 bygg. Det eldste sjøhuset vart registrert med byggeår 1880. Dei sist bygde sjøhusa vart sette opp i 1970-åra. Det er gjort fleire endringar på bygga som ikkje har ivaretatt kulturhistoria, men likevel har kulturmiljøet ein høg verdi.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Litlekalsøy

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet – Kalve/ Storekalsøy

Omtale: I kulturmiljøet var det i 1989 registrert samla 9 bygg i kulturmiljøet. Dette var sjøhus med vinder, sjøbuer, reidskapshus/lager og ei barkegruve. Sjøhusa var bygde i perioden 1850 – 1950. (Kjelde: Hordaland Fylke «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune»).

Reguleringsplan for området legg opp til fortetting av området. I planen ligg det ein omsynssone for å ivareta kulturmiljøet.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdifullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Frå Kalve

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Klepsvik/Storekalsøy

Omtale: Klepsvik ligg ved Bakkasund, på austsida av Storekalsøy. I vika ligg det sjøhus og sjøbuer i ulike storleikar. Dei største bygga har vinde. I Hordaland Fylke si registrering frå 1989 er plassen tatt med, men ingen utfyllande registreringar.

Det er no vedtatt ein reguleringsplan for området.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Frå Klepsvika

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet Bakka/Bakkastraumen Storekalsøy

Omtale: I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» vart det i 1989 registrert 9 sjøhus, fjordamannsbuer, sjøbu og ein bustad. Ei av fjordamannsbuene er nemnd som freda. Byggjeår frå år 1800 til 1970.

Området er sterkt omforma i dag. Nye registreringar er naudsynt.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Melingsvågen (aust og vest) Hundvåkøy

Omtale: I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 finn ein fylgjande opplysningar:

«Miljøet ligg i ei sørvendt vik på sørsida av øya Hundvåko. Her er naust på begge sider av vågen. I fiskerisesongen kom her tilreisande – fjordamenn. Desse budde i fjordamannsbuer. Bua på austsida er ei slik fjordamannsbu.»

På vestsida av vågen vart det i 1989 registrert 12 buer, sjøhus med vinde, naust, nothengje.

På austsida av vågen registrerte dei 12 halvtেকkjer, naust, nothengje, sjøhus, notbu, sjøbu og nyare naust og nyare tilbygg.

Byggja vart bygde i perioden 1800 – 1930, fram mot nyare tid

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:	Dialog med eigarar
	Kulturminneinformasjon – skilting eller app
	Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
	Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Ølnavågen Hundvåkøy

Omtale: Ølnavågen ligg på austsida av Hundvåkøy. På begge sider av vågen ligg det sjøhus. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 meiner dei at nokre av sjøhusa er frå slutten av 1800 tallet, men at dei fleste er bygde frå 1900 og frametter. Sjøhusa er ikkje registrerte.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdiullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Ølnavågen

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Øklandsvågen Hundvåkøy

Omtale: Eit særmerkt kulturmiljø.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med sær høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Øklandsvågen

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vasseide/Birkeland Huftarøy

Omtale: Eit særmerkt kulturmiljø. I dag er kulturmiljøet prega av utbygging knytt til fritidsboligar. Fleire av nausta er av eldre dato og spelar godt på lag med nybygga.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden. Enkelte av byggja kan ha særskild høg verdi. Dette er knytt til alder og andre kulturhistoriske verdier

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdier: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdier er knytte til historiske kunnskapsverdier, opplevingsverdier og bruksverdier. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app



Nytt og gammalt i kulturmiljøet 2021

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet ved Storebøvågen – Storebø Huftarøy

Omtale: Ein sterkt utbygd våg. I planperioden må ein jobba med registrering av eventuelle kulturminne i Storebøvågen. Sturtevik i Storebøvågen vart registrert i Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989. Dei registrerte 7 naust/sjøhus i denne registreringa. Det eldste naustet hadde byggjeår 1770. Desse husa er i dag rivne.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden. Usikkerhet omkring status for kulturminne og kulturminneverdiar i området.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: C. Kommunalt listeførte kulturminne med kulturhistorisk verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Naustrekkje i Storebøvågen – rivne 2016

Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Selvågen Huftarøy

Omtale: Gamal våg som i dag har aktivitet knytt til fritid og verkstad for mindre båtar. I planperioden må ein jobba med registrering av eventuelle kulturminne i Selvågen. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 skriv dei at det er 9 ståande bygg i vågen. Aldersdatering på naust/sjøhus er frå ca 1800 til 1950.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljøet: Sag og Steinnaust i Sandvik (Gardvik) – Huftarøy

Omtale: I kulturmiljøet finn ein ein tidligare trevareverkstad og to steinnaust. Steinnausta har veggjar som er tørmura. Taket er dekkja med ukanta steinheller. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 meiner dei at steinnausta er oppførte ca på 1850-tallet.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid



Sandvik

Kulturmiljøet: Drønspollen/Drøna – Huftarøy

Omtale: I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989, er kulturmiljøet i Drønspollen registrert. Dei skriv i registreringa at miljøet ligg langs vestsida av Drønspollen, og at det her ligg både sjøhus og torvhus. I registreringa er det vist til 7 sjøhus/naust og 3 torvhus. Husa er daterte til å vera frå år 1900 fram mot 1940- åra.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

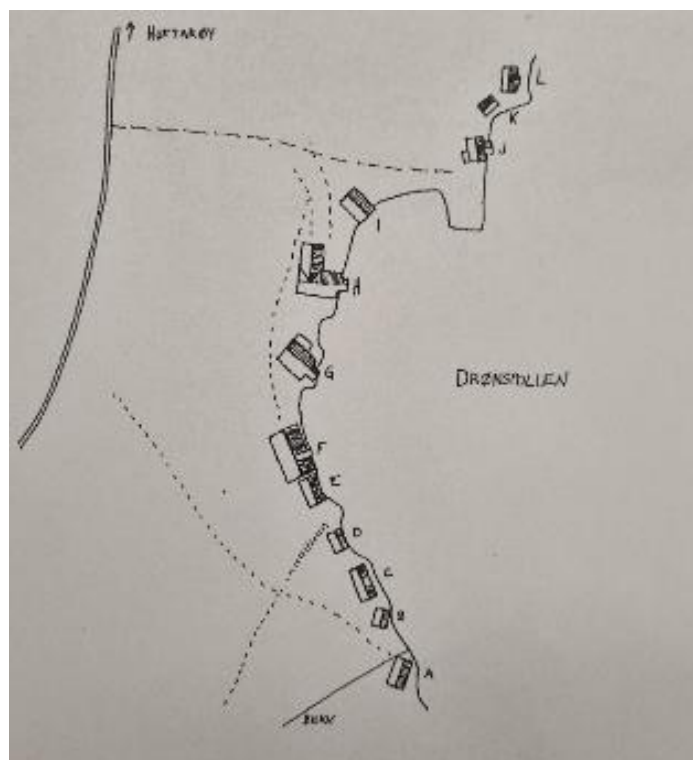
Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Skisse frå Drønspollen - Hordaland Fylke sin registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989

Kulturmiljøet: Gauksheim – Treet – Selbjørn

Omtale: Gauksheim er nemnd i skriflege kjelder i 1590. I dag er området prega av hyttebygging/fritidsboligar. Landskapet i Gauksheim ber samstundes preg av den gamle driftsforma der jordbruk og fiske var basis. I kulturmiljøet finn ein gamle våningshus, løer og eit gamalt naustmiljø. Markene er rydda for stein og landskapet ber preg av unike steingardar og rydningsrøyser. Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 registrerte 8 sjøbuer, naust og ruin i havna i Gauksheim.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: våningshus, løer, naust, uthus, steingardar. I kulturmiljøet finn ein mange fritidsbustadar/hytter. Det er og fleire hytter under oppføring.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Frå Gauksheim 2021

Kulturmiljøet: Grasdalsjøen/ Sætre – Selbjørn

Omtale: Grasdalsjøen ligg på sørsida av Selbjørn. Her er det utsyn mot Selbjørnfjorden og Fitjarøyane. I Hordaland Fylke sin registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 har dei registrert 9 bygg i kulturmiljøet. Dei viser til naust, notbuer, steinnaust og sjøhus med vinde. Området har i dag aktivitet knytt til fritid.

Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljø/-minne: Fjordamannsbu – Sandtorv

Omtale: Ei fjordamannsbu var til for fiskarane som kom innom fjorden (fjordamann). Slike hus trur ein har vore i bruk i regionen heilt attende til folkevandringstida, ca 200 e.Kr. Fiskarar kom kvart år til Austevoll for å ta del i fisket. I dei ørande små husa budde ofte fleire menn i lag. Her sov dei, lagra torv, turka kleda og vølte fiskeutstyret. Husa stod til vanleg på leigd grunn, og var plasserte slik at bygg og støveltrakk ikkje kunne verta til skade for åker eller eng. Husa låg oftast heilt i strandkanten, rett oppom flodmålet, men gjerne i livd av ein fjellknaus. I alle fall måtte det liggja nær ei fjære, der det var lett å dra båtane på land og ha tilsyn med dei. På Sandtorv fins ei av dei siste kjende fjordamannsbuene i Austevoll. På eit skilt på veggen står årstalet 1745. (Kjelde: <https://www.oygarden.kommune.no/f/p1/idb80d0f0-ddea-4acf-924f-8fd8d838c553/kulturminneplan-for-oygarden-kommune-2019-2023-1188649.pdf>)

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Fjordamannsbu med tømra veggjar. Bua bør grundig dokumentarast i kommande planperiode. Det er i seinare tid kome inn meldingar om at det finst fleire fjordamannsbuer i Austevoll. Det er viktig at desse blir registrerte i kommande planperiode. Dokumentasjon kring denne typen buer er eit viktig tilskot til lokal kulturhistorie.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Fjordamannsbua – summaren 2018

Kystgarden – gardsanlegg, gardshus og utmarksverksemd

På nettstaden www.grind.no kan me få ei djupare forståing for kystgarden si rolle i landskapet her ytst på kysten:

«Kystlandskapet, den ytre delen av strand-flata, er oppdelt i øyar, holmar og skjer. Sjøbruk og gardshushald er sentrale næringsveggar: dette er fiskarbondens landskap. Dei gamle handels- og gjestgjevarstadene er også er delar av eit stort samferdslemønster.

Lynghelandskapet er ein del av eit større nord-atlantisk kystområde. Det høyrer saman med kystlandskapet, men strekkjer seg også innover på strandflata; den gamle havbotnen. Her møter vi ein byggjeskikk prega av ressursgrunnlag og klima. Lynghelane er eit kulturlandskap dyrka gjennom 2000 år. Steinarkitekturen i dette området har eit sterkt slektskap med byggjeskikken på dei treberre vesterhavsøyane på den andre sida av Nordsjøen.» (<https://www.grind.no/landskap/kulturminne-kulturlandskap>)

I kommande planperiode er det ynskjeleg å setta meir fokus på kystgarden si rolle for utviklinga av Austevoll-samfunnet. Nokre få kystgardar er registrerte. I kommande planperiode vil ein henta inn meir informasjon om husa på kystgarden og bruken av inn- og utmarka.

Kystgardar og område me ynskjer meir informasjon om er: Såtendal, Notaneset, Grepaneset v/Birkeland, Avlaupet, Bjånesøy, Kalsundholmen, Hille, Kalve, Gauksheim, Hundvåkøy, Bussesund, Drøna og Rostøy, Heimark og evt. andre stadar og gardar.



Potetkjellaren eit viktig bygg på kystgarden

Kulturmiljøet/Kystgarden: Museumstunet - Hufthamartunet

Omtale: Gardsanlegg med 6 bygningar i tunet. Anlegget representerer ein vestnorsk kystgard. På garden er det ulike bygg til ulike funksjonar. Garden var ei testamentarisk gåve til Austevoll kommune. Gardsanlegg har trekk av eit tradisjonelt «klyngetun».

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Det er to bustadhus i tunet. Gamlestova var bygd som ei røykstove på 1600- talet (?). Denne fekk eit påbygg, og vart ei lemstove i 1815. Nystova er bygd i 1854. Løa vart bygd av Lars Monsen i 1820-1830 åra. Det er ei stor stavløe med bru inn frå nordgavlen. I tillegg til å gje plass til storfea på garden, tente og løa som arbeidsstad og lagerlokale for reiskapar og dyrefor. Stabburet kjenner ein ikkje sikkert byggjeåret til, men det er nemnd i 1776. Tømra ber preg av at det har vore nytta tidlegare. Stabburet vart nytta som lagerbygg for matvarer. Potetkjellaren er nemnd første gong i 1844, og vart som namnet seier, nytta som lagerplass for poteter. I 1991 vart ein uteflor frå Haugland flytta til Hufthamartunet og innreidd til toalett. Eldhuset og grisehuset med hønsehus, do og gjødselkjellar er ramla ned. Nord i utmarka finn ein grunnmur etter eit smalahus.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne-/miljø med særskild høg verdi og omsynssone

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll

Eigarform: Offentleg eige/Austevoll kommune

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verne-/fredingsplan for Hufthamartunet.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar/kommunalt oppnemnt forvaltningsstyre for Hufthamartunet
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen verne-/fredingsplan og bruksplan for museumstunet





Frå Hufthamartunet 2020



Kulturmiljøet/Kystgarden: Hotvik ved Gauksheim – Selbjørn

Omtale: Sør/vest på Selbjørn finn vi vika Hotvik. Vika er ein del av turløypa Nordsjøløypa frå brufestet til Stolmen bru til Gauksheim. I Hotvik finn vi to husmannsplassar i eit unikt kulturlandskap prega av steingardar, leidegjerde for sanking av villsau, rydningsrøyser, hav og lynghei. Framleis beitar villsauen i landskapet og pleiar lyng og brakje. Den eine av dei to privateigde husmannsplassane i Hotvik står med orginalt våningshus og to uthus bygde i stein.

Når ein kjem opp frå Kvernavika kjem ein forbi «Oven». Oven er eit hol i fjellet/ein heller der ein trur det blei brent myrmalm. Framleis ser ein sot på veggane

Vidare på den gamle ferdselsvegen frå Hotvik mot Gauksheim, går ein langs bekken mot Kvernavatnet. Her er restar etter eit mylneanlegg og etter eit kvernhus. Og lenger oppe mot vatnet er det ein demning.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Hotvik 2021

Kulturmiljøet: Gardsmiljø Vassnes

Omtale: På Vassnes er det drive jordbruk langt attende i tid. Noverande bustad på tunet reknar ein med er sett opp kring år 1850. Det er høgst sannsynleg at delar av bustaden er flytta frå ein annan stad. Dette ser ein på merking på bjelkane. I tillegg til bustaden står det løe, fjøs og uthus på tunet

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Vassnes 2021

Kulturmiljøet: Gardsmiljø Grepanes – Birkeland – Hufterøy

Omtale: Eit viktig kulturhistorisk gardsmiljø.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Grepanes 2021

Kulturmiljøet: Gardsmiljø Såtendal – Hufterøy

Omtale: I Austevoll – Gard og ætt – bind 2 kan me lesa om Såtendal sine eigarar frå 1600-talet. Namnet vert knytt til såte eller seta – ein stad den nokon har sett seg til. Såtendal har ei lang og rik historie. Eit viktig kulturhistorisk gardsmiljø.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljøet: Gardsmiljø Notanes– Hufterøy

Omtale: Austevoll – Gard og ætt – bind 2 fortel at Notanes var ein stad der dei turka not og garn. Eit viktig kulturhistorisk gardsmiljø.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Notanes

Kulturmiljøet: Gardsmiljø Hille – Storekalsøy

Omtale: Eit viktig kulturhistorisk gardsmiljø.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegner og retningslinjer

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigarar er det interessant å jobba fram ein eigen kulturmiljø-/verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Økland

Omtale: Kulturminnet representerar eit viktig bygg på gardane i eldre tider. Det har vore ulike nemningar på desse kulturminna, potetkjellar, jordkjellar eller steinkjellar. Funksjonen til bygget var å halda ein jamn temperatur året rundt. Bygget vart brukt til lagring av rotfrukter som poteter o.l. Potetkjellaren var i bruk opp mot vår tid. Dette bygget er rundt, med tørrmurt steinsetting. Utvendig er det lagt torv som dekke og for å gjera temperaturen inne i lagringsrommet meir stabilt. Byggteknisk er teknikken med kvelva tak/utkragingsteknikken kjent i Norge frå gamal tid, men skaut fart då poteta gjorde sitt inntog frå 1800-talet (Sjå illustrasjon <https://www.byggogbevar.no/pusse-opp/mur/artikler/toermuring>)

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Potetkjellaren er del av eit gardsanlegg, med bustadhus og løe med mansardtak. I løa er det ein privat «museumssamling»

Vernestatus: Kommunal listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen plan for vern av kulturminnet.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Plan for vidare vern



Potetkjellaren

Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Taranger

Omtale: Potetkjellaren er oppført ein stad mellom 1900-1912. Huset og løa på garden vart bygd i 1912, men potetkjellaren kan ha vore laga tidlegare, med det gamle huset. Huset, løa og potetkjellaren er i god stand og har vore i bruk heile tida. Ein potetkjellar er ein stad der dei i tidlegare tider lagra mat som skulle halda seg ei tid. I jordkjellaren blir klimaet stabilisert av jorda si fukt og temperatur. Jordkjellaren vart brukt til å halda maten kjølig om sommaren og frostfri om vinteren. Potetkjellaren var i bruk opp mot vår tid. Denne potetkjellaren er rund, med tørrmurt steinsetting. Utvendig er det lagt torv som dekke og for å gjera temperaturen inne i lagringsrommet meir stabilt.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Potetkjellaren er del av eit gardsanlegg, med bolighus og løe. Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunal listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen plan for vern av kulturminnet.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Plan for vidare vern

Kulturminne/miljø: Geithus Åsmundpollen i Eido

Omtale: I kulturmiljøet finn ein fleire små bygg som er brukte i samband med geitehald. Geitene var ute på beite, og om kvelden vart dei samla til mjølking i geithusa. Mons Søreide fortalde på ei synfaring på staden at det var drift og husa vart brukte før og etter år 1900. Kvar gard i området hadde sitt eige geithus. I seinare tid vart dei brukte til villsauhald. Husa er bygde i stein. Øvre del av veggane er i tre. Teglstein som taktekking. I dag står fem av husa att. I Hordaland Fylke si registrering av «Verneverdige sjøbruksmiljø i Austevoll kommune» frå 1989 var det registrert 12 bygg/grunnar på staden.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: 5 geithus og restar etter naustbygg. Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne-/miljø høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen plan for vern av kulturminnet.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Plan for vidare vern



Nokre av geithusa i Åsmundpollen

Kulturmiljø: Torvhus og torvmyrer i utmarka

Omtale: I samband med den fyrste kulturminneplanen var mange av forslagsstillarane opptekne av at austevollingen sin innsats i utmarka ikkje måtte gløymast. Utmarka var og er ein særskilt viktig del av driftsforma her på øyane. På dette området er det lite som er dokumentert. Mange har påpeikt at torvmyrer og torvhus må takast vare på for ettertida.

På øyer utan tre var myra viktig for å skaffa brennmateriale. Ei god torvmyr bestod av humus, planterestar og andre organismar som sakte blei nedbrote.

«Torvingen foregikk tidlig om sommeren.....Man begynte da med å fjerne det øverste jordlaget. Dette var mennenes arbeid. Det ble da brukt en kvass spade som man skar torven med. Når de fjernet det øverste laget begynte de å skjære ut «torvelomper». De skar seg dypt ned, ofte fikk de 7-8 lomper i dybda, og var altså cirka 2 meter ned i myra. Så brukte de en greip for å lempe dem opp på myrkanten. Deretter brukte man trillebåre for å kjøre dem til en tørr plass. Der ble de skåret opp i skiver og reist 2 og 2 mot hverandre. Dette var arbeid for kvinnene og barna.

Så måtte de stå og tørke. Etter en tid snuddes de sånn at den våte undersiden også fikk sol. De ble da stablet som en pyramide med den tørre siden inn mot midten. Deretter måtte de tørkes ytterligere for å bli helt tørre. Når de var helt tørr ble de fraktet til torvsjøen hvor de ble stablet. Når det så ble snø på marka ble de lastet på en kjelke og kjørt hjem til gården. Disse myrene kunne jo ofte ligge et bra stykke fra gården. Seinere ble disse lompene da brukt til brensel under en lang vinter. Det ble torvet til langt ut på 1950-tallet, men etter det ble det lettere tilgang på ved, mange fikk strøm i husene og det ble generelt bedre økonomi for folk»
<https://no.wikipedia.org/wiki/Torv>

I kulturmiljøet finner vi følgende: Torvmyr, torvhus, steinsatte innhegningar og steingardar.

Torvhusa fortel om aktivitet knytt til tørking og oppbevaring av torv. Det viser og viktigheten av utmarka i drifta av dei gamle kystgardane. Utmarka var ein ressurs knytt til matauk, beite for dyra og myra brensel for menneska

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Torvmyrer og torvhus er kulturminne som fortel om viktige aktivitetar i utmarka. Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt utmarksmiljø med høgt lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen plan for vern av eit eller fleire utmarksmiljø som gjev eit bilde av driftsforma i utmarka

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Dialog med eigar/eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Utarbeida plan for vern av utvalde område

Kulturminne/miljø: Brakatorvhus i Bratten

Omtale: «Brakatorvhus» er frå ca 1910. Det skal ha vore ei tenestejente frå Fusa i Bratten på den tida. Det var denne jenta som inspirerte til å setta opp eit torvhus med denne byggje-/tekkjemetoden. Huset er registrert av Sunnhordland Museum, og dei meiner dette er det einaste av sitt slag på Vestlandet og mogeleg landet.

Bygget har steinsett grunnmur. Reisverk er i tre som er tilpassa metoden å tekkja veggane på. Veggjar blir tekkja tett av brake-/einer-greiner. På taket er det lagt plater med bølgeblekk. I bygget var det lagra torv som skulle tørka for å kunna brukast til brensel i hushaldet.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal, regional og nasjonal verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen plan for vern av kulturminnet.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar og Sunnhordland Museum
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern



Brakatorvhuset 2021

Kulturminne/-miljø: Uthus, steinsette innhegningar og steingardar i utmarka

Omtale: I samband med den fyrste kulturminneplanen var mange av forslagsstillarane opptekne av at austevollingen sin innsats i utmarka ikkje måtte gløymast. Utmarka var og er ein særskild viktig del av driftsforma her på øyane. På dette området er det lite registrering og dokumentasjon omkring utmarksløer og steingardar rydda og tørrmurt i utmarka. Denne type kulturminne og kulturmiljø i utmarka må difor registrerast. Ut frå registrering kan ein gjera eit utval av kulturminne/kulturmiljø som bør få eit særskilt vern.

Vernestatus: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernekategori: B. Kulturminne/-miljø med høg

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å registrera steingardar og drøfta ulike løysningar for å ta vare på desse

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Dialog med eigarar om vedlikehald og vern av steingardar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app



Stolmamarka

Kulturminne/miljø: Steingardar

Omtale: Steingardar og rydningsrøyser er karakteristiske trekk i det Norske landskapet. Dei eldste steingardane vi kjenner til i Norge er truleg bygde i eldre jernalder (ca. 500 f.Kr. - 600 e.Kr.). Stein representerte ein utfordring knytt til ryddig av land, men og eit byggemateriale til mellom anna gjerde mellom innmark, utmark og eigedommar. På 1600- og 1700-talet oppfordra dei lokale landhushalds-selskapa til bruk av stein som byggemateriale. Bønder kunne bli premierte for sin innsats med å rydda og byggja i stein. Mange blei motiverte til rydding og bygging i stein. Spor etter arbeidet finn vi i inn- og utmarka i Austevoll.

I kulturmiljøet finn vi følgjande: I Austevoll er det mange ulike typar steingardar og bygg oppførte i stein. Dette har vi ikkje oversikt over. Denne typen kulturminne må difor registrerast. Steingardar blei meldt inn som viktige kulturminne for Austevoll då kulturminneplanen vart utarbeidd i 2016.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eigarar

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å registrera steingardar og drøfta ulike løysningar for bevaring av desse

Tiltak i planperioden:

- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Dialog med eigarar om vedlikehald og vern av steingardar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Laga til kurs for tørrmulig av steingardar



Gauksheim

Kulturminne/miljø: “Samson sine murar”- Årland Stolmen

Omtale: Eit unikt kulturlandskap prega av dei tørrmurte steingardane på eigedomen til Samson Årland. Desse vart mura etter at han kom heim frå 1.v.krig. Folk på Stolmen vart leigde inn for å hjelpa Årland med rydde- og murearbeidet. Årland vart kjent i lokalmiljøet for å ha ei stor og flott grønsakavling. Her skulle det visstnok finnast eksotiske grønsaker frå Amerika.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Våningshus, særmerkte steingardar og opne steinsette veiter/dreneringssystem

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern



Samson sine murar

Kulturminne/miljø: Steingardar og murar på Rosseide/Ystaneset på Stolmen

Omtale: Rosseide på Ystaneset på Stolmen var/er utmarka til folket på Hevrøy. Med båt frakta dei dyr, og for fram og attende vår og haust. Ute på Rosseide er det sett opp nokre fantastiske steinmurar. Mange av murane er sette opp av runde steinar som dei fann i stranda på Søre Rosseide. Det var Johannes Hevrøy som dyrka mark der ute rundt 1900-talet. Han fekk hjelp av Mads Eikholmen frå Eikholmen ved Fagerbakke. I tillegg til å dyrka opp mark, så bygde han ein uteflor der til kyrne sine.

I kulturmiljøet finner vi følgende: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen verne-/fredingsplan



Rosseide

Kulturminne/miljø: Gauksheim – «Treet» - Selbjørn

Omtale: Gauksheim – samling med rydningsrøyser, geil til utmarka og utmarksgjerde, murar etter utmarksløe (G.Br 70/6)

I kulturmiljøet finner vi følgjande: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskilt høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida plan for vidare vern



Kulturminne/miljø: Helleren “OVEN” ved Hotvik/Gauksheim

Omtale: Ein naturleg steinheller i kulturlandskapet. Helleren har vore i bruk til ulike føremål opp gjennom historia.

I kulturmiljøet finn vi følgjande bygg: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne-/miljø med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Dialog med fylkeskonservator om forminneverdi
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen verne-/fredingsplan



Kulturminne/miljø: Ørne- og oterhytter på Selbjørn

Omtale: På Selbjørn har arkeolog Anders Magne Rabben registrert fleire steinhytter som har vore nytta til jakt/fangst av ørn og oter. I registreringsrapporten "Ørnehytter – Selbjørn/Austevoll – Hordaland 2005 – 2006" skriv Rabben fylgjande: «I følge Harald O. Rabben (fødd 1913) ble ørmahytte under Rabbafjellet brukt av Olaus Andersen Djupevag/Salthella (1828-1915). Man slaktet, i følge denne beretningen, en sau som man bandt et tau i og la på berget framfor hytten. Når ørnen slo ned på denne åten ble den dradd sakte inn mot hytten. Om fuglen ble skutt eller fanget var ikke kjent, men metoden, samt at det i denne hytten er en smal inngang som er stor nok til at en ørn kan draes inn, indikerer at fuglene ble fanget og drept for hånd. Denne beretningen er den eneste jeg kjenner til og den knytter bruken av denne direkte til perioden da man hadde skuddpremie på ørn. Denne ble innført i forbindelse med en ny jaktlov i 1845. Flest ørn på landsbasis blir skutt i perioden mellom 1846 og 1865, men det blir felt store mengder ørn helt frem til 1910. Etter dette er mengden ørn det er utbetalt skuddpremie på atskillig mindre enn i glansperiodenforut. Siste utbetaling var i 1968, da ørn ble fredet fra året etter.»

Rabben seier i rapporten at desse steinbygga med tak og "kamouflert" inngang vart kalla "Bogestø". Enkelte meiner hyttene kan sporast svært langt attende i tid, kanskje heilt attende til eldre steinalder. Hytter som dette er og kjente for å vera brukte som skjul i samband med jakt på storvilt som rein og hjort. Desse blei skotne med pil og bue.

I kulturmiljøet finner vi følgjande bygg: Jfr. Rapporten til Anders Rabben "Ørnehytter – Selbjørn/Austevoll – Hordaland 2005-2006"

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne-/miljø med særskilt høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

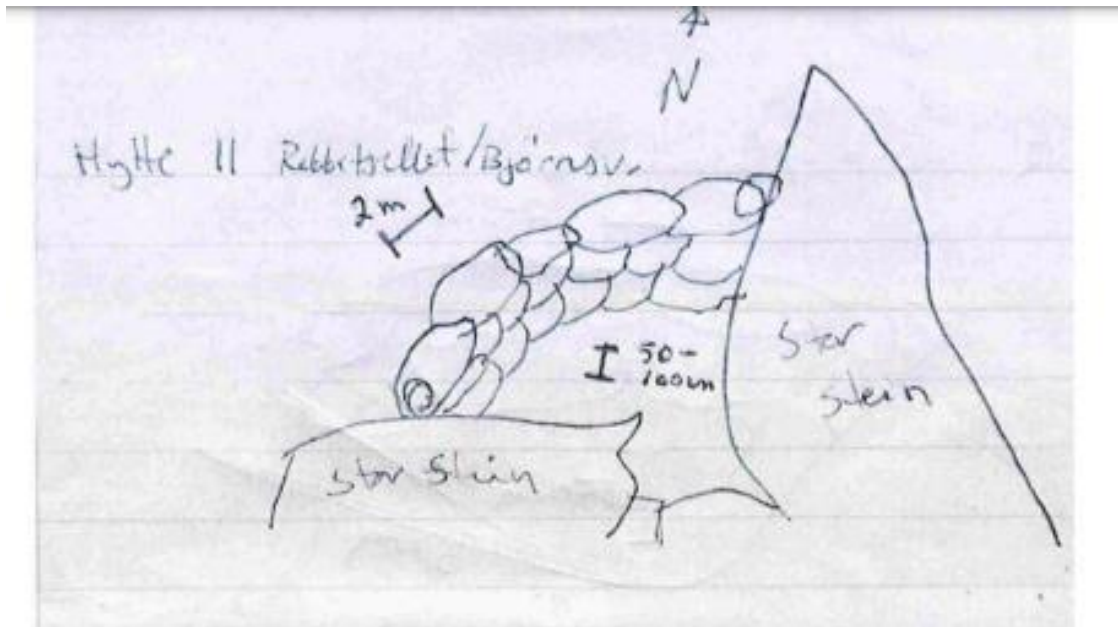
Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern

Eksempel fra rapporten

Objekt 11: Hytte Rabbefjellet/Bjørnsvatn. 32V 0285085 - UTM 6656911 Indre dybde= ca. 50-110 cm. Indre plass = ca. 100x80 cm. Ytre høyde= ca. 100-140 cm. Fasong= Halvmåne fonn murt opp mot større steiner. God stand.



Kulturminne/miljø: Setermiljø – Uteflorar i utmarka Rabben/Veivåg

Omtale: Fleire tørrmurte grunnmurar står att som minne etter seterdrift i denne utmarka. På synfaring vart det observert 8 murar etter denne utmarksdrifta.

I kulturmiljøet finn vi følgjande: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne/-miljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale. I dialog med grunneigar er det interessant å jobba fram ein eigen verneplan

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida plan for vidare vern



Ein av grunnmurane til uteflorane i utmarka

KYRKJER, KYRKJEBYGG OG GRAVPLASSAR

Kulturmiljø: Austevoll Kyrkje – Storebø

Omtale: Kyrkje med inventar, gravplass, omkringliggende steingard og kyrkjeveg. Kvit langkyrkje frå 1890. Markant monomentalbygg knytt til religiøse sermonier, høgtider som høyrer året og livet til, gjennom mange generasjonar. Kyrkje og gravplass må sjåast som ein heilskap. Frå kyrkja blei reist kom kyrkjefolket sjøvegen når dei skulle til gudsteneste. Dei gjekk i land på «hippakaien» og fylgde kyrkjevegen. Handelshuset på «hippakaien» og delar av den gamle kyrkjevegen fins framleis.

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Kyrkje og gravplass er del av få bygg som står att i den gamle handels-og kyrkjestaden

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kulturmiljøet ved Storebø kyrkje – mai 2016

Kulturmiljø: Stolmen/Møkster Kyrkje - Stolmen

Omtale: Kyrkje med inventar, gravplass, omkringliggende steingard, og kyrkjeveg.

«Ved kongeleg resolusjon datert 4.4.1889, vart det gjeve løyve til oppføring av ny kyrkje for Møkster sokn. Kyrkja vart reist på strandstaden Kvalvåg på øya Stolmen, sør for Møkster, men fekk framleis namnet Møkster kyrkje. I resolusjonen heiter det mellom anna at "Efter planen vil kirken blive en langkirke, af tømmer, hvilende paa solid grunnmur og tækket med Hardangerheller, Taarnet tækkes med Kobber. Kirken vil rumme ca. 320 siddepladse". Arkitekt var Hans Heinrich Jess (1847-1916) som tidlegare mellom anna hadde teikna Austevoll kyrkje som sto ferdig i 1891. Byggmeister for den nye kyrkja var Mons Skare. Kyrkja vart vigsla 29.6.1892.

Kyrkja er ei langkyrkje med rektangulært skip og eit noko smalare, polygonalt avslutta kor. Kyrkja er uvanleg orientert - i tilnærma nord-sør retning - med hovudinngang i nord. Framfor hovudinngangen er det bygt til eit tårn.....Indre søyler deler skipet i eit midtskip og to sideskip, i nordenden av skipet er det eit orgelgalleri. Skip og kor har saltak, tårnet har åttekanta tårnhette. Både eksteriør og interiør har arkitekturdetaljar i nygotikk/sveitserstil. Skip og kor har vegger av lafta tømmerstokkar. Utvendes er veggene kledde med liggende bord med staffprofil langs kantane. Mot grunnmuren er kledninga avslutta mot eit vatnbord. Eit ekstra vatnbord er lagt inn ved undersida av vindauga. Mot takutstikka er kledninga avslutta med ein spissboga blindarkade. Hjørna er dekte av ståande bord.» (https://norgeskirker.no/wiki/M%C3%B8kster_kyrkje)

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar

Kulturminneinformasjon – skilting eller app

Kartlegging og dokumentasjonsarbeid

Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kjelde: https://norgeskirker.no/wiki/Fil:M%C3%B8kster_kirke,_Stolmen_Fasade_2.jpg

Kulturmiljø: Bekkjarvik Kyrkje – Bekkjarvik

Omtale: - Kyrkje med inventar, gravplass, omkringliggende steingard, og kyrkjeveg. Bekkjarvik kapell ligg ved Leirvika, noko sør for Bekkjarvik. I kgl. res. av 14.12.1895 heiter det *"At det naadigst tillades at der til Brug for Befolkningen i den nordenfor Selbøfjorden liggende del av Fitje Pr.gjæld opføres et Kapel i Leirvik efter vedl., af Arkitekt Eckhoff udarb. Tegninger (..)"*. I ein kommentar til resolusjonen heiter det at *"Efter planen vil kapellet blive en langkirke af tømmer, og komme til at bestaa af skib, kor, sakristi i to afdelinger og indgangshal med opgang til taarnet og til et tvergalleri i skibets nedre ende. Kapellet vil komme til at afgive 196 sitteplasser"*. Kapellet vart bygt i perioden 1895 - 98 av J. Sandnes. Dei opphavelge delane har snekkardetaljar i sveitserstil. I 1975 vart kyrkja monaleg utvida. Arkitekt var Ole Halvorsen, Bergen. På kvar side av tårnfoten vart det reist tilbygg med garderobe og venterom. Kyrkja vart også utvida med eit tilbygg på sørsida av koret. Tilbygget og skipet har ialt 180 sitjeplassar. Tilbygget omfattar sakristi, møterom/dåpsventerom, kjøkken og andre naudsynte birom som er lagde langs austenden av kyrkja.
(https://norgeskirker.no/wiki/Bekkjarvik_kapell)

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kjelde: https://norgeskirker.no/wiki/Fil:Bekkjarvik_kyrkje_Fasade_6.jpg

Kulturmiljø: Storekalsøy Kyrkje - Storekalsøy

Omtale: - Kyrkje med inventar, gravplass, omkringliggende steingard, og kyrkjeveg «Beboerne på Storekalsøy brukte tidligere Møkster kirke. I februar 1891 ble det gitt tillatelse til oppføring av kapellet ved gården Hille på Storekalsøy. Grunnarbeidet begynte samme år, og i juli ble grunnsteinen lagt ned. Bygningens arkitekt er H. Jess, Bergen, og byggmester Mons Skare, Alversund. Kirken ble innviet 30.6.1892. Kapellet ble oppført etter samme tegninger som Austevoll kirke, og hadde i likhet med denne et rektangulært skip og et noe smalere, polygonalt avsluttet korparti. Kapellet ble totalskadd ved brann 18.9.1974.

Eit nytt kyrkjebygg vart oppført i 1975. Som arkitekt valgte soknerådet arkitektkontoret E. Vaardal-Lunde. Hovedentreprenør var Engvik og Tislevoll a/s, Fitjar. I september 1975 ga departementet tillatelse til å bygge kapellet på Storekalsøy. Grunnsteinen ble lagt ned 5.12.75. Kapellet ble innviet 19.12.1976.» (https://norgeskirker.no/wiki/Storekals%C3%B8y_kapell)

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskilt høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kjelde: <https://kirkesok.no/kirke/124400401>

Kulturmiljø: Stolmen/Kvalvåg Gravplass med ringetårn

Omtale: Gravplassen «Fredens dal» var etablert i samband med koleraåret i 1849. (Sjå meir info under Kalve gravplass)

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kulturmiljø: Kalve «Kolerakyrkjegarden» - Gravplass med ringetårn Kalve/Storekalsøy

Omtale: I Kalsvågen på Kalve ligg gravplassen «Hvilens hamn» Dette er eit minne om koleraepidemien som råka Vestlandet i 1849. I Austevoll og Møkster døydde om lag 55 personar av kolera. Nokre av dei vart gravlagde her. Epidemien kom under sildefisket og vart spreidd med fiskarane. På gravplassen står eit ringehus, med klokke (?). Ringehuset har inngang frå begge sider. Gravfylgja kom gjerne roande og la seg til ved steinbryggja like ved. Dei bar kista gjennom ringehuset, og inn på vigsla jord. Minnestunda blei avslutta med 9 slag i klokka. Gravplassen er omkransa av ein tørrmurt steingard. I øvre del av gravplassen er det opning til vegen. I denne inngangen er det ein enkel todelt smijernsport. Gravplassen har mange ulikt utforma gamle graver og gravstøtter med kulturhistorisk verdi.

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kolerakyrkjegarden



Kulturmiljø: Storebø gamle gravplass med ringetårn

Omtale: Nye opplysningar er naudsynt

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan kyrkjer, kapell og gravplassar mm

Kulturmiljø: Møkster Kyrkjestad/gravplass

Omtale: «I mellomalderen låg det ei kyrkje på øya Møkster. Mellomalderkyrkja låg truleg i Heimigarden ved nord-enden av øya, innafor det innegjera kyrkjegardsområdet. Første gong kyrkja er nemnd i dei skriftlege kjeldene er i Bergens kalvskinn frå 1300-talet. Det har truleg vore ei enkel stavkyrkje. Det er uvisst kva slags status kyrkja på øya Møkster hadde i mellomalderen. Etter reformasjonen var kyrkja anneks til Sund kyrkje. Mellomalderkyrkja har truleg vore ei enkel stavkyrkje med skip og kortilbygg som var orientert med koret mot aust. Opplysningar om kyrkja kan følgjast attende til tidleg på 1600-talet..... Omkring 1640 var det planar om å utvida kyrkja. I kyrkjestoleboka heiter det i 1641-42: "Effter som for den goede Mand Slodtsherren er bleffuen berett foreschreffne Kirche At falde noget Forlidet, ehr Samtøgt At saa fremt Almuen Will siellf det bekoste, Maa det denem tilstedis, den at bygge større; Och ehr beuilget At de Thuende første Aars Indkomst, der til maa brugis." Løysinga på problemet var at mellomalderkyrkja vart reven då ei ny kyrkje vart oppført i 1686. I 1870 heiter det at kyrkja var i forsvarleg stand, men at ho var for lita i høve til folkemengda. I ein visitasprotokoll heiter det i 1889 at "Møkster Kirke vil blive afløst af en ny Kirke paa Stolmen samt Kapel paa Store-Kalsø". Kyrkja på Møkster vart reven 1892..... Kyrkjegarden stammar frå tida med den eldste kyrkje, -ein middelalderkyrkjegard. Kyrkjegarden er omgjeven av ein steingard med inngang mot nord. I 1909 var det høve til å leggja ned den gamle kyrkjegarden.»

(https://norgeskirker.no/wiki/M%C3%B8kster_kyrkje)

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Dialog med fylkeskonservator
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kyrkjestaden



Kulturmiljø: Litlakalsøy gravplass/ringetårn

Omtale: Nye opplysningar er naudsynt

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Kulturmiljø: Hundvåkøy gravplass m/kyrkje

Omtale: Nye opplysningar er naudsynt

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kyrkjer, kapell og gravplassar mm

Kulturmiljø: Kyrkjestaden på Sandtorv

Omtale: Kyrkjestaden på Santorv er i dag ein minnestad over kyrkja som stod her. Kyrkjestaden er om lag midt på øya, på ei høgde. Stavkyrkja på Sandtorv var den eldste kyrkja i Austevoll. Håkon Håkonsson vitja kyrkja i 1240, og det er første gongen ho er nemnd i skriftlege kjelder. Kyrkje er også nemnd i Bergen kalvskinn – som er eit oversyn over eigdommane til kyrkja på 1300-talet. (Jfr.«Norges Kyrkjer –Hordaland – Bind1»). Stavkyrkja skal på 1600-talet ha hatt svalgang og spontekt tak. Taket blei spontekka på nytt i 1646 -47. Det var og sett inn blyglasvindauge på 1600-talet. Rundt kyrkja var det gravplass. Denne var om lag 15 x 18 meter. Kyrkja blei riven i åra 1653 -55, då den nye kyrkja på Hundvåkøy vart vigsla.

Alterskåpet frå kyrkja kan ein sjå på Kulturhistorisk Museum i Bergen. I tillegg er det bevart ein Olavs-figur og to lysestakar. Dette er bevart på same stad som alterskåpet

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høgt verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar:

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida plan for vidare vern for kyrkjestaden



Kulturmiljø: Gravplassen i Vinnesvågen

Omtale: Nye opplysningar er naudsynt

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Den norske kyrkje/Austevoll sokneråd

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kyrkjer, kapell og gravplassar mm



Samferdsle

Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Kvalvåg

Omtale: I Austevoll har me mange gamle kaiar og anløpstadar for rutebåtar. I følgje nettsida til www.grind.no fekk dampskipsferdsle mellom Bergen og distriktet ei organisert form frå 1860-åra. I samband med eit stortingsvedtak vart kysttruteferdsle overført frå staten til private. I Søndre Bergenhus (Hordaland) stranda derimot eit liknande tiltak på distriktsmotsetnadar. I staden fekk amtmannen i stand ei avtale mellom staten og skipsbyggjar Annanias Dekke om ei rute mellom Bergen og Odda. Ruta vart opna i juni 1861 med dampskipet VØRINGEN. I 1864 vart denne ruta utvida til Sunnhordland. Og dermed var grunnlaget lagt for det som seinare utvikla seg til eitt av dei store trafikkelskapa i regionen.

Bygdefolk tek etter kvart over og sette pengar i lokal dampskipsfart for å sikra seg tilførsel av jordbruksvarer. Det første bergenske lokalruteselskapet, Dampbaadelaget, vart skipa hausten 1865. Laget fekk støtte til postføring frå Marine- og Postdepartementet.

Den første tida trafikkerte Dampbaadelaget nærområdet rundt Bergen. Ruteområdet vart utvida litt etter litt, for til slutt å omfatta delar av Nordhordland, Midthordland og Sunnhordland. Bygdefolk fekk snøgt augo opp for føremonene ved å henta og senda varer med rutebåt når trongen var der, i staden for eit par gongar i året, slik det hadde vore gjennom hundreår, i robåten og seglfartøyet si tid... (

<https://www.grind.no/samferdsle/samferdsle>). Som vi veit fekk den tidlege forma for kommunikasjon ringverknader, med vegbygging, nyare og raskare båtar osb.

Kartlegging og dokumentasjonsarbeid kring kaiar og anløpsstadar for rutebåt-trafikk er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Fjordabåtane går ut frå vågen i Bergen. Kjelde: <https://www.grind.no/samferdsle/samferdsle>

Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp i innløpet til Heimarkspollen

Omtale: Langs kaiar og anløpsstadar vart det ofte etablert handel eller kaien kom som eit resultat av ein butikk, postopneri eller anna verksemd. Ein av desse plassane var Heimark. I 1937 vart det etablert butikk ved Heimarkspollen. Familien Tveit dreiv handelen fram til 1967. Når dampen kom vart det liv og røre, og butikken var open utover kvelden. Ein kan lesa meir om denne drifta i boka til Austevoll Historielag, «På butikken fekk me alt – Om handelsstadar, landhandlarar og butikkar i Austevoll»

Sjå tidligare omtale under samferdsel

Kartlegging og dokumentasjonsarbeid kring kaiar og anløpsstadar for rutebåt-trafikk er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B Kulturminne med kulturhistorisk verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale:

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



«Skjergard» i Heimark. Foto utlånt av Anne Marie Tveit

Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Røstøy

Omtale: I boka til Austevoll Historielag, «På butikken fekk me alt – Om handelsstadar, landhandlarar og butikkar i Austevoll», kan me lesa at det vart grunnlagt landhandel i Røstøysundet i 1899. I 1934 vart det oppført steinkai som var 89 fot lang. Inga Magrethe Noven hugsar også korleis far og son Helland frå Fitjar bygde steinkaien. Dei hadde med seg båt og dykkarutstyr. Det var faren som dykka, det vil seia gjekk ned ein stige til botnen der arbeidet gjekk føre seg og dirigerte mursteinane på plass. Sonen var den som passa på apparatet for surstofftilførsle.

Lars Rostøen var dampskips-ekspeditør og tok imot D/S "Ternen" grytidleg om morgonen. Inga var ofte med, og har skildra det slik: «Med det same D/S "Ternen" svinga rundt Røstøysundet, ulte han sitt karakteristiske fløyt, sakka på farten medan bølgiene slo oppover stranda på begge sider, for så (...) å leggje presist til land.» (Austevoll Historielag 2018)

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B Kulturminne med kulturhistorisk verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale:

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljø: Ferdselsårer/bygdevegar i kommunen

Omtale: Gamle bygdevegar er melde inn på generell basis. Nye opplysningar og registreringar er naudsynt.

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: B Kulturminne-/miljø med kulturhistorisk høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eller offentlig

Potensiale: Eit verdifullt kulturmiljø med stort lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Bygdevegar i ny bruk som turvegar. Infoark/kjede:Austevoll kommune

Næringsbygg, tekniske/industrielle kulturminne og kulturminne knytte til vassdrag

Kulturmiljø: Bygdesag og mølleanlegg – Haukanesvassdraget Sagvatnet og Kvernavatnet

Omtale: I dag står berre murar att av sag og kvernanlegg. Tre kverner låg mellom Sagvatnet og Kvernavatnet. Saga låg mellom Sagvatnet og sjøen (vika vert på folkemunne kalla «sagen»).

I «Austevoll Gard og ætt 2» er det nemnd skog og tømmer som eigedom på Haukanes allereie på 1600-talet. Lenger ut i saga vert det vist til ei bygdesag/partseige i 1835. På den tida var det ei oppgangssag/vassag. I rapport frå lensmannen til amtmannen vert det i 1890 skrive at Austevoll kommune har ei vassag som er i bruk til plankar, bord og tønnesstavar. Dei nemner og i denne rapporten at dei no hadde fått to sirkelsager i kommunen. Kvenene var i bruk i krigens dagar, og byggja vart ståande til ca 1980. Det var tre til fire bruk på Haukanes som nytta kvernene til maling av korn.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

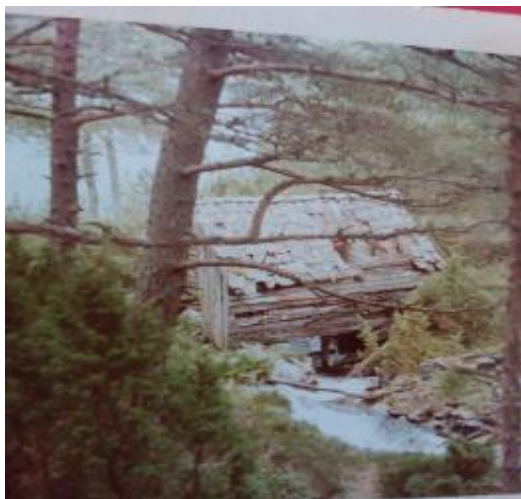
Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Mølla og saganlegget er eit godt bilde på aktivitet i førindustriell tid i Austevoll.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eige

Potensiale: Eit verdifullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av sag-mølleanlegg i kommunen



Øvste kvernhus – Bilde tatt i 1978 av Helga Haukanes m.fl. Kjelde: Facebook/Austevoll før og no

Kulturmiljø: Vassdrag med mølleanlegg - Vestre-Vinnesvåg

Omtale: Vassdrag med restar etter mølle for produksjon av mjøl. På dei gamle kvernsteinane finn ein initialar og årstall hogde inn. I nedre del av vassdraget, ved sjøen, finn ein «Møllø». Denne hadde oppstart på 1930-talet (+) og er i dag klubblokale/båtopplag for Austevoll Kyst- og sogelag.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Kvernhus/mølle er eit særskild godt bilde på aktivitet i førindustriell tid i Austevoll.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av sag-mølleanlegg i kommunen



Frå vassdraget i Vinnes

Kulturmiljø: Mølleanlegg mellom Gauksheim og Hottvik på Selbjørn

Omtale: Rester etter mølleverksemd. Demning som ligg mellom Midtvatnet og Kvernavatnet. Brukt til mølledrift og regulering av vassmengde

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særst høg verdi

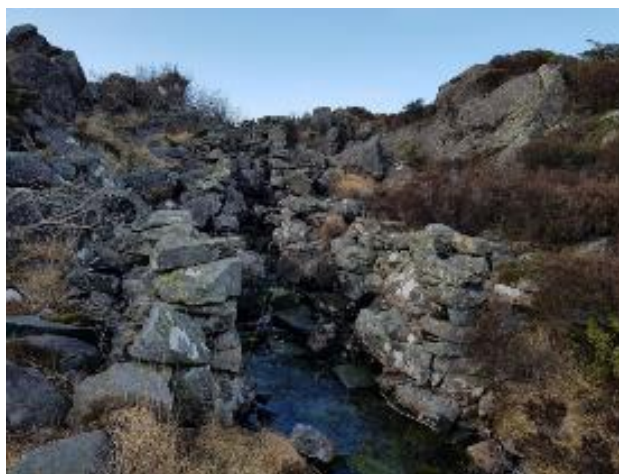
Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Kvernhus/mølle er eit særst godt bilde på aktivitet i førindustriell tid i Austevoll.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av sag-mølleanlegg i kommunen



Steinmuurar knytt til mølleverksemd

Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Storebø

Omtale: Kvernhus med tømra kjerne. Kvernhuset ligg sentralt ved turløypa «Inger Anne-løypa»

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Kvernhus/mølle er eit særst godt bilde på aktivitet i førindustriell tid i Austevoll.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Private eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av sag-mølleanlegg i kommunen



Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Kolbeinsvik

Omtale: Folk i Kolbeinsvik brukte Matvikvatnet og elva der til å mala korn. Det var også kvern i Kvednavatnet (Kolbeinsvik). Kvernsteinen er meldt inn med ynskje om at den vert tatt vare på for ettertida.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: . C. Kommunalt listeført kulturminne med kulturhistorisk verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Kvernhus/mølle er eit særst godt bilde på aktivitet i førindustriell tid i Austevoll.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: usikker

Potensiale: Eit verdifullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av sag-mølleanlegg i kommunen

Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Rostøy

Omtale: Ny kartlegging og dokumentasjonsarbeid er naudsynt i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: . B Kulturmiljø med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida plan for vidare vern av steinbrotsanlegg i kommunen

Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Storavikjo/Busepollen

Omtale: *«I Storavikjo i Busepollen ligg restane av eit industrieventyr. I perioden 1908 – 1947 vart det drive steinbrot, og kvar tiande dag frakta båten «Lessig» ut 70 kubikk med granittblokker som mellom anna vart brukt til kaibygging. Kaia i Bekkjarvik og Skoltegrunnskaia i Bergen er bygd med stein frå Storavikjo. Arbeidet var hardt og dagane lange for dei 15 staute menn som hadde sitt arbeid i steinbrotet»* Kjelde: Lokalbladet Marsteinen

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturmiljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdifulle kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida plan for vidare vern av steinbrotsanlegg i kommunen



Infotavle på granittblokk som står i Kolbeinsvik. Foto Håvard Magnus Njåstad

Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Seiholmen ved Rostøy

Omtale: *«Eit felt med fin grågranitt går over Drøna og Rosøy og holmane i nordaust. Seiholmen, Klammerholmen, Kjøpmanneholmen og Austreholmen har same steinsorten..... Det er denne grå granitten det er brukt mykje av i Bergen.... Alt i 1889 vart det teke ut stein på Seiholmen. I den første tida var det svenskar som arbeidde her. Dei var vane med steinarbeid frå gruvedrift og tungarbeid i Sverige. Dei var særst flinke med krutminering og sprenging av store blokker. Det vart bygd brakker i Seiholmen til svenskane, og seinare til bergensarar som kom der for å arbeida»* Kjelde: Målfrid Bjånesøy/Rakved frå Austevoll 2014.

Stein frå Seiholmen er mellom anna brukt som sokkel til Christian Michelsen statuen som står på Festplassen i Bergen.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida plan for vidare vern av steinbrotsanlegg i kommunen



Christian Michelsen står på stein frå Austevoll

Kulturmiljø: Steinbrot for marmor på Salthella

Omtale: *«På Salthella fann ein fin marmorstein. Han hamna nok andre stader enn i Bergen, mykje vart skipa til København. Men det er funne spor av marmoren i Bergen by. Ei familiegrav er pynta med marmor frå Austevoll. Rieber i Bergen leverte mest truleg marmor frå Salthella til ulike bygg i Bergen.....»*

Kjelde: Målfrid Bjånesøy/Rakved frå Austevoll 2014.

I dag er området på Salthella sterkt endra, men staden har altså ei rik historie som kan formidlast

Vernekategori: C. Kommunalt listeført kulturminne med kulturhistorisk verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida plan for vidare vern av steinbrotsanlegg i kommunen



Salthella på 1940-50 talet. Midt i bildet ser ein tydeleg merke etter steinuttaket. Foto: Sverre Sande

Kulturmiljø: Anlegg for uttak av is til fiskeeksport /Kvalvåg Stolmen

Omtale: Restar av murar for oppdemming av vatn til isproduksjon. Del av ei lang handelshistorie i Austevoll

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljø: «Kanalen» Sørvik/Stolmen

Omtale: I boka «Kvalvåg – et eldgammel kremmerleie» skriver Johan Tufteland at då Peter Rosendahl kom til Kvalvåg i 1822 var det gode sildeår i dette distriktet. Rosendahl var ein føregangsmann og fekk ting til å skje både innan fiskeriet og tilhøyrande verksemd på land. I den gode sildevågen Sørvik la han ned eit stort arbeid. Det blei murt store brygger til lagerplass og han satt i stand ein lang kanal av solid mur mot Kvalvåg. Over eidet blei det lagt plankeveg og skikkeleg veg slik at arbeidarane kunne trille sildetønnene til buene i Kvalvåg. Det er rester etter denne gamle fiskeri- og handelshistoria me finn i Sørvik.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Kanalen i Sørvik omlag 1970. Kjelde Terje Aarland/ <https://www.facebook.com/groups/401423613744964>

Kulturmiljø: Salteri i kommunen

Omtale: Salteri er melde inn på generell basis som viktige kulturminne i Austevoll. Eksempel og omfang av salteri må arbeidast med i kommande planperiode

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Salting av storsild i Aalesund – A.B Wilse

<https://digitaltmuseum.no/021018740448/prot-aalesund-saltning-storsild>

Kulturmiljø: Nothengjer i kommunen

Omtale: Nothengjer er melde inn på generell basis som viktige kulturminne i Austevoll. Eksempel og omfang av nothengjer må arbeidast med i kommande planperiode. «Hengjo» i Bekkjarvik er tatt med under handels-og gjestgjevarstaden Bekkjarvik.

Vernestatus: Kommunalt listført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



I Kolbeinshamn vart nothenga bygd inn og brukt til butikk

Kulturmiljø: Barkeri i kommunen

Omtale: «Barkerier» er meldt inn på generell basis som viktig kulturminne i Austevoll. Eksempel og omfang av barkeri/barking må arbeidast med i kommande planperiode.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Barkegryta i Kvalvåg - 2017

Kulturmiljø: Loshytta og skipmannsstegen på Kalve/Storekalsøy

Omtale: «*Skipmannsstegen er ei utførleg tørmurt steintrapp som går langs fjellveggen. Før 1900 var stien bygd av rektømmer, og førde opp til ei bu som stod på nordre enden av berget. Den noverande loshytta vart bygd ca. 1890. Hytta har tømra kjerne og er bolta fast til grunnen. Ho var tidlegare innreidd med ein høg benk. Her sat ein og speida etter skip. Det var ofte ungar som hadde dette arbeidet. Fekk dei auga på skip, bar det i full fart ned Skipmannsstegen. Losen måtte koma fyrst ut til den skuta som skulle losast. Det var knallhard konkurranse frå losane på Stolmen og Hummelsund på Sotra. I 1901 vart «Korsfjorden Felleslosing» skipa. Med det vart det innført vaktordningar for Selbjørnsfjorden og Krossfjorden. Hytta vart også nytta under 2.verdskrigen. 9.april 1940 sat det vakter her og såg krigsskipa koma»* (www.visitsunnhordland.no)

Losstasjonar på Stolmen, Møkster og Kalve frå 1720

(https://lokalhistoriewiki.no/wiki/%C3%85rstalsliste_for_Austevoll)

Like ved loshytta ligg turstien til Skansen som førar ein ytst i havgapep. Frå Skansen er det utsikt til skipsleia og Marsteinen fyr frå 1877. Trass i fyrlykta finst det mange merkedagar for havari, forlis og redningsaksjonar. Sist var ein stormkveld i januar 1994 da folk frå Storekalsøy og Hundvåkøy redda 114 mann frå "KNM Oslo".

Loshytta er eit symbol på ei viktig næring og ein samfunnsinstitusjon på Storekalsøy. På 1800- og 1900-talet hadde losing mykje å seia for øya. Det avspeglar seg mellom anna i byggeskikken på øya.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: . A Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljø: Smie i Rostøy

Omtale: Meldt inn som eit viktig kulturminne. Må dokumenterast i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Kulturmiljø: Smie i Bekkjarvik

Omtale: Meldt inn som eit viktig kulturminne. Må dokumenterast i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan



Smie i Bekkjarvik

Kulturmiljø: Elektrisk straum

Omtale: Innmeldar ynskjer dokumentasjon av då elektrisk staum kom til dei ulike delane av Austevoll. «I Kolbeinsvik hadde dei tidleg elektrisk straum. Det vart sett opp eit privat aggregat i elva frå Kvednavatnet. Dette gav straum til elektrisk lys til mange av innbyggjarane i Kolbeinsvik. Det var Lars Olai Møgster som var pådrivar i dette arbeidet» (sitat innsendar)

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: C Kulturminne med kulturhistorisk verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne

Tiltak i planperioden: Dialog med lokalhistorisk interesserte lag i kommunen
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app

Samfunnsinstitusjonar

Offentlege bygg, organisasjonsbygg og skulebygg

Kulturmiljø: Samfunnshuset på Stolmen

Omtale: Ungdomslaget på Stolmen vart som det fyrste i kommunen stifta år 1900

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kommunalt listeført kulturminne med høg verdi.

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for grendahus

Kulturmiljø: Samfunnshuset /«Grendahuset» på Storebø

Omtale: Naudsynt med dokumentasjonsarbeid i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for grendahus



Grendahuset

Kulturmiljø: Skulehuset i Gauksheim

Omtale: Skulehuset vart tatt i bruk i 1901

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Lag

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus



Kulturmiljø: Skulehuset i Haukanes

Omtale: Skulehus bygget i 1925. Skulen vart lagt ned i 1962

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Haukanes og Bjelland Grendalag

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus



Kulturmiljø: Gamleskulen på Storebø

Omtale: Gamleskulen på Storebø var oppført i 1913 – (1887)

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Lag

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus



Klasserom på skulemuseet 2015

Kulturmiljø: Gamlaskulen i Naustheller/Nauthella - Kolbeinsvik

Omtale: Bygning sett opp 1880/90. Felles skule for Kolbeinsvik, Drøna og Heimark skulekrins. Vart flytta frå Nauthella til Kolbeinsvik i ca. 1920 (no brukt som barnehage) Ny skule sett opp ved sida av den gamle i 1964

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kulturminneinformasjon – skilting eller app
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus

Kulturmiljø: Skulehuset i Bratten (Bratta skule)

Omtale: Skulehuset vart oppført i 1931

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B, listeførte kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat eige

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med lokalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus



Kulturmiljø: Gamleskulen i Drøna - grunnmuren

Omtale: Bygg vart reist ca.1915 evnt. 1923. Murane etter denne skulen står framleis

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: .C. Kulturminne med kulturhistorisk verdi

Kulturminneverdiar: Lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit kulturminne med lokalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skulehus

Kulturmiljø: Bedehus i kommunen

Omtale: Melde inn på generell basis. Ikkje kjent at bedehusa er registrerte. Det er difor naudsynt med dokumentasjonsarbeid i planperioden

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B - Registrering er naudsynt

Kulturminneverdiar: Høg lokal verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Lag/privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og evt. regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bedehus

Forsvar og krigsminne

Kulturmiljø: Grøntuo på Stolmen

Omtale: På Grøntua ligg restar etter tysk radar og lyttestasjon. Til tider kunne det vera 200 mann på dette anlegget under andre verdskrigen. Det ligg restar att av anlegget som gir eit inntrykk av aktivitetane. På staden står i dag "Globen" – eit minnesmerke og markering av 60 grader nord.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: A. Kulturminne med særskild høg verdi og omssynssone H570

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for faste og lause krigsminne



Kulturmiljø: Drøna - Restar av flyvrak frå andre verdskrig

Omtale: Den 15.april 1941 tek eit fly av frå Shetland med tre unge engelskmenn. Flyet er ein Bristol Blenheim Mk IV, QY-P med serienummer L8840. Oppdraget er ei kort patrulje langs den norske kyststripa mot Stadtlandet. Ved Herdla går alarmen om at dei har eit tysk jagarfly etter seg. Rett før kl 09 om morgonen høyres skot og augvitne ser eit brennande fly over Drøna.. Flyet vart knust i bakken i midten av Storamyra. 21.april vart det lokal gravferd for dei tre. Det vart ei minnerik dag for Austvollsamfunnet då 1000 -1500 menneske møtte i gravferda. (Kjelde: www.marsteinen.no/2021/04/80-ar-sidan-nedskytinga-over-dronen/)

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for faste og lause krigsminne



Frå gravfylgjet på Storebø – fotodokumentert av Rikard Storebø. Kjelde: <https://marsteinen.no/2021/04/80-ar-sidan-nedskytinga-over-dronen/>

Kulturmiljø: «Skåtunhola» Lyttestasjon I 2- verdenskrig – Loddo - Huftarøy

Omtale: På eit skilt ved «Skåtunhola» får turgåaren ein del informasjon om Øyvind Skåtun og verksenda under andre verdskrigen (sjå foto under)

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturmiljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdiullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for faste og lause krigsminne



Minnetavle og utsyn frå staden

Ferie og fritid – utleigebustadar/hyttebygging

Omtale: Austevoll fekk tidleg ei viktig rolle som rekerasjonsstad. På øyane var det handels- og gjestgjevarstadar med lange tradisjonar med å ta imot losjerande. Seinare var det etablert pensjonat og andre einingar som tok imot reisande.

Familiar frå Bergen og andre stadar brukte øyane i Austevoll som ferie- og helgedestinasjon. Mange i Austevoll har historier om familien som om sommaren pakka ned det dei trong og flytta ned i kjellaren. Resten av huset vart leigd ut til feriefolk frå Bergen og andre stadar. Særleg etter krigen og frametter vert hyttebygging eit alternativ til å leiga seg inn hos private.

I Austevoll har ein ingen oversikt over pensjonat og hytter som vart etablerte, særleg i tida etter andre verdskrigen. Her kunne ein laga eit prosjekt der ein registrerar pensjonat og dei fyrste hyttene som vart bygde.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne/miljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne/kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app

Faste kulturminne

Lokal byggeskikk og historisk utvikling innan den lokale bustadbygginga

I Austevoll har vi, som før omtalt, ikkje ei heilskapleg registrering av mellom anna lokal bustadutvikling. Det står høgt på prioriteringslista å registrera eit rikt antall bustadhus for å dokumentera det einskilde kulturminne, men og kunna seia noko om lokal byggeskikk, materialval og konstruksjon. Med eit større innsamlingsarbeid kan ein og seie meir om historisk utvikling innan buform og stilhistorie generelt i Austevoll. I denne revideringa av kulturminneplanen vert det difor vist til nokre einskild-eksempel på bustadbygging i ulike periodar for å kunna visa kva vi har i kommunen vår. Eksempla vert og ein pekepinn for ulike sakshandsamarar, slik at forvalting av kulturminne vert godt ivareteke.

Bustadbygging langs kysten av Norge handlar om bruk av tradisjonelle byggemateriale som tre og stein. I tillegg kunne ein nytta andre lokale byggematerialar som torv, ris og brakje/einer osb.

Byggeteknisk vart to hovudprinsipp nytta for bygging i tre: stav og laft.

«Ei stavbygning, «grindbygg», har eit skjelett av stolpar, medan eit lafta eller «tømra» hus er bygd av tømmerstokkar som er lagt oppå kvarandre og felt saman i hjørna» (Gloppen kommune 2019:43)

Stavbygging er kjent frå jernalderen. I vikingtida kom kjennskap til lafteteknikken frå Russland. Her på Vestlandet vart det heldt fram med stav-/grindabygging i naust og andre brukshus. Målet med stovene/bustadhus, fjøs og hus til lagring av mat og kle, var at husa skulle vera varme og tørre.

I Austevoll har vi ikkje fullstendig oversikt når det gjeld sjølve lafteteknikken. Ein reknea med at dei nytta halvtømmer. Det vil seia at dei kløyvde tømmerstokkane på langs. Den rette sida vart lagt inn i rommet, slik at veggen vart glatt. Utvendig let dei gjerne veggen stå utan panel. Fram til kring 1800-talet var det berre dei mest velståande som hadde panelte hus. På Vestlandet brukte dei mest liggjande panel på «tømra» hus. På naust som hadde «grind»-konstruksjon var det vanleg med ståande utvendig panel. Fram til 1800-talet var panelet umåla.

Storleiken på husa har variert gjennom årtidene. I jernalderen var det typiske hovudhuset/bustadhuset eit langhus. I mellomalderen vart det vanleg med fleire hus som hadde ulike funksjonar, som bolig, fjøs, stabbur og eldhus.

Bygningsmønsteret med mange små hus, heldt seg fram til 1900-talet. I Austevoll kan vi og visa til buformen der mange hus med ulike funksjonar vart sett saman i eit klyngetun. Fram i mot vår tid begynte ein å byggja husa saman att. Det blei større driftsbygningar med fjøs i fyrste og løa i andre etasje.

Dei store bolighusa med to etasjer kom frå utlandet til vestlandskysten ut over 1700-talet. Desse husa kjenner me som midtgangshuset. Dette var hus med eitt eller to rom i breidda.

I andre halvdel av 1800-talet vart midtpipehuset vanleg. Dette var eit breidare og kortare hus der kjøkken, kammers, bestestove og gang er lagt kring den eine pipa. Midtpipehuset kunne ha to eller ein og ein halv etasje.

Midtpipehus med kjellar blei det vanlegaste norske bustadhuset mellom 1850 og 1950 (Gloppen kommune 2019:43)

Tiltak i planperioden:

- Dialog med eigarar
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Jobba fram eit eige registreringsprosjekt i samarbeid med til dømes Universitetet i Bergen
- Kulturminneinformasjon - formidling

Døme på utviklinga innan lokal bustadbygging i Austevoll



«Stolmastova» som no står på Sunnhordland Museum. Bustaden kjem frå Våge på Stolmen.
Bygd om lag år 1500. Stod i klyngetunet på Våge. Flytta til museet i 1928.



Hufthamartunet har bygg ein reknar med er oppførte på 1600 talet. Det kvite huset er flytt til staden frå Brekke aust på Huftharøy.



I Kvalvåg står dømme på at empire-stilen og nådde øyane her i vest. På Littlekalsøy er det rester etter ein bustad der ein stein og torv for å verne seg mot ver og vind



På Hevrøy har dei bygd saman gamal og ny tid



I Djupevåg syner gode tider seg i byggeskikken. Bustadhus i sveitserstil



I Kolbeinsvik ser ein eksempel på eit av fleire store bustadhus med mansardtak i Austevoll.
Denne byggeskikken vart nytta i åra rundt 1920.



Den gamle "lensmannsgarden" på Storebø.

Minnesmerke, parkar og hagar

Kulturmiljø: Minnestein - Austevoll kyrkje

Omtale: Minnestein med teksten; "Til minne om desse fra Austevoll sogn som falt i krigen 1940-45"
Namn på dei falne – 9 personar

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll

Eigarform: Offentleg

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne/miljø med lokal og regional verdi

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid



Kulturmiljø: Minnestein Austevoll kyrkje

Omtale: Minnestein med teksten; Til minne om fiskebåten Lindøy som forliste 10 februar 1946 vest av Byrknesøy med 20 mann. Når du er med på båten så fer me heim i fred. E. Blix. Namn på dei forulykka – 20 personar

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll

Eigarform: Offentleg

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne/miljø med lokal og regional verdi

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid



Kulturmiljø: Minnestein Møkster/Stolmen Kyrkje på Stolmen

Omtale: Minnestein med teksten: Fall i Norges frihetskamp 1940 – 1945

Namn på 8 personar. Under namn på 5 unge personar som døydde ved (sprengings-) ulykke 27.02.1945

Vernestatus: Kommunalt listeført. Ikkje listeført i «kirkelisten» v/Riksantikvaren

Vernekategori: : B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Offentleg

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne/miljø med lokal og regional verdi

Tiltak i planperioden: Kartlegging og dokumentasjonsarbeid



LAUSE KULTURMINNE

Private og offentlege samlingar av kulturhistoriske gjenstandar

Kulturmiljø: Privat museum – Økland på Hundvåkøy

Omtale: Privat samling av kulturhistoriske gjenstandar Ei flott og rikholdig samling av gjenstandar frå lokalmiljøet på Hundvåkøy. Brukt til omvising for skuleborn o.a. Ynskje om at samlinga blir registrert/dokumentert.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for samlingar i privat eige



Gjenstandar i samlinga

Kulturmiljø: Kystmuseet på Storekalsøy – Bakkasund

Omtale: Ei flott og rikholdig samling av gjenstandar frå lokalmiljøet på Storekalsøy. Eige styre for samlinga. Ynskje om at samlinga blir dokumentert og evt. med eigen verne- og bruksplan for samlinga.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Ei verdfull samling med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for samlingar i privat eige.
Kulturminneinformasjon – skilting eller app



Frå samlinga – Foto: Austevoll kommune

Kulturmiljø/minne: Barkegryte frå Kvalvågen på Stolmen

Omtale: Barkegryta er meldt inn som eit viktig kulturminne og ein del av kulturmiljøet i Kvalvåg. Gryta stod på kaia i Kvalvåg og blei brukt til trankoking av brugdelever og barking av fiskenot. Forslagsgivar ser gryta som eit symbol på den mangearta og rike aktiviteten gjennom fleire hundreår i Kvalvågen. Gryta er i seinare år gitt til kystmuseet i Bekkjårvik.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med eigar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for kulturminne i privat eige



Kulturmiljø: Kystmuseum/Båtsamling - Bekkjarvik

Omtale: Frå 2018 vart Hengjo i Bekkjarvik vertskap for ei båtsamling av opne småbåtar. Desse var tidligare på Smedholmen i Fitjar. Frå den tid har det kome fleire kystrelaterte gjenstandar til kystmuseet i Bekkjarvik. Gjenstandar og båtar vert besøkt av tilreisande og lokale aktørar. I tillegg er det ulike lagsaktivitetar og kulturelle arrangement i Hengjo. Austevoll kystlag deltek i aktivitetane i Hengjo og har samlinga som ei ramme for si verksemd.

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat og lag

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar/brukarar
Kulturminneinformasjon – skilting eller app
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for samlingar i privat eige



Hengjo og båtsamlinga 2019

Kulturmiljø: Skulemuseum – Gamleskulen på Storebø

Omtale: Samling av gjenstandar knytte til skulekvardagen 50–60 år attende i tid. Skulemuseet har ikkje vore i bruk dei seinare åra. Dokumentasjonsarbeid er naudsynt.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Offentleg

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for samlinga
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app

Båt og fartøy

Kulturmiljø: Båtbygging på Dalen/Bjelland på Storebø og «Slorkjen»/Vassnes I Kolbeinsvik

Omtale: På generell basis er båtar og naust for lokal produksjon av småbåtar melde inn som ein viktig del av lokal kulturhistorie. Rundt om i Austevoll er det bygd mange båtar. Forslagsgivar saknar registrering og dokumentasjon av båtane og handverket. Under ser vi verkstaden for lokal produksjon av Vassnesbåten. I Bjelland var det og båtbyggjarar. Kan det framleis vera båtar som er bygde i Bjelland?

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminna sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Verdfulle kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar, lag og organisasjonar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app



«Slorkjen»/Vassnes I Kolbeinsvik 2017

Kulturmiljø: Motorverkstad/Produksjon av motorar

Omtale: Forslagsgivar saknar registrering og dokumentasjon av motorverkstadar og produksjon av motorar i Austevoll

Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: B Kulturminne med særskild høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat

Potensiale: Eit verdfullt kulturmiljø med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar, lag og organisasjonar
 Kulturminneinformasjon – skilting eller app
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan

Foto og skriftleg materiale

Kulturminne: Gamle foto

Omtale: I Austevoll fins det mange gamle foto som kan fortelja kommande generasjonar om livet, hendingar, hus og gjenstandar her i Austevoll. Foto er i private heimar, som private samlingar.

Nokre lokale lag har samla inn foto til eige eller allment bruk. Det vart etterlyst og samla inn foto av Austevoll kommune på midten av 1990- talet. Kvar tok dei vegen?

Ein må samla inn foto og ha ein god plan for vern og bruk av dette viktige materialet. I seinare tid er det samla og formidla mange gamle foto via facebookgruppa «Austevoll før og no»

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminna sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform: Privat og offentleg

Potensiale: Verdfulle kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med private eigarar, lag, organisasjonar og offentleg verksemd
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av lokale foto



Gamle foto gjev rikhaldig informasjon om lokal kulturhistorie. Her ser me familien Kolbeinshavn rundt 1910.

Kulturminne: Gamle brev og anna privat skriftleg materiale

Omtale: Gamle brev og anna skriftleg materiale vert ofte borte når nye generasjonar overtek. Forslagsstillar vil at vi i Austevoll skal ha ein stad der slikt materiale kan takast vare på. Er det mogeleg at vi kan jobba fram eit lokalhistorisk arkiv?

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Verdfulle kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med eigarar, lag og organisasjonar
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av lokalt/privat skriftleg materiale



Brev frå 1880-åra – verdfullt lokalhistorisk materiale

IMMATERIELL KULTURARV - HANDVERK

Kulturminne: Handverket knytt til Austevollbunaden

Omtale: Austevoll husflidslag har samla inn og dokumentert dette handverket i Austevoll gjennom fleire tiår. Husflidslaget og private aktørar held handverket og tradisjonen levande. Austevollbunaden har ein god vernestatus i og med at det vert arrangert kurs årleg, både i syng av herre- og dame-bunad. Bunaden har høg popularitet.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med lag og private aktørar
Kulturminneinformasjon
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av handverket



Kvinnebunad fra Austevoll, med skaut for gift kvinne samt aksladuk. Han har mannsbunad frå Austevoll, med herdareiv. Kjelde: [https://snl.no/Kvinnebunad fra Austevoll](https://snl.no/Kvinnebunad_fra_Austevoll)

Kulturminne: Handverket knytt til båtbygging

Omtale: For å halda i hevd lokal båtbyggjartradisjon må ein bringa kunnskapen vidare. Fleire har etterlyst tiltak på dette området. Kan me jobba med kursverksemd der me lokalt dokumenterar og bringar vidare viktig kunnskap om dette handverket. Kan me lokalt i tillegg leggja til rette for profesjonell yrkesutøving på dette området?

I desember 2021 vart den nordiske klinkbåttradisjonen innskriven på UNESCO si liste over den immaterielle kulturarven i verda. Dette er ei stadfesting av at det internasjonale samfunnet verdset klinkbåt-arven, og at tradisjonen og kunnskapen må sikrast i framtida

(<https://www.kulturradet.no/museum-kulturarv/vis-artikkel/-/nordisk-battradisjon-innskriven-pa-eksklusiv-liste-over-verdas-kulturarv>).

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden: Dialog med lag, organisasjonar og aktører på området
 Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
 Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av handverket
 Kulturminneinformasjon



Småbåten til tørk på Lunnøy 2021

Kulturminne: Handverket knytt til reiskap brukt til fiskeri og jordbruk

Omtale: I lokalmiljøet er det etterlyst eit fokus på tilverking av reiskap brukt i fiskeri og jordbruk. Korleis kan ein laga ein kniv, ei rive, eit garn eller ei teine? Er dette noko eldre personar kan formidla og visa dei unge korleis det blir gjort?

Vernestatus: Kommunal listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminnet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale.

Tiltak i planperioden:

- Dialog med lokale lag, skule og privatpersonar
- Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
- Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av handverket
- Kulturminneinformasjon

Kulturminne: Tørrmuring i naturstein

Omtale: Mange fine grunnmurar og grensemurer er merka «av tidens tann» her lokalt i Austevoll. Folk har etterlyst kurs der ein kan læra kunsten å tørrmura for å reparera eller byggja nye murar.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne med høg verd

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturmiljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med «ekspertar» på handverket, lag, organisasjonar og privatpersonar
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Kulturminneinformasjon
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for bevaring av handverket



Steingard i Bratten

Kulturminne: Lyngbrenning i utmarka

Omtale: For å helda utmarka fri for tre og kratt, må ein bruka den gamle metoden med kontrollert lyngbrenning. Dette er viktig for godt villsauhald i utmarka. Dette er og med på å ta vare på den vestatlantiske kystlyngheia av røsslyng. Austevoll kommune har mellom anna eit samarbeid med Fitjar og Stord Landbrukskontor om å gjera dette sikkert og berekraftig.

Vernestatus: Kommunalt listeført

Vernekategori: B. Kulturminne/-miljø med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional verneverdi. Kulturminne/-miljøet sine verdiar er knytte til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen.

Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Eigarform:

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med landbruk, grunneigarlag, brannversen og private eigarar
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Utarbeida eigen kulturmiljø-/verneplan for skødsel av lokal lynghei
Kulturminneinformasjon



Frå kurs i lyngbrenning 2019 Foto: Austevoll kommune

Tradisjonsforteljing, song og musikk

Omtale: Innan nemninga tradisjonsforteljing tenker ein her på lokale eventyr, segner, forteljingar og folkediktning, lokal songtradisjon, lokal dans og musikkutøving. Materialet har vore ein viktig del av livet itil folk i Austevoll gjennom tidene. Ei innsamling og systematisert oversikt over dette tradisjonsmaterialet vil berika bildet av den lokal folkelege kulturen. Det vil og vera av stor eigenverdi at ein får samla inn det som finns igjen av denne type materiale. Materialet vil inspirere til ny aktivitet og bruk av munnleg tradisjonstoff til forskning, til lokale og regionale/nasjonale utøvarar, i pedagogisk samanheng osb.

Me veit lite om kva som finnes att av denne type tradisjonsstoff. Enkeltpersonar i lokalmiljøet sit nok på ein god del kunnskap. Arne-Bjørndals samling ved Universitetet i Bergen samla inn noko materiale knytt til lokal musikk og songtradisjon på 1980/90-talet. Materialet er bevart i denne samling.

Norge ratifiserte i 2007 UNESCO sin konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (<https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2003-10-17-190>). Målet er auke bevisstheita og ta vare på denne delen av kulturen. Fleire kommunar jobbar med ulike innsamlingsprosjekt knytt denne typen lokalt materiale. Austevoll må i kommande planperiode komma i gong med ei systematisert innsamling av lokalt tradisjonsmateriale og finne ein strategi for å ta vare på viktige delar av den immaterielle kulturarven.

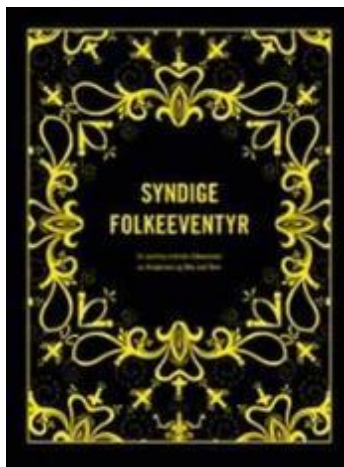
Vernestatus: Kommunalt listeført.

Vernekategori: B. kulturminne med høg verdi

Kulturminneverdiar: Høg lokal og regional/nasjonal verneverdi. Tradisjonsforteljing er knytt til historiske kunnskapsverdiar, opplevingsverdiar og bruksverdiar. Må prioriterast høgt i vidare kulturminnearbeid i kommunen. Sjå eigen handlingsplan for kulturminne i Austevoll.

Potensiale: Eit verdfullt kulturminne med stort lokalt og regionalt potensiale

Tiltak i planperioden: Dialog med personar/lag som kjenner til munnleg tradisjonsmateriale
Kartlegging og dokumentasjonsarbeid
Kulturminneinformasjon
Utarbeida eigen verneplan



Dei «syndige» folkeeventyra er no kommen ut i ny språkdrakt. Saman med Asbjørnsen og Moe var Knut Nauthella frå Austevoll ein aktiv samlar av dei munnlege og folkelege forteljingane.

DEL 3

HANDLINGSPLAN FOR KULTURMINNE OG KULTURMILJØ I AUSTEVOLL 2021 – 2025

Vedlegg i denne delen:

KULTURMINNE OG KULTURMILJØ -Skjematisk oversyn – Kategori A, B og C

FØRESEGNER OG RETNINGSLINER FOR BEVARING AV KULTURMINNE OG KULTURMILJØ - Kategori A, B og C

KULTURMINNE I AUSTEVOLL - SKJEMA FOR VERDSETTING OG KLASSIFISERING AV LOKALE KULTURMINNE

HØYRINGSINNSPEL TIL REVIDERT KULTURMILJØPLAN 2016 - 2028

KJELDER



Handlingsplan for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll 2022 – 2025

Målsetting generell del

Hovudmålet med kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø er å styrke kulturminnevernet i Austevoll. Gjennom planarbeidet og revideringsarbeidet vart det avdekka ein del utfordringar som ein må arbeida vidare med for å oppnå eit styrka kulturminnevern i planperioden 2021 – 2025

Del i planen	Tema	Tiltak	2021	2022-2025	Ansvar
1	Generelt	Sikra god kommunal forvalting av kulturminna med verneverdi gjennom å implementera « <i>FØRESEGNER OG RETNINGSLINER FOR BEVARING AV KULTURMINNE OG KULTURMILJØ - Kategori A, B og C</i> » (sjå eige vedlegg) i ny kommuneplan		x	Kommunen/kulturavd/plan og byggjesak
1	Generelt	Registrering av kulturminne i databasen www.asketadden.no	x	x	Kommunen/kulturavd.
1	Generelt	Registrering av kulturminne i databasen www.kulturminnesok.no Halda kurs i bruk av registreringssystemet. Alle innbyggjarar kan leggja til kulturminne i denne basen	x	x	Kommunen/kulturavd. Private Lag
1	Generelt	Vera ein pådrivar for å gjera lokalhistoria knytt til kulturminne, kulturmiljø og immateriell kulturarv kjent for den oppveksande slekt. Arbeida fram ulike pedagogiske opplegg til ein lokal/digital «kulturarvslos» der skulane kan bestilla lokalhistoriske opplegg rundt om i kommunen.		x	Kommunen/kulturavd Private Lokale lag Skulane
1	Generelt	Vera ein pådrivar for å gjera lokalhistoria knytt til kulturminne og kulturmiljø kjent for tilreisande.		x	Kommunen/kulturavd Reiselivsaktørar

		Samarbeid med reiselivsaktørar.			
1	Generelt	Gå i dialog med grunneigarar om korleis ein kan gjera kulturminne/-miljø tilgjengelege	x	x	Kommunen/kulturavd/plan og byggjesak Lokale lag
		Jobba fram kurstilbod der det er trong for meir kunnskap – eks. kurs i tørrmuring, restaurering av vindauge, lyngbrenning, mm		x	Kommunen/kulturavd Lokale lag
1	Generelt	Jobba for ein eigen sum i det kommunale budsjettet retta inn mot bevaring av kulturminne og kulturmiljø		x	Kommunen/kulturavd m.fl
1	Generelt	Vurdera ein eigen byggeskikkpris knytt til bevaring av lokal byggeskikk		x	Kommunen/kulturavd m.fl
1	Generelt	Invitera kulturminnefondet og/eller andre bidragsytarar (eks. fylket) til søknadsskrivekurs i Austevoll		x	Kommunen/kulturavd Private som eig eit kulturminne Lokale lag
1	Generelt	Sjå på og vurdera lokale utfordringar knytte til klimaendringar og kulturminne, opp mot ny revidering av kulturminneplanen		X	Kommunen/kulturavd/plan og byggjesak
1	Generelt	Etablera eit kulturminneteam for å vurdera kulturminneverdiar i kommunen og gje faglege råd		X	Kommunen/kulturavd/plan og byggjesak

Målsetting for fornminne og automatisk freda kulturminne

Prioriterte fornminne i Austevoll skal i kommande planperiode verta meir kjende. Ein må undersøkje tilstanden til fornminna, merka dei og formidla kunnskapen ein har om tidlegare menneske og livsforma deira, til lokalbefolkninga og tilreisande i Austevoll.

Del i planen	Tema	Tiltak	2021	2022-2025	Ansvar
2	Fornminne	Ha dialog og samarbeida med fylkeskonservator om kartlegging, tilstandsrapport og omsynssone til lokale fornminne for å sikra god kommunal forvaltning		x	Kommunen/ kulturavd/ plan og byggesak Fylket
2	Fornminne	Skilta prioriterte fornminne i kommunen. Søkja eksterne midlar til gjennomføring		x	Kommunen/ kulturavd. Fylket Historielaget
2	Fornminne	Samarbeida med skular og lag om å utarbeida eigne formidlingsopplegg rundt fornminne i Austevoll		x	Kommunen/ kulturavd. Skular Lokale lag
2	Fornminne	Rydd eit fornminne! Utarbeida pedagogiske opplegg for skuleklassar		x	Kommunen/ kulturavd. Skulane
2	Skipsfunn	Ha dialog og samarbeida med fylkeskonservator/sjøfartsmuseum om kartlegging, tilstandsrapport og omsynssone til lokale skipsfunn for å sikra god kommunal forvaltning		x	Kommunen/ kulturavd/ plan og byggesak Fylket Sjøfartsmuseum

Målsetting for kulturminne i nyare tid (faste kulturminne og kulturmiljø)

Kommunen har ei rik kulturarv knytt til verksemda på sjøen og på land. I Austevoll har ein fleire handels- og gjestgjevarstadar, naustmiljø, bustadhus og hus/grunnar i utmarka som fortel om ei fleire hundreårig lokalhistorie. I planperioden må ein leggja til rette for at desse kulturmiljøa og kulturminna blir dokumenterte, blir gjort meir kjente i lokalsamfunnet, og at ein finn moglege løysningar for å ta vare på desse unike kulturmiljøa og kulturminna for ettertida.

Del i planen	Tema	Tiltak	2021	2022-2025	Ansvar
2	Kulturmiljø Handels- og gjestgjevarstadar	Kartleggja, dokumentera og utarbeida eigne kulturmiljø-/verneplanar for handels- og gjestgjevarstadane. Oppstart med kulturmiljøet Kvalvåg, og oppfylging med dei andre handels- og gjestgjevarstadane Søkja midlar til eige registreringsprosjekt	x	x	Kommunen/ kulturavd/ plan og byggesak Grunneigar Lag Reiseliv Universitet
2	Kulturmiljø Faste kulturminne «Bustadhuset i Austevoll»	Kartlegging av bustadhus i kommunen, få fram historia, sjå utviklinga innan buform og vurdera verneverdien av dei som eit samla miljø. Søkja midlar til eige registreringsprosjekt «Bustadhuset i Austevoll»		x	Kommunen/ kulturavd. Grunneigar Universitet
2	Kulturmiljø Sjøbruksmiljø/ Naustmiljø	Kartlegging av naustmiljøa i kommunen, få fram historia og vurdera verneverdien av dei som eit samla miljø Søkja midlar til eige registreringsprosjekt	x	X	Kommunen/ kulturavd Grunneigar Universitet
2	Kulturmiljø	Kulturminneinformasjon – skilting og/eller app i kulturminnemiljø		x	Kommunen/kulturavd. Lag Reiseliv
2	Kulturmiljø	I dialog med grunneigar – få sett i stand att ein uteflor til formidlingsføremål	x	x	Grunneigar Kommunen/ kulturavd.

2	Kulturmiljø	I dialog med grunneigar - få sett i stand att brakatorvhus i Bratten	x	x	Grunneigar Kommunen/ kulturavd
2	Kulturmiljø	I dialog med grunneigar – få sett i stand ei fjordamannsbu til formidlingsføremål	x	x	Grunneigar Kommunen/ku lturavd.
2	Kulturmiljø	I dialog med grunneigar – få sett i stand ein potetkjellar til formidlingsføremål	x	x	Grunneigar Kommunen/Ku lturavd.
2	Kulturmiljø	Kartlegging av kystgardane i kommunen, få fram historia og vurdera verneverdien av dei som eit samla miljø	x	x	Kommunen/ku lturavd. Landbruk Grunneigar
2	Kulturmiljø	Utarbeida eigen verneplan for Hufthamartunet Utnytta potensialet tunet har som besøksstad for skule og reiseliv		x	Kommunen/ku lturavd. Lag Skulane
2	Kulturmiljø	Utarbeida eigen verneplan for kolerakyrkjegarden på Kalve. Utnytta potensialet og samanhengane i det totale kulturmiljøet på Kalve. Jobba fram formidlingsopplegg for skule og reiseliv		x	Kommunen/ku lturavd. Kyrkje Lokale lag Reiseliv
2	Kulturmiljø	Samferdsle og kaianlegg Kartleggingsarbeid		x	Kommunen/ku lturavd. Lokale lag
2	Kulturmiljø	Vassdrag, bygdesag og kvernhus Tilby tilstandskontroll som grunnlag for private søknadar til kulturminnefondet		x	Grunneigar Kommunen/ku lturavd.
2	Kulturmiljø	Skaffa midlar til informasjonskilt for tekniske kulturminne, krigsminne og steinbrot		x	Kommunen/ku lturavd.

2	Kulturmiljø	Vurdera verneverdien og brukspotensialet til dei gamle skulehusa i kommunen		x	Kommune/kultu ravd. Lokale grendalag
---	-------------	---	--	---	--

Målsetting for lause kulturminne

I planperioden må ein sikra ei god bevaring av verneverdige lause kulturminne

Del i planen	Tema	Tiltak	2021	2022- 2025	Ansvar
2	Lause Kulturminne Private samlingar	Komma i dialog med private og lag som har kultur-historiske samlingar om vidare drift og samarbeid		x	Kommune/kulturavd.
2	Lause kulturminne	Kartlegging og dokumentasjon av «nye» gjenstandar som har ei spesiell historie og kulturverdi		x	Kommune/kulturavd.
2	Lause kulturminne	Supplera samlinga på skulemuseet på Storebø med skulerelaterte gjenstandar. Jobba med opplegg for pedagogisk bruk		x	Kommune/kulturavd. Lag Skulane
2	Lause kulturminne	Registrering av småbåtar bygde i Austevoll		x	Kommune/kulturavd. Lag
2	Lause kulturminne	Jobba med systematisk innsamling og digitalisering av gamle foto og informasjon om desse bileta		x	Kommune/kulturavd. Lag Private
2	Lause kulturminne	I samarbeid med lokale lag sjå på mogelegheitene for å etablera ein lokalhistorisk samling	x	x	Kommune/kulturavd. Lag

Målsetting for immaterielle kulturminne

I planperioden må ein leggja til rette for at kunnskapen om tradisjonelt handverk blir teken vare på og gjort meir kjent i lokalsamfunnet. Det er og viktig å jobba med innsamling av ulikt munnleg tradisjonsmateriale.

Del i planen	Tema	Tiltak	2021	2022-2025	Ansvar
2	Immaterielle kultur	Støtta opp om tiltak som rettar seg mot båtbyggjar-tradisjonen i Austevoll		x	Kommune/kulturavd. Lag
2	Immateriell kultur	Støtta opp om tiltak som kan fremma kunnskapen om og formidling av tradisjonelt lokalt handverk		x	Kommune/kulturavd. Lag
2	Immateriell kultur	Jobba med systematisk innsamling av munnleg kjeldemateriale gjennom intervju og videoopptak	x	x	Kommune/kulturavd. Lag

Skjematisk oversyn – Vernekategori A, B og C

Kulturminne og kulturmiljø

Sjå i samanheng med vedlegget: «Føresegner og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø»

Tema	Kulturminne/kulturmiljø	Vernekategori	
Fornminne	Registrert 140 fornminne. Desse er regulerte av kulturminnelova Sjå registreringar: www.askeladden.no www.kulturminnesok.no www.miljoatlas.no	Automatisk freda	
Skipsfunn	Registrert 15 skipsfunn Desse er regulerte av kulturminneloven § 14	Automatisk freda	
Kulturminne frå nyare tid Kategori A			
A	Handels- og gjestgjevarstaden: Kvalvåg	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Handels- og gjestgjevarstaden: Bakholmen	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Handels- og gjestgjevarstaden: Gamle Bakkasund	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Handels- og gjestgjevarstaden: Krosshamn	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Handels- og gjestgjevarstaden: Kolbeinshamn	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Fagerbakkevågen	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stolvågen	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Stangelandsvågen	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vestrevågen - Møkster	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet – Kalve/Storekalsøy	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	
A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Ølnavågen Hundvåkøy	A - Kulturminne med særskild høg verdi og omsynssone. Sjå føresegnar og retningslinjer	

A	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Øklandsvågen Hundvåkøy	A. Kulturminne med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Sag og Steinnaust i Sandvik (Gardvik) – Huftarøy	A. Kulturminne med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gauksheim – Treet – Selbjørn	A. Kulturminne med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø/-minne: Fjordamannsbu – Sandtorv	A. Kulturminne med særs høg verdi	
A	Kulturmiljøet/Kystgarden: Museumstunet - Hufthamartunet	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet/Kystgarden: Hotvik ved Gauksheim – Selbjørn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gardsmiljø Vassnes	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gardsmiljø Grepanes – Birkeland – Hufterøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gardsmiljø Såtendal – Hufterøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gardsmiljø Notanes– Hufterøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljøet: Gardsmiljø Hille – Storekalsøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturminne/miljø: Brakatorvhus i Bratten	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturminne/miljø: “Samson sine murar”- Årland Stolmen	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturminne/miljø: Steingardar og murar på Rosseide/Ystaneset på Stolmen	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturminne/miljø: Gauksheim – «Treet» - Selbjørn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturminne/miljø: Hellenen “OVEN” ved Hotvik/Gauksheim	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturminne/miljø: Ørne- og oterhytter på Selbjørn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi	
A	Kulturmiljø: Austevoll Kyrkje - Storebø	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Stolmen/Møkster Kyrkje - Stolmen	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Bekkjarvik Kyrkje - Bekkjarvik	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Storekalsøy Kyrkje - Storekalsøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Stolmen/Kvalvåg Gravplass med ringetårn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Stolmen/Kvalvåg Gravplass med ringetårn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Kalve «Kolerakyrkjegarden» - Gravplass med ringetårn Kalve/Storekalsøy	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Storebø gamle gravplass med ringetårn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Møkster Kyrkjestad/gravplass	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Litlakalsøy gravplass/ringetårn	A. Kulturminne/-miljø med særs høg verdi og omsynssone	

A	Kulturmiljø: Hundvåkøy gravplass m/kyrkje	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Kyrkjestaden på Sandtorv	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Gravplassen i Vinnesvågen	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Kvalvåg	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Bygdesag og mølleanlegg – Haukanesvassdraget Sagvatnet og Kvernavatnet	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi	
A	Kulturmiljø: Vassdrag med mølleanlegg - Vestre-Vinnesvåg	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi	
A	Kulturmiljø: Mølleanlegg mellom Gauksheim og Hottvik på Selbjørn	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi	
A	Kulturmiljø: Loshytta og skipmannsstegen på Kalve/Storekalsøy	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
A	Kulturmiljø: Grøntuo på Stolmen	A. Kulturminne/-miljø med særskilt høg verdi og omsynssone	
Kulturminne frå nyare tid Kategori B			
B	Handels- og gjestgjevarstaden: Bekkjarvik	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet – Storebø kai – «Hippakaien»	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi og omsynssone	
B	Kulturmiljøet – Naustvågen på Møkster/Handelsstaden Møkster Landhandel	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Naustvågen på Møkster - Handelsstaden Alfred Johnsen Ass.Landhandel	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Kolbeinsvik	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Salthella – sjøbruksmiljø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Litlekalsøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet - Klepsvik/Storekalsøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet Bakka/Bakkastraumen Storekalsøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Melingsvågen (aust og vest) Hundvåkøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Vasseide/Birkeland Huftarøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet i Selvågen Huftarøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Drønspollen/Drøna – Huftarøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljøet: Grasdalsjøen/ Sætre – Selbjørn	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Økland	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	

B	Kulturminne/miljø: Potetkjellar/jordkjellar på Taranger	B – Kommunalt listeført	
B	Kulturminne/miljø: Geithus Åsmundpollen i Eido	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp i innløpet til Heimarkspollen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Kaianlegg for ruteanløp Røstøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Storebø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Rostøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Storavikjø/Busepollen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Steinbrot for granittuttak Seiholmen ved Rostøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Anlegg for uttak av is til fiskeeksport /Kvalvåg Stolmen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: «Kanalen» Sørvik/Stolmen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Smie i Rostøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Smie i Bekkajrvik	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Kvernhus v/Kvernavatnet Storebø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Samfunnshuset på Stolmen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Samfunnshuset /«Grendahuset» på Storebø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Skulehuset i Gauksheim	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Skulehuset i Haukanes	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Gamleskolen på Storebø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Gamleskolen i Naustheller/Nausthella - Kolbeinsvik	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Skulehuset i Bratten (Bratta skule)	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Drøna - Restar av flyvrak frå andre verdskrig	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: «Skåtunhola» Lyttestasjon i andre verdskrig – Loddø - Huftarøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Minnestein - Austevoll kyrkje -«Falne under 2 v.krig»	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Minnestein Austevoll kyrkje «Lindøy forliset»	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Minnestein Møkster Kyrkje på Stolmen «Falne under 2.v.krig»	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Privat museum – Økland på Hundvåkøy	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Kystmuseet på Storekalsøy - Bakkasund	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø/minne: Barkegryte frå Kvalvågen på Stolmen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	

B	Kulturmiljø: Kystmuseum/Båtsamling - Bekkjervik	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Skulemuseum – Gamleskolen på Storebø	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Immateriell kulturarv - Handverket knytt til Austevollbunaden	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Immateriell kulturarv - Handverket knytt til båtbygging	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Immateriell kulturarv - Handverket knytt til Reiskap brukt til fiskeri og jordbruk	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Immateriell kulturarv - Handverket knytt til tørrmuring i naturstein	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Immateriell kulturarv – Lyngbrenning i utmarka	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
Kulturminne frå nyare tid Kategori C	Kulturmiljøet: Sjøbruksmiljøet ved Storebøvågen – Storebø Huftarøy	C. Kommunalt listeførte kulturminne med kulturhistorisk verdi.	
C	Kulturmiljø: Steinbrot for marmor på Salthella	C. Kommunalt listeførte kulturminne med kulturhistorisk verdi.	
C	Kulturmiljø: Gamleskolen i Drøna - grunnmuren	C. Kommunalt listeførte kulturminne med kulturhistorisk verdi.	
Generelt. Registrering naudsynt Kategori B	Kulturmiljø: Torvhus og torvmyrer i utmarka	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturminne/-miljø: Uthus, steinsette innhegningar og steingardar i utmarka	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturminne/miljø: Steingardar	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturminne/miljø: Setermiljø – Uteflorar i utmarka Rabben/Veivåg	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Ferdselsårer/bygdeveggar i kommunen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Salteri i kommunen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Nothengjer i kommunen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Barkeri i kommunen	B – Kommunalt listeført kulturminne/kulturmiljø med høg verdi	
B	Kulturmiljø: Elektrisk straum	C. Kommunalt listeførte kulturminne med kulturhistorisk verdi. Kulturmiljø: Bedehus i kommunen	
B	Kulturmiljø: Bedehus i kommunen	B – Registrering er naudsynt	
B	Ferie og fritid – utleigebustadar/hyttebygging	B – Registrering er naudsynt	
B	Lokal byggeskikk og historisk utvikling innan den lokale bustadbygginga	B – Registrering er naudsynt	

B	Kulturmiljø: Båtbygging på Dalen/Bjelland på Storebø og «Slorkjen»/Vassnes I Kolbeinsvik	B – Registrering er naudsynt	
B	Kulturmiljø: Motorverkstad/Produksjon av motorar	B – Registrering er naudsynt	
B	Kulturminne: Garn, not og anna reiskap frå lokalt fiskeri	B – Registrering er naudsynt	
B	Kulturminne: Gamle foto	B – Registrering er naudsynt	
B	Kulturminne: Gamle brev og anna privat skriftleg materiale	B – Registrering er naudsynt	
B	Kulturminne: Tradisjonsforteljing, song og musikk	B – Registrering er naudsynt	

Føresegner og retningslinjer for bevaring av kulturminne og kulturmiljø

Vernekategori A, B og C

(Plan og bygningslova § 11-8, c og §11-9 pkt.6 og pkt.7)

Føresegner

- Ved tiltak etter pbl § 1-6 skal ein kontakta kommunen før tiltaka på registrert kulturminne/-miljø, vert utførte.
- Kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø i Austevoll kommune skal vera retningsgjevande for all byggjesaks- og planhandsaming i kommunen som råkar kulturminne.
- Ved byggjetiltak nær eit kulturminne/kulturmiljø skal det leggjast særleg vekt på ei heilskapleg vurdering der målet er å ta vare på kvalitetane ved kulturminnet/kulturmiljøet.
- Kommunen skal laga si eigen kulturminnefaglege vurdering og tilråding. Større tiltak som nybygg, vesentleg fasadeendring eller tiltak på bygningar eldre enn 1850, og der kommunen elles finn det naudsynt, skal sendast regional kulturminnestyresmakt til uttale med kommunen si tilråding. Uttalen skal tilleggjast vekt i den vidare handsaminga, og normalt takast til følge.
- Alle byggeområde på land og i sjø er underlagt undersøkingsplikt etter kulturminnelova. Tiltakshavar har aktsemd - og meldeplikt. Dvs. at arbeidet skal stoppast og kulturvernmynde varslast dersom tiltaks-havar under arbeidet oppdagar gjenstandar eller andre spor etter tidlegare menneskeleg aktivitet.
- I tråd med nasjonale og regionale mål er målet for Austevoll kommune at tapet av kulturminne skal vera så lågt som mogleg

Verdiar knytte til kulturminnekategori A, B eller C

I kategori A er alle tre kategoriane til stades. I kategori B er to av verdiane til stades og i kategori C finn ein av verdiane. Kategoriane og verdiane må sjåast i samanheng med retningslinene for dei ulike kategoriane

Historiske kunnskapsverdiar:

Eks: Bygningshistorie, materialhistorie, stilhistorie, teknologihistorie, handverkshistorie, kunsthistorie, arkitekturhistorie, næringshistorie, landbrukshistorie, utmarkshistorie, fiskerihistorie, industrihistorie, sosialhistorie, idrettshistorie, busettingshistorie, krigshistorie, religionshistorie, minoritetshistorie, personalhistorie, miljøhistorie, forskingshistorie, ressurshistorie, økologihistorie

Opplevingsverdiar:

Eks: Arkitektonisk verdi, kunstnarisk verdi, estetisk verdi, handverksmessig verdi, bruks- og alderspreg, patina, symbolverdi, tilhøyrse, identitetsverdi, undring, gjenkjenning, sinne, refleksjon, nysgjerrig driv og forbløffande hendingar

Bruksverdiar:

Eks: næringsverdi, utviklingsverdi, formidlingsverdi, pedagogisk verdi, museal verdi, tilgjengelegheit, økonomisk verdi, ressurs verdi, eksisterande og potensiell bruksverdi, nytteverdi, positiv/negativ bruksverdi for eigar

Retningslinjer kategori A:

Kulturminne med **særs høg verdi og omsynssone H570 c** (pbl § 11-8c)

- Omsynssonene omfattar aller typar tiltak innanfor sona.
- Eksisterande bygningar skal haldast ved like, utan vesentleg endring i materialbruk eller storleik. Bruk, tilkomst og tekniske løysingar skal underordna seg omsyna som ligg til grunn for soneformålet.
- Dersom det skal gjerast tiltak som planering, graving, fylling o.l. må det skje i samråd med kommunal kulturstyresmakt. Større tiltak som fører til endringar av landskapskarakter eller terrengprofil, er ikkje tillate.
- Byggverk, kulturlandskap og kulturmiljø skal sjåast i samanheng med sin historiske kontekst, utviklingstrekk og sine omgjevnadar. Eventuelle nye bygningar skal underordnast og tilpassast det eksisterande kulturmiljøet. Eksisterande bygningar og byggverk vert normalt ikkje tillate rivne.
- Hovudprinsipp for vedlikehald av bygningar i omsynssone for kulturminne, er å ta vare på dei opphavlege bygningselement, og å skifta ut så lite som mogleg. Det skal leggjast særleg vekt på å oppretthalda karakteren og særtrekka til bygget. Form og volum, proporsjonar, material- og fargebruk skal bevarast. Ved istandsetjing av verneverdige bygningar skal opphavleg eller eldre eksteriørmessige detaljar som panel, listverk, vindauge, dører og taktekking, brukast om att og i størst mogleg grad reparerast, framfor å verta skifta ut. Ved usemje eller tvil om verneverdi og/eller tilstand, skal det innhenta uttale frå regional kulturminneforvalting eller antikvarisk sakkunnig, etter avtale med kommunal kulturminneforvalting.
- Graving, fylling eller planering som øydelegg steingardar, rydningsrøyser, bakkemurar, vegfar, steinsette bekkefar og liknande landskapselement er ikkje tillate.
- Gjenreising av bygningar på gamle murar/ruinar kan godkjennast dersom det fremjar kulturmiljøet sitt særpreg. Kommunen kan i særlege tilfelle, av omsyn til kulturlandskap eller kulturmiljø, likevel nekta slik gjenreising.
- Enkeltojekt med lågare verneklasse som ligg innanfor omsynssonene, blir vurdert ut frå verdien dei har i kulturmiljøet som heilskap. Ved brannskade og naturskade kan erstatningsbygg førast opp att. Desse skal tilpassast eksisterande bygningar i kulturmiljøet.

Retningslinjer kategori B:

Kommunalt listeførte kulturminne med **høg verdi**:

- Ved endringar i miljøet, eller oppussing, restaurering og større vedlikehald av bygningar, skal ein kontakta kommunen og nytta fagkompetanse til rettleiing.
- Eksisterande bygningar skal haldast ved like, utan vesentleg endring i materialbruk eller storleik.
- Dersom det skal gjerast tiltak som planering, graving, fylling o.l., må det skje i samråd med kommunal kulturstyresmakt. Større tiltak som fører til endringar av landskapskarakter eller terrengprofil, er ikkje tillate.

- Byggverk, kulturlandskap og kulturmiljø skal sjåast i samanheng med sin historiske kontekst, utviklingstrekk og sine omgjevnadar. Eventuelle nye bygningar skal underordnast og tilpassast det eksisterande kulturmiljøet.
- Hovudprinsipp for vedlikehald av bygningar er å ta vare på dei opphavlege bygningselement, og å skifta ut så lite som mogleg. Det skal leggjast særleg vekt på å oppretthalda karakteren og særtrekka til bygget. Form og volum, proporsjonar, material- og fargebruk skal bevarast. Ved istandsetjing av verneverdige bygningar skal opphavleg eller eldre eksteriørmessige detaljar som panel, listverk, vindauge, dører og taktekking, brukast om att og i størst mogleg grad reparerast, framfor å verta skifta ut. Ved usemje eller tvil om verneverdi og/eller tilstand, skal det innhenta uttale frå regional kulturminneforvalting eller antikvarisk sakkunnig, etter avtale med kommunal kulturminneforvalting.
- Graving, fylling eller planering som øydelegg steingardar, rydningsrøyser, bakkemurar, vegfar, steinsette bekkefar og liknande landskapselement, er ikkje tillate.
- Enkeltobjekt med lågare verneklasse blir vurdert ut frå verdien dei har i kulturmiljøet som heilskap. Ved brannskade og naturskade kan erstatningsbygg først opp att. Desse skal tilpassast eksisterande bygningar i kulturmiljøet.

Retningslinjer kategori C:

Kommunalt listeførte kulturminne med **kulturhistorisk verdi**:

I denne kategorien finn ein alle registrerte lokale kulturminne som ikkje har fått formell status som særskild høg eller høg verneverdi.

Kulturminna i denne kategorien kan vera mykje endra utan få originale bygningselement igjen. Dei kan vera særskild forfalne eller det kan vera delar som tidlegare har vore del av eit større miljø (Til dømes delar av steingardar, grunnmurar mm)

Alle kulturminne i Austevoll skal etter kvart registrerast og listeførast i nettportalen www.asketadden.no. Her skal alle kulturminne med kategorien c leggast inn.

Vert det søkt om riving, ombygging eller andre endringar, skal kulturminnet registrerast for å leggast inn på Askeladden. Lokalt kulturmynde vert tilkalla for registrering og vurdering av kulturminnet.

Mange kulturminne i denne «restkategorien» kan, utan omsyn til tilstanden, ha ein lokal kulturhistorisk verdi.

Kommunen skal registrera kulturminne i kategorien c, for å stimulera til vern av kulturminne og støtta private initiativ for å ta vare på dei.

Austevoll kommune skal generelt stimulera til løysingar der ein unngår å fjerna eller øydeleggja kulturminne.

Kjelde: <https://www.bomlo.kommune.no/f/p1/i45d4f314-6c80-4502-bb47-bfa21ed7e06f/kulturminneplan-bomlo-vedlegg-vedteke-i-kommunestyret-22032021-ps-26-2021.pdf>

KULTURMINNE I AUSTEVOLL

SKJEMA FOR REGISTRERING OG VERDSETTING AV LOKALE KULTURMINNE

Namn på kulturminne/-miljøet:

Spesifikasjonar:

Gards og bruksnummer:

Registreringsstad/Meir info:

Verdiar knytte til kulturminnet	Kva verdiar?	Utdjuping
Historiske kunnskapsverdiar		
Opplevingsverdiar		
Bruksverdiar		

Historiske kunnskapsverdiar:

Eks: Bygningshistorie, materialhistorie, stilhistorie, teknologihistorie, handverkshistorie, kunsthistorie, arkitekturhistorie, næringshistorie, landbrukshistorie, utmarkshistorie, fiskerihistorie, industrihistorie, sosialhistorie, idrettshistorie, busettingshistorie, krigshistorie, religionshistorie, minoritetshistorie, personalhistorie, miljøhistorie, forskingshistorie, ressurshistorie, økologihistorie

Opplevingsverdiar:

Eks: Arkitektonisk verdi, kunstnarisk verdi, estetisk verdi, handverksmessig verdi, bruks- og alderspreg, patina, symbolverdi, tilhøyrse, identitetsverdi, undring, forbløffande hendingar, gjenkjenning, nysgjerrig driv, sinne, refleksjon

Bruksverdiar:

Eks: Næringsverdi, utviklingsverdi, formidlingsverdi, pedagogisk verdi, museal verdi, tilgjengelegheit, økonomisk verdi, ressurs verdi, eksisterande og potensiell bruksverdi, nytteverdi, positiv/negativ bruksverdi for eigar

Andre verdier /eigenskapar med kulturminnet	Kva verdier /eigenskapar	Utdjuping
Alder, visar epokar og historiske samanhengar		
Autentisitet/opphavleg, og uendra gjennom tidsperiodar		
Mangfald, variasjon		
Samanheng og heilskap		
Dynamikk og endring		
Brot og kontrast		
Historisk lesbarheit og tydelegheit		
Bruk og funksjon for ny bruk		
Sårbarheit og tålegrense for inngrep og endringar		

Vurdering av kulturminneverdier (Bruk nemning som små, middels, høg, særst høg)	Lokale verdier	Regionale verdier	Nasjonale verdier
Kulturminnet representerer særleg verdifulle bidrag til lokal, regional og nasjonal kulturhistorie			
Kulturminnet er ei unik kjelde til historia der det fins få eller ingen skriftlege kjelder			
Kulturminnet representerar viktige fasar i historia eller er knytt til personar og hendingar som er særst viktig for lokal og allmenn historie			
Kulturminnet er knytt til offentleg verksemd eller andre aktørar med tyding for historia			
Kulturminna er verdifulle i eit samanliknande perspektiv, dei er: Unike eller sjeldne Representative for det breie mangfaldet som kan gje eit samla bilde av historia			
Kulturminnet er ein viktig utviklingsressurs			
Kulturminna sin alder og type utløyser automatisk juridiske verkemiddel på nasjonalt plan			
KONKLUSJON - VERDISETTING	A-kategori	B-kategori	C-kategori

Kjelde: https://www.riksantikvaren.no/wp-content/uploads/2020/02/Haandbok_for_lokal_registrering.pdf

HØYRINGSINNSPEL TIL REVIDERT KULTURMILJØPLAN 2016 -2028

Kommunedelplan for kulturminne og -miljø i Austevoll kommune

Revidert utgåve 2022

Vurdering av innspel og tilråding til vidare arbeid.

Revidert utgåve av Austevoll kommune sin kulturminneplan vart lagt ut på høyring etter vedtak i tenesteutvalet den 19 april 2022. Frist for innspel var 17 juni.

Det kom innspel frå 5 ulike aktørar til den reviderte utgåva av planen. Det var ulike saker som vart presisert i dei innkomne innspela. Det er verd å merka seg at Vestland fylke melder at Riksantikvaren vil at ein erstattar «kulturminneplan» med omgrepet «kulturmiljøplan». Dette omgrepet gjer at enkeltobjekt vert sett i ein større samanheng og at det vert ein klarare samanheng til den øvrige klima- og miljøpolitikken (Stortingsmelding 16 (2019-2020) «Nye mål i kulturmiljøpolitikken»).

Under følger utdrag frå dei enkelte innspela. Tema og problemstillingar innspela peiker på vert vurdert og tilrådd. Vurdering og tilråding vert arbeid inn i planforslaget. Plan med endringar går vidare til politisk nivå for vurdering og endeleg godkjenning av planen.

AUSTEVOLL ELDRERÅD – MØTEREFERAT SAK – 007/22

«Eldrerådet ser planen som ein god og grundig plan. Dei ber om at følgende blir tatt med i planen:

- Vikingborg/gravhaug på Møkster
- Vikingshamna ved Grunnavågen
- Gravhaugane rundt Grunnavågen
- Gravhaugane på Kalve
- Gravhaugane på Storekalsøy»

Vurdering:

Forminna det er vist til er allereie med i planen. Dette er automatisk ferda fornminne. Desse er registrert av fylkeskonservator som er rette mynde i slike saker. Fornminne som er registrerte i kommunen vår vert lagt inn i databasen Askeladden. Sjå meir informasjon i kulturmiljøplanen under temaet «Fornminne/Automatisk freda kulturminne».

Tilråding:

Tema uttalen peiker på vert tatt til følgje.

Marius Milch - Gardsmiljø Notanes – (gnr og bnr 43/7)

«Min eiendom er forslått gitt vernekategori A. Dette vil som jeg forstår medføre begrensninger i utvikling av eiendommen. Jeg er usikker på om det er riktig at denne eiendommen klassifiserer til å bli gitt den høyeste vernekategori og hva som ligger til grunn for forslaget»

Vurdering:

I arbeidet med kulturminneplanen er gardsbruk som kan visa den tradisjonelle driftsforma med landbruk og fiske blitt vurdert som viktige kulturmiljø å ta vare på. Dei har i planen fått nemninga kystgard. Kystgardane har stor historisk og landskapsmessig verdi for kommunen. Me har få igjen av dess gardane i kommunen vår. Kystgardane som er med i planen er gitt eit «stempel» som eit særmerka kulturmiljø å ta vare på for ettertida. Kystgardane har verdier som minner oss om arbeidet som blei lagt ned for å busette seg og overleve her på øyane i vest. Dei er kjelder til å forstå ei livs- og driftsform som nå er passe'. Dei utgjør og viktige element i kystlandskapet. Notaneset er eit sær godt eksempel på desse verdiane. Grunneigarane har lagt ned eit stort og framifrå arbeid med vedlikehald av bygningar og landskap. For å behalda og utvikla Notaneset i tråd med dei historiske verdiane har kystgarden fått kategori A med omsynssone.

Det vert stilt spørsmål om evt. begrensing ved denne kategorien. I dette ligg at om ein skal utvikla området må grunneigar sjå til at kulturmiljøet ikkje blir råka. Ein ynskjer å oppretthalda karakter og særtrekk til kulturminna og omkringliggende miljø.

Området Notanes ligg ikkje som eit utbyggingsområde i kommuneplan, men som eit LNF område. Med dette meiner ein at landbruk-, natur- og friluftsverdier skal gå føre. No vil Notanes også få ei sone for området slik at ein må ivareta kulturmiljøet og landskapsverdier. Dette betyr at eigar ved ei utvikling av området må ta omsyn både til LNF-verdiane og kulturmiljø verdiane.

Me ser at grunneigar og familie på sikt vil kunne ønske endring av og i området. Dette kan vere å tilføre eigedommen nye bygg og/eller endring av eksisterande bygg til nye funksjonar. Slike tiltak vil i alle høve vere søknadspliktige og vurderinga frå kommunen er om tiltaka tek omsyn til kulturmiljøet. Det må presiserast at ein i kulturminneplanen ser vernekategori A med omsynssone som eit «vern gjennom bruk» og er ikkje ei freding.

Til slutt vil ein minna om at kulturminne og kulturmiljø som er med i kommunen sin kulturminneplan vert prioritert når det gjeld tildeling av tilskot frå kommune, fylket og nasjonale instansar.

Tilråding:

Tema og problemstillingar uttalen peiker på vert tatt til følgje. Ut frå vurdering vert kulturmiljøet «Kystgarden Notanes» ståande i kulturminneplanen som eit kulturminne/-miljø med sær høg verdig og omsynssone.

Austevoll, Fitjar og Stord Landbrukskontor – Kulturmiljø kystgarden Hotvik

«Burde ikkje om omsynssona strekt seg litt lenger nord, slik at heile innmarks steingarden var innafor?»

Vurdering:

Tilråding: Tema og problemstillingar uttalen peiker på vert tatt til følgje. Uttalen vert arbeid vidare med og kjem med i endeleg kommuneplan - arealdelen.

Svein Harald Såtendal – Gardsmiljø Såtendal – (G og B.nr 49/02)

Stiller spørsmål med betydningen av at kulturmiljøet er i vernekategori A. Vil det legges begrensninger på bruk og forvaltning av eiendommen i fremtiden?

Melder at de har innspill til forslag om omsynssone for å ivareta kulturmiljøet i et helhetsperspektiv. Familien har klare innspill til dette.

De er negative til vern av eiendommen.

Vil at tiltak knytt til skilting/appinformasjon vert fjerna frå kulturmiljøplanen.

Vurdering:

I arbeidet med kulturminneplanen er gardsbruk som kan visa den tradisjonelle driftsforma med landbruk og fiske blitt vurdert som viktige kulturmiljø å ta vare på. Dei har i planen fått nemninga kystgard. Kystgardane har stor historisk og landskapsmessig verdi for kommunen. Me har få igjen av dess gardane i kommunen vår. Kystgardane som er med i planen er gitt eit «stempel» som eit særmerka kulturmiljø å ta vare på for ettertida. Kystgardane har verdier som minner oss om arbeidet som blei lagt ned for å busette seg og overleve her på øyane i vest. Dei er kjelder til å forstå ei livs- og driftsform som nå er passe'. Dei utgjør og viktige element i kystlandskapet. Såtendal er eit sær godt eksempel på desse verdiane. Grunneigarane har lagt ned eit stort og framifrå arbeid med vedlikehald av bygningar og landskap. For å behalda og utvikla Såtendal i tråd med dei historiske verdiane har kystgarden fått kategori A med omsynssone.

Det vert stilt spørsmål om evt. begrensing ved denne kategorien. I dette ligg at om ein skal utvikla området må grunneigar sjå til at kulturmiljøet ikkje blir råka. Ein ynskjer å oppretthalda karakter og særtrekk til kulturminna og omkringliggende miljø.

Området Såtendal ligg ikkje som eit utbyggingsområde i kommuneplan, men som eit LNF område. Med dette meiner ein at landbruk-, natur- og friluftsverdier skal gå føre. No vil Såtendal også få ei sone for området slik at ein må ivareta kulturmiljøet og landskapsverdier. Dette betyr at eigar ved ei utvikling av området må ta omsyn både til LNF-verdiane og kulturmiljø verdiane.

Me ser at grunneigar og familie på sikt vil kunne ønskje endring av og i området. Dette kan vere å tilføre eigedommen nye bygg og/eller endring av eksisterande bygg til nye funksjonar. Slike tiltak vil i alle høve vere søknadsplichtige og vurderinga frå kommunen er om tiltaka tek omsyn til kulturmiljøet. Det må presiserast at ein i kulturminneplanen ser vernekategori A med omsynssone som eit «vern gjennom bruk» og er ikkje ei freding.

Til slutt vil ein minna om at kulturminne og kulturmiljø som er med i kommunen sin kulturminneplan vert prioritert når det gjeld tildeling av tilskot frå kommune, fylket og nasjonale instansar.

Eigar ber om at punktet kulturminneinformasjon knytt til skilting/app blir fjerna frå planen. I konkrete formidlingsprosjekt der Såtendal blir involvert skal eigar kontaktast.

Innspel til omsynsona som er sett rundt eigedommen må justerast i samband med justering av plankart i kommunen sin arealdel i den nye kommuneplanen.

Tilråding:

Tema og problemstillingar uttalen peiker på vert tatt til følge. Ut frå vurdering vert kulturmiljøet «Kystgarden Såtendal» ståande i kulturminneplanen som eit kulturminne/-miljø med særskild høg verdig og omsynssone.

Det er viktig at historia til Såtendal vert dokumentert og at denne kunnskapen vert brukt i kulturhistorisk samanheng. Punkt om skilting eller app blir etter ynskje frå eigar tatt ut.

Vestland Fylkeskommune – Avd. for Kultur, idrett og inkludering - Innspel til heile planen

Positive til arbeidet som er gjennomført.

Merknad til:

- A. -Riksantikvaren vil at ein endrar tittel frå kulturminneplan til kulturmiljøplan
- B. -Vil ha med eige avsnitt der ein presiserer føringar for kulturmiljøfeltet generelt (nasjonalt, regionalt og kommunalt)
- C. -Vedr Askeladden – det er kulturminne- og miljø som er prioritert i kulturmiljøplanen som skal leggst inn i databasen (jfr rettleiar frå riksantikvaren <https://www.riksantikvaren.no/veileder/kommunalt-verneverdige-kulturminner-i-askeladden/>)
- D. -Det er skissert mange tiltak, -det bør difor vera eit mål et ein jobbar fram ei 100% stilling til dette formålet.
Det er og positivt om ein får etablert eit «kulturminneteam»
- E. -Viktig å vera i dialog med fylket om automatisk freda kulturminne + at prioriteringslista vert utvida
- F. -Mange tiltak er skissert i planen. Desse må prioriterast og strukturerast
- G. -Se på samsvaret mellom vernekategoriar A, B og C -og kapittel «Nyare tid kulturminne – kategoriar for vern og ivaretaking» side 33. I denne delen må ein ta med kva sett av verdiar ein vil bruka i føresegner til sist i planen
- H. -Oppsummering:
Fylkeskommunen ynskjer å vera i dialog om innlegging av data i Askeladden, rutinar i plan-og byggesaker. Tiltaka viser eit omfattande arbeid som krev ei 100% stilling. Oppretting av eit kulturminneteam vil kunne gjerna Austevoll til ein føregangskommune når det gjeld kulturmiljøforvaltning.

Vurdering:

Fylkeskommunen kjem med konkrete forslag til klargjering og retting av planen.

Punkta er gått gjennom:

A – planen endrar tittel med at ein byter ut kulturminneplan med kulturmiljøplan

B – det vert lagt inn i planen eit eige avsnitt der ein presiserer føringar for kulturmiljøfeltet generelt (nasjonalt, regionalt og kommunalt)

C- i databasen Askeladden er kulturminne- og miljø som er prioritert i kulturmiljøplanen som skal leggst inn i databasen. Denne presisering vert innarbeid i planen.

D -det er skissert mange tiltak i planen. Det bør difor vera eit mål et ein jobbar fram ei auking av prosent til denne stillinga i samband med budsjett for 2023.

Det er og positivt om ein får etablert eit «kulturminneteam». Dette er ei oppgåve kulturminnerådgivar arbeider med i planperioden.

E-Ein ser det som viktig å vera i dialog med fylket om automatisk freda kulturminne, pluss at prioriteringslista vert utvida.

F-Mange tiltak er skissert i planen. Desse må prioriterast og strukturast. Kulturminnerådgjevar må setta seg årleg mål for gjennomføringa av tiltaka.

G-Ein ser at det må samsvara mellom vernekategoriar A, B og C -og kapittel «Nyare tid kulturminne – kategoriar for vern og ivaretaking» side 33. I denne delen må ein ta med kva sett av verdiar ein vil bruka i føresegnar til sist i planen. Dette vert innarbeid før endeleg politisk behandling og vedtak.

Tilråding:

Konkrete punkt, tema og problemstillingar uttalen peiker på vert tatt til følge. Uttalen vert arbeid vidare med og kjem med i endeleg plan for kulturmiljø.

Kjeldeliste

Austevoll kommune: Føresegner og retningslinjer til arealdelen i kommuneplanen for Austevoll 2012 – 2023

Austevoll kommune: SEFRAX-registrering/Registrering av faste kulturminne på deler av Selbjørn i Austevoll (1991) <https://miljoatlas.miljodirektoratet.no/KlientFull.htm?20.12.21>

Austevoll kommune: Hufthamartunet Gjenstandsregistrering 1996

Austevoll kommune Austevoll/Bergen Austevoll – ut mot hav- Samfunnsdel til kommuneplanen 2013 – 2024/ Prosjekt Ny næring i gamle bygg i strandsona» Storebø 2013

Brekke, Nils Georg (red.): Kulturhistorisk Vegbok for Hordaland. Utgjevar: Hordaland

Fylkeskommune/Nord 4/Vestkyst . Bergen 1993

Bømlo Kommune: Kulturminneplan – Kommunedelplan for kulturminne 2021 -2032

<https://www.bomlo.kommune.no/f/p1/i49a2bf7c-3567-44d6-99bd-b28c619146d4/kulturminneplan-bomlo-vedteke-i-kommunestyret-22032021-ps-26-2021.pdf>

Bømlo Kommune: Vedlegg til kulturminneplan

<https://www.bomlo.kommune.no/f/p1/i45d4f314-6c80-4502-bb47-bfa21ed7e06f/kulturminneplan-bomlo-vedlegg-vedteke-i-kommunestyret-22032021-ps-26-2021.pdf>

Dyngvold, Finn og Trond Hagenes: *Eit lite øysamfunn i Den store krigen 1939-45*. Austevoll forlag AS. Storebø 2015

Gloppen kommune: Kulturminneplan 2019 – 2019 (<https://gloppen.kommune.no/tenester/kultur-idrett-og-fritid/kulturminne/>)

Grind: Kulturminne og kulturlandskap (<https://www.grind.no/landskap/kulturminne-kulturlandskap>)

Grind: Samferdsle <https://www.grind.no/samferdsle/samferdsle>).

Hordaland Fylkeskommune v /Fylkeskonservatoren « Verneverdig sjøbruksmiljø» (1989)

Hordaland Fylkeskommune v /Fylkeskonservatoren «Gamle Handels-og gjestgiversteder på Vestlandet – Del 1 Ytre Hordaland» (1973)

Hordaland fylkeskommune Bevaringsprogram for arkeologiske kulturminne (BARK)

Kulturminnefondet: 15 år med vern og bruk (<https://kulturminnefondet.no/15-ar-med-vern-og-bruk/>)

Norsk Kulturarv: Vern gjennom aktiv bruk (<https://www.kulturarv.no/vern-gjennom-aktiv-bruk>)

Rabben, Anders Magne: "Ørnehytter – Selbjørn/Austevoll – Hordaland 2005-2006"

Rakved – Lokalhistorisk tidsskrift 2014 Om steinbrot i Austevoll – tekst Målfrid Bjånesøy

Regjeringa – Forvaltning av kyrkje, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø – Rundskriv Q-06/2020

<https://www.regjeringen.no/contentassets/00d635cb742944b2a7a441ea7f20635a/rundskriv-q-06-2020-1.pdf>

Riksantikvaren - Veileder Kommunalt verneverdige kulturminner i Askeladden

([file:///C:/Users/akkrma/Downloads/Kommunalt verneverdige kulturminner i Askeladden-1.pdf](file:///C:/Users/akkrma/Downloads/Kommunalt_verneverdige_kulturminner_i_Askeladden-1.pdf))

Riksantikvaren - Veileder. Konsekvensutredning av kommuneplanens arealdel for tema kulturminner og kulturmiljø (2014)

Riksantikvaren: Hvorfor bør kommunen ha en kulturminneplan?

<http://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK/Hvorfor-boer-kommunen-ha-en-kulturminneplan>

Riksantikvaren: Kulturminner er ferieminner (<https://www.riksantikvaren.no/siste-nytt/pressemeldinger/kulturminner-er-ferievinner/>)

Riksantikvaren: Rapport. Kulturarvens samfunnsnytte – verdiskapingsarbeidet 2012-2015

Riksantikvaren: Tilpasning til et klima i endring (<https://www.riksantikvaren.no/tilpasning-til-et-klima-i-endring/>)

Samarbeidsrådet for Sunnhordland: Strandsoneplan Sunnhordland.

Delrapport kulturminner (2015-02-02)

Tufteland, Johan (red.): Austevoll gard og ætt I. Møkster sokn. Utgjevar: Austevoll herad (1978)

Tufteland, Johan (red.): Austevoll kultursoge I. Utgjevar: Austevoll kommune (1986)

Vestland fylkeskommune - Kulturarv (<https://www.vestlandfylke.no/kultur/kulturarv/>)

Wikipedia - Torv (<https://no.wikipedia.org/wiki/Torv>)

Generelle brukssider på internett

www.Askeladden.no

www.disnorge.no

www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal

www.grind.no (Austevoll)

<http://kartverket.no/Kart/Stedsnavn>

<http://clu.uni.no/stadnamn/cgi-bin/lydkart/stadnamn-kart-lyd.py>

www.kirkesok.no

www.kulturminnesok.no

<https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Lokalhistoriewiki:Hovedside>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50> (lov om kulturminne)

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71> (plan og bygningsloven)

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854> (Forskrift om konsekvensutredninger)

www.miljoatlas.no

www.miljostatus.no

Foto/illustrasjon

Foto og illustrasjonar er nemnde med namn eller det er vist til nettstad i teksten.

Der det ikkje er vist til namn er fotografen – Kristin Magnussen

Foto - Forside

Eldre foto Sverre Sande

Vinnesvåg – Austevoll kommune

Nye foto – Kristin Magnussen